ŞABAN 1443

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | MART '22 | YIL: 11 | SAYI: 112 | FİYATI: 20₺ | ISSN: 2148-4635

GEÇMİŞİN GÖLGESİ: KAVRAM TAHRİFİ

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04 ·

Özcan YILDIRIM · Bir Fırsat Daha

Enes YELGÜN · Uhud Savaşı Özelinde Emîre İtaatin Önemi

Enes DOĞAN · Allah Resûlü'nün Kur'ân'ı Tefsir/Beyan Yönleri

Emre ACAR · Kontrolsüz Niyet...

Ömer AKDUMAN · Din mi Nasihattir, Nasihat mi Din?

Salim KANDEMİR · Neşeli Sahabi: Nuayman İbni Amr

Kerem ÇAĞLAR · Sanat ve Denaet

Mahi · Abartmayalım

Dr. Gözde TERCUMAN · Acıktığında Sen!

Psk. Dan. Özge UZUNKAYA · Neden Her Birey Farklı Öğrenir?

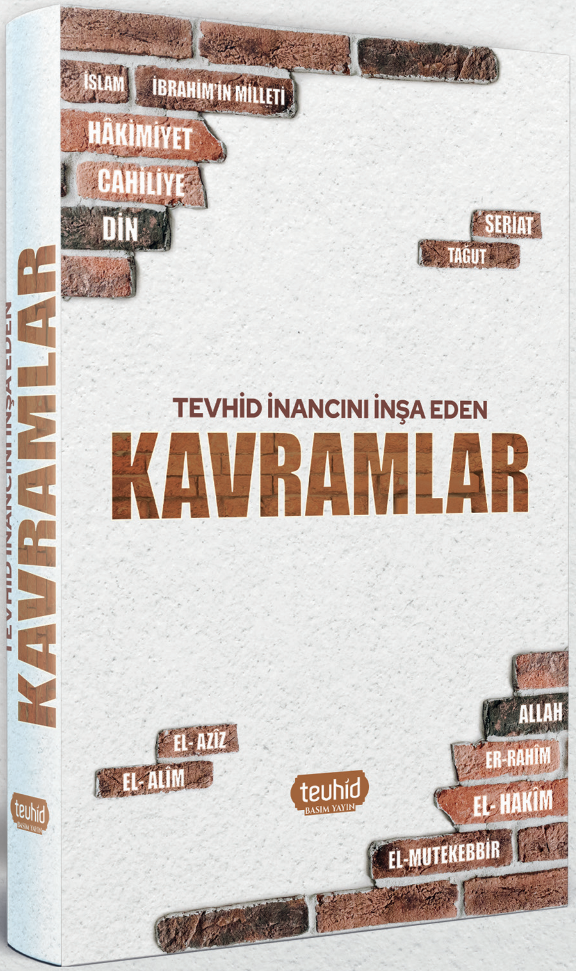
Alper TANRIVERDİ · Bunları Biliyor Muydunuz?

Muhammed İbrahim TOPÇU · Sürü Psikolojisi

ÇOK YAKINDA

TEVHİD İNANCINI İNŞA EDEN
KAVRAMLAR

Halis Bayancuk Hoca'mızın kaleme aldığı, inançla ilgili temel mefhumları açıklayan "Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar" eserimiz çok yakında sizlerle...

SATIŞ NOKTALARI | Tevhid Kitabevleri | www.tevhidkitap.net | +(90) 552 872 83 84

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

İçerisinde binbir çeşit hayır bulunduran, hasretle beklediğimiz ve gelişiyle kalplerimizi huzur ve sürur kaplayan mübarek Ramazan ayına sayılı günler kalmasının heyacanını yaşıyoruz. Ramazan ayını daha iyi yaşayabilmek adına basımımıza bir ay ara vereceğimizi siz değerli okurlarımıza bildiriyor, bu vesileyle tüm kardeşlerimizin Ramazan ayını şimdiden tebrik ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, önceki sayımızda giriş yaptığı kulluk afetleri özelindeki hasbihâline, asırlar boyunca bir proje olarak yürütülen kavramlar tahrifi üzerine kaleme aldığı Kavramlar kitabının yakın zamanda çıkacağının müjdesini vererek devam ediyor. Yalan kavramının Allah ve Resûl'ü nezdindeki anlamı ile günümüzde geldiği noktayı karşılaştırıyor ve bizleri bu kavramın mahiyeti sadedinde sorgulatıyor.

Özcan Yıldırım, Kâf Suresi'nin tefsirine ara veriyor ve her şeyi değiştirmek için bir fırsat olarak önümüze gelen Ramazan ayını kendimizin en iyi hâline ulaşmak için nasıl değerlendirebileceğimizi anlatıyor.

Enes Yelgün, Uhud Savaşı'nda yaşanan hadiseleri genel anlamda özetliyor ve bu hatalar silsilesini emîre itaatin önemi bağlamında tefsir ediyor.

Enes Doğan, Kur'ân'ı tefsir etmesi açısından âdeta bir hazine niteliğinde olan sünnetten bağımsız olarak Kur'ân'ı doğru anlamanın mümkün olmadığını açıklıyor, her zaman olduğu gibi bu baptaki ilkeleri şer'i nakillerle destekliyor.

Emre Acar, bu ayki yazısında niyet kavramının hayatımızdaki yeri ve hükmüne dair mülahazalarda bulunuyor.

Ömer Akduman, hepimizce bilinen "Din nasihattir." hadisinin şerhine başlıyor ve dilimizdeki yaygın anlamı nedeniyle eksik ve yanlış anlaşılan bu hadisin şer'i boyutunun geniş kapsamı üzerinde duruyor.

Salim Kandemir, seçkin sahabilerimizin hayatlarını bizlere perde perde sunduğu yazı dizisinde bu ay, muzipliğiyle Allah Resûlü'nün neşesi olan, nevi şahsına münhasır sahabimiz Nuayman ibni Amr'ı (ra) konuk ediyor.

Kerem Çağlar, geçtiğimiz haftalarda gündeme gelen bir hadiseden yola çıkarak sanat ile denaet konusunu işlediği yazısında Müslimlerin hislerine tercüman oluyor.

Mahi, kaygılandığımız pek çok şeyin sandığımız gibi olmayabileceği hususunda yaşamımızı kolaylaştıracak tavsiyeler serdediyor.

Dr. Gözde Tercuman, "Acıktığında Sen!" başlıklı yazısında Rahmani bir bakış açısıyla aç olduğumuzda vücudumuzu tanımamızı sağlıyor.

Psikolojik Danışman Özge Uzunkaya, geçtiğimiz sayılarda başlayan öğrenme konusuyla ilgili serimize "Neden Her Birey Farklı Öğrenir?" başlığıyla sürdürüyor.

Konuk Yazarımız Aygül Özcan, kıymetli hidayet öyküsünü bizlerle paylaşıyor.

Konuk Yazarımız Alper Tanrıverdi, hiç bilmediğimiz, belki de üzerinde düşünmediğimiz bazı fıkhi gerçekler hakkında bizleri aydınlatıyor.

Yeni Yazarımız Muhammed İbrahim Topçu, kaleme aldığı yazısında medeniyet ve sürü toplumu kavramlarını inceliyor, buna mukabil İslam dinindeki cemaat şuurunun çağları aşan medeniyetine ilişkin oldukça faydalı çıkarımlarda bulunuyor.

Osman Sadıkoğlu, Türkçe bilmeyen Kürt kardeşlerimiz için Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde bu ay 121-134. ayetleri tercüme ediyor.

Hiçbir hayrı kaçırmamak için Ramazan öncesini de kapsamakla birlikte bu fırsatlar ayında hepimize rehber olacağını umduğumuz "Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç" kitabını tanıtıyor, Rabbimizden bizleri Ramazan ayının bereketlerinden faydalandırmasını diliyoruz.

Rabbimizden, bizleri hayır üzere Ramazana kavuşturmasını, Ramazan boyunca yaptığımız/yapacağımız amellerimizden razı olmasını niyaz ediyoruz.

Editör

teuhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Mart 2022 | Şaban 1443
Yıl: 11 | Sayı: 112 | Fiyat: 20₺
ISSN: 2148-4635

İÇİNDEKİLER

04 GEÇMİŞİN GÖLGESİ: KAVRAM TAHRİFİ
Halis BAYANCUK

10 BİR FIRSAT DAHA
Özcan YILDIRIM

14 UHUD SAVAŞI ÖZELİNDE EMÎRE İTAATİN ÖNEMİ
Enes YELGÜN

17 ALLAH RESÛLÜ'NÜN KUR'ÂN'I TEFSİR/BEYAN YÖNLERİ
Enes DOĞAN

22 KONTROLSÜZ NİYET
Emre ACAR

24 DİN Mİ NASİHATTİR, NASİHAT Mİ DİN?
Ömer AKDUMAN

27 NEŞELİ SAHABİ: NUAYMAN İBNİ AMR
Salim KANDEMİR

31 SANAT VE DENAET
Kerem ÇAĞLAR

33 ABARTMAYALIM
Mahi

37 ACIKTIĞINDA SEN!
Dr. Gözde TERCUMAN

41 NEDEN HER BİREY FARKLI ÖĞRENİR?
Psikolojik Danışman Özge UZUNKAYA

44 YA ÖLÜRSEM?
Aygül ÖZCAN

47 BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?
Alper TANRIVERDİ

49 SÜRÜ PSİKOLOJİSİ
Muhammed İbrahim TOPÇU

52 SÛREYA BAQARA
Osman SADIKOĞLU

55 KİTAP TANITIM - HÜKÜM VE HİKMETLERİYLE RAMAZAN VE ORUÇ
Salim KANDEMİR

Halis BAYANCUK HOCA
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

GEÇMİŞİN GÖLGESİ: KAVRAM TAHRİFİ

Üzülerek belirtmeliyim ki yaşadığımız toplum Müslim'iyle müşrikiyle, sağcısıyla solcusuyla, demokratıyla faşistiyle, amelesiyle, iş insanıyla... yalancı bir toplumdur. Bize haber, analiz, bilgi, hatta din diye aktarılanların büyük çoğunluğu ondan bundan duyulan; Kur'ân'ın "emani/kuruntu", Allah Resûlü'nün "yalan" olarak isimlendirdiği sözlerdir.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Allah (cc) her birinize af ve afiyet ihsan eylesin. Sizleri maddi ve manevi hastalıklardan korusun. Bu ayki hasbihâlimize geçen ay virgül koyduğumuz yerden devam edecek, kulluk afetlerinden bir diğerini işleyeceğiz. Her ne kadar "kavram tahrifi" meselesini tek bir örnek üzerinden ele alacak olsak da siz bir örnekle yetinmeyin. Meseleyi kavramaya, inanç ve ahlakımızı belirleyen kavramları bu anlayışla gözden geçirmeye gayret edin. Kavramların tashihine yönelik her çaba, temelin ıslahına yönelik bir çabadır. Yalnızca o kavramı ıslah etmekle kalmaz; o kavramın üzerine inşa edilen inanç ve ameli de ıslah etmiş oluruz. Çaba bizden, başarı Allah'tandır.

Geçmişin Gölgesi: Kavram Tahrifi (Yalan Örneği)

Kulluk afetlerinden bir diğeri; İslami kavramları geçmiş bilgilerimiz ışığında anlamaktır. Geçmiş tasavvurlarımız bilgi yönünden eksik, amel yönünden defolu olduğundan geçmişten kalan bilgilerimiz -çoğu zaman- muharreftir. Muharref bir tasavvurla ele aldığımız İslami kavramlar, kalp ve zihnimize bozulmuş bir şekilde giriş yapar. Söz, düşünce ve eylemlerimize yön veren bilgiler/tasavvurlar tahrif olunca amellerimizde, yani kulluğumuzda da bozulma başlar. Zira kavramlar kulluğumuzun temelidir; Yüce Allah'a takdim ettiğimiz her amel, O'na (cc) yükselen her söz ve O'nun muttali olduğu her düşünce kavramlar üzerine yükselir. Kavramlarda/Temelde var olan her istikamet veya sapma, direkt kulluğumuza yansır.

Bu kısa girişi bir örnekle pekiştirdiğimde meramımı daha iyi anlatacağımı umuyorum. Şöyle ki; kulluğumuzun en temel kavramlarından biri sıdk/doğruluk ve zıddı olan yalandır. Zira doğruluk ve yalan, geçişli/tetikleyici iman ve nifak şubelerindendir. Allah'a (cc) nasıl kulluk edeceğimizi göstermek için gönderilen elçiden (sav) dinleyelim:

Abdullah ibni Mesud'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz sıdk (doğruluk) iyiliğe götürür. Şüphesiz iyilik de cennete götürür. Gerçek şu ki, kişi doğru söyleyip durdukça

Ahlaksızca bir yaşam sürüp bu ahlaksızlıklarının faturasını dine kesmeleri. İnsanlarla sosyal ilişki kurup, sıra bu sosyalleşmenin sorumluluklarına gelince, "Ama bunlar kâfir!" demeleri. Savaşmadıkları hâlde savaş hukukunu uygulamaları. Allah'ın hükümlerini ters yüz etmeleri. Şer'i hükümleri, elde edecekleri çıkarlara göre cımbızlayıp işlerine gelen vakıada uygulamaları. Oysa insan Allah'ın dinini seçtiğinde, "Teslim oldum." demişti. Teslim olmak nedir? Seçimi Allah'a bırakmak, O'ndan gelene "baş göz üstüne" diyebilmektir. Yahudiler savaş ve barış hukukunda bu teslimiyete uygun davranmayınca yalancı kabul edildiler.

sonunda sıddık olur. Muhakkak yalan da günaha götürür. Günah da ateşe götürür. Şüphe yok ki, kişi yalan söyleyip durdukça sonunda Allah'ın yanında da çok yalancı diye yazılır."[1]

Doğruluk çabası insanı iyiliğe, iyilik de cennete sevk etmektedir. Bir noktadan sonra doğruluk çabası doğruluk sıfatı olarak mükâfatlandırılmakta, insan Rabbi katında "sıddık" unvanı almaktadır; yani, nebilerden hemen sonra, şehitten dahi öncelikli mertebe!

"Kim Allah'a ve Resûl'e itaat ederse bunlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle beraber olacaklardır. Ne güzel arkadaştır bunlar!"[2]

Yalan için de aynısı geçerlidir. Her yalan bir başka fücurun/isyanın tetikleyicisidir ve her yalan, insanın elleriyle kendi ateşine taşıdığı odundur. Biriken yalanlar, Allah katında insana "yalancı" damgası vurmaktadır. Nedir yalan? Geçmiş tasavvurlarımızın söylediği şudur: Bir haberin vakıaya uygun olmaması, yalandır. Bu tanıma göre yalan, dille söylenen ve gerçekliğe aykırı şeydir. Gündelik konuşmalarımızdaki "yalan söylemek" ifadesi, bu yanlış tasavvurun (yalanı söze indirgemenin), dile yansımasıdır. Yanlış tasavvurumuz dilimizi şekillendirmekte, kullandığımız hatalı kelimeler de yanlış tasavvurlarımızı beslemektedir. Hâliyle birçoğumuz yalan veya yalancı dediğimizde aklımıza "teyo emmi" tiplemesi gelmektedir. Peki, yalan bu mudur? Elcevap; hayır, değildir! Okuduğumuz tanım yalnızca yalanın bir suretidir ve belki de en basit suretidir. Vahyin yalan kavramına yüklediği anlam çok daha geniştir. Vahye göre yalanın tanımı inanç ile eylem veya söylem ile eylem arasındaki uyumsuzluktur. Kur'ân ve sünnetten örnekler okuduğumuzda tanımı daha iyi anlayacağız:

– "Elif, Lâm, Mîm. Yoksa insanlar, 'İman ettik.' dedikten sonra, imtihana tabi tutulmadan bırakılacaklarını mı sandılar? Andolsun ki, onlardan öncekileri imtihan ettik. Elbette Allah, **doğru olanları da yalancıları** da bilir. (Ve imtihanlarla insanların da bilmesini sağlar.)"[3]

Ayetleri dikkatle okuyalım ve imtihan ile yalan arasında nasıl bir bağ olduğunu tedebbür edelim. Muharref tasavvurumuza göre imtihan ile yalan arasındaki bağ şöyle olmalı: İmtihana uğradığı hâlde, "Ben imtihan olmadım." veya imtihan olmadığı hâlde, "Ben imtihan oldum." diyen "imtihan yalancısı" olur. Oysa ayetin bunu anlatmadığını hepimiz biliyoruz. Ayet imtihan karşısında inandığı gibi durmayı doğruluk, inandığı gibi bir duruş sergilememeyi yalancılık olarak isimlendiriyor. Ayetin yer aldığı Ankebût Suresi, imtihan yalancılığına örnekler de veriyor:

"İnsanlardan öylesi vardır ki: 'Allah'a iman ettik.' der. Allah'ın dini uğruna eziyete uğradığında da, insanların ezasını Allah'ın azabına denk tutar. Şayet Rabbinden bir zafer/yardım gelecek olsa: 'Kuşkusuz biz, sizinle beraberdik.' derler. (İyi de) Allah, âlemlerin sinesinde olan (iman ve nifakı) en iyi bilen değil midir? (Bunu da mı bilmiyorlar?) Kesinlikle Allah, iman edenleri de münafıkları da bilir (ve imtihanlarla insanların da bilmesini sağlar)."[4]

Yani, imtihanın imanın gereği olduğunu iddia edip imtihanla karşılaşınca iddiasını unutarak inancına aykırı davranışlar sergileyen, yalancıdır. İmani kabullerini eylemleriyle desteklemediği için, ortaya çıkan inanç amel uyumsuzluğu yalancılık kabul edilmiştir. Her birimiz malımız, canımız, ailemiz, çocuklarımız, akrabalarımız, arkadaşlarımız veya davamızla imtihan oluyoruz; hem de her ân. Zira Allah (cc) bizleri imtihan için yaratmış. Her birimiz kendimize soralım: İmtihanda olduğumuzun farkında mıyız? Cevabımız evetse sormamız gereken diğer soru şudur: İmtihanımızda doğrulardan mıyız yoksa yalancılardan mı?

– "(Onları davet ettiğin görev) elde edilmesi kolay bir ganimet ya da kısa/yorucu olmayan bir yolculuk olsaydı, sana uyarlardı. Fakat o meşakkatli yol onlara zor göründü. 'Şayet güç yetirebilseydik sizinle beraber (bu sefere)

1. Buhari, 6094; Müslim, 2607
2. 4/Nisâ, 69
3. 29/Ankebût, 1-3
4. 29/Ankebût, 10-11

çıkardık.' diye Allah adına yemin edecekler. (Yalan söyleyerek) kendilerini helak ediyorlar. **Allah, onların yalancı olduğunu elbette bilmektedir.**"[5]

Bu da başka bir yalancılık örneği! Kendilerine bir görev verildiğinde görevi kolay ve zor diye ayıran, işine gelmeyen görevlerde, "Güç yetiremiyorum." diyen insanlar, yalancıdır. Yani verilen göreve kulluk olarak bakmayan, hevasına göre görev ayrımı yapan insan yalancıdır. Burada yalancılık tam olarak nedir? Her mümin Allah Resûlü'ne (sav) darlıkta ve genişlikte, canlılık ve tembellikte itaat edip yardım edeceğine söz vermiştir:

Cunâde ibni Ebi Umeyye'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bizler, hasta yatarken Ubade ibni Samit'in yanına girdik ve ona, 'Allah sana şifa versin. Bize Nebi'den (sav) işittiğin ve Allah'ın onunla seni faydalandırdığı bir hadis rivayet et.' dedik.

O da şöyle dedi: 'Nebi (sav) bizi çağırdı. Biz de kendisine biat ettik.'

Ubade şöyle devam etti: 'Üzerimize bir borç olarak Nebi'ye (sav) neşeli ve kederli ânlarımızda, zor ve kolay hâllerimizde dinleyip itaat edeceğimize, emirlerimiz haklarımızı vermese bile onlara itaat etmek ve onlarla iktidar ve emirlik konusunda çekişmemek üzere biat ettik. Ancak idarecinin (emirin) açık bir küfrünü görürseniz, onun küfrü hakkında yanınızda Allah'tan kuvvetli bir delil bulunması hâli müstesnadır.' "[6]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Zorlukta, kolaylıkta, neşeliyken, kederliyken, kendilerini senden önceleseler dahi işitip itaat etmelisin."[7]

İtaat insanın ruh hâline veya arzusuna bırakılmamıştır. Öyle olsa, çokça zalim, nankör ve cahil olan insan, az biraz zorlandığı her işte, "Yapamıyorum." deyip işin içinden çıkardı. Bu nedenle Allah Resûlü (sav) darlıkta ve genişlikte, canlılıkta ve tembellikte, isteklilik veya isteksizlik hâlinde işitmek ve itaat etmek üzere söz almıştır. Kendisine verilen görevlerde kolay ya da zor ayrımı yapan, canının istemesi veya istememesine göre görev kabul eden insan; verdiği sözle uyumlu bir tavır içinde olmadığından yalancı kabul edilmiştir. Yalanın bu suretine dair Asr-ı Saadet'ten bir örnek okuyalım:

"İçlerinden kimi de Allah'a şöyle söz vermişti: 'Andolsun ki Allah bize lütuf ve ihsanından verirse hiç şüphesiz Allah yolunda sadaka verecek ve salihlerden olacağız.' Onlara lütfundan ve ihsanından verince de cimrilik ettiler ve ilgisiz bir hâlde yüz çevirip gittiler. Allah'a verdikleri sözü bozmaları ve **yalan söylemelerine karşılık,** onunla karşılaşacakları güne kadar kalplerinde var olacak olan bir nifakla onları cezalandırdı."[8]

Bir grup insan **Allah'a** (cc) **verdikleri sözü bozmaları ve yalan söylemelerine karşılık** kalplerine nifak sokulmuş. Öyle böyle değil; Allah (cc) ile karşılaşacakları güne kadar nifak üzere olacaklar. Bu ağır cezanın nedeni ne? Tebuk Seferi'nde Allah Resûlü (sav) mallarını infak etmelerini istiyor. Bir grup, "Bir gün Allah bizi zengin ederse malımızı infak edeceğiz." diyor. İnsanı her sözüyle imtihan eden Rabbimiz, onları da imtihan ediyor; onları zenginleştiriyor. Fakat onlar mallarını infak etmiyorlar. Aslında onlar, o ilk infak çağrısında imtihanı kaybediyorlar. Neden? İçinde sadakat olan bir kalp, Allah ve Resûl'ünün çağrısını duyduğunda, "Ne yapabilirim?" diye etrafına bakınır, ertelemez. İnfak çağrısını duyduğunda hiçbir şeyi olmayan Ebu Akil'in (ra) yaptığı gibi. O, infak çağrısını duyunca gidip bir kuyuda çalışıyor gece boyu. İki sa' (sekiz avuç) hurma kazanıyor. Bir sa'ı Nebi'ye getiriyor, diğer sa'ı ailesinin nafakası olarak ayırıyor.[9] Bu, her insanın yapabileceği bir şey. Ancak kalbinde o sadakat olmayanlar, sorumluluklarını erteliyor. İlk imtihanı kaybetme nedenleri (ağırdan alma/erteleme) yerli yerinde durduğundan ikinci imtihanı da kaybediyorlar. Allah (cc) mal verince sözlerini unutuyor, cimrilik ediyorlar. Sonuç? Kıyamete kadar kalplerine yazılan bir nifak! Konu girişinde okuduğumuz Nebevi tehdit başlarına geliyor: Allah katında yalancılar sınıfına yazılıyorlar.

Her birimiz İslami bir yapıda yer alıyor, sürekli farklı görevlerle karşı karşıya kalıyoruz. Her görev aynı zamanda bir imtihan. Yüce Allah sadıklardan olup olmadığımızı açığa çıkarmak istiyor. Peki, biz ne yapıyoruz? Görevleri zor-kolay, bana uyar-uymaz, sosyal konumuma uygun değil diye ayırıyor muyuz?

– "Ehl-i Kitap'tan öylesi vardır ki ona bir kantar (altın) emanet etsen, onu sana geri verir. Öylesi de vardır ki ona bir dinar versen üstüne durmadığın müddetçe sana geri vermez. (Bunun nedeni) onların şöyle demeleridir: 'Ümmilere karşı (yaptıklarımızda) bir sorumluluğumuz yoktur. (Malları bize helaldir.)' **Bilerek Allah'a karşı yalan söylüyorlar.**"[10]

Bu da Yahudilerin Allah'a (cc) karşı yalancılığı! Onlar Müslim görmedikleri insanlara karşı kendilerini sorumlu görmüyorlar. Örneğin ticaret yapıyor, borç alıyor, vadesi gelince ödemiyorlar. Gerekçeleri şu: Bunlar müşrik, malları bize helal. Onlar ve bugün ardılları olan Yahudileşmiş tipler, Allah adına yalan söylüyorlar. Zira ahlaksızlıklarının faturasını Allah'a kesiyor, Yüce Allah'ın cihada dair indirdiği özel hükümleri, cihaddan kaçmalarına rağmen hayatın tüm alanlarına yayıyorlar: Kâh ganimet, kâh Dâru'l Harp fıkhı diyorlar. Netice değişmiyor: Allah adına yalan söylüyorlar. Zaten Rabbimiz de onları şöyle yalanlıyor:

5. 9/Tevbe, 42
6. Buhari, 7055; Müslim, 1709
7. Müslim, 1836
8. 9/Tevbe, 75-77
9. bk. Buhari, 4668; Müslim, 1018
10. 3/Âl-i İmran, 75

Bu da başka bir yalancılık örneği! Kendilerine bir görev verildiğinde görevi kolay ve zor diye ayıran, işine gelmeyen görevlerde, "Güç yetiremiyorum." diyen insanlar, yalancıdır.

"(Hayır, öyle değil!) Kim sözünü tutar ve (Allah'tan) sakınıp korkarsa Allah, muttaki olanları sever. Allah'a olan sözlerini ve yeminlerini az bir karşılıkla değiştirenler! Bunların ahirette hiçbir nasibi yoktur. Kıyamet Günü'nde Allah onlarla konuşmayacak, onlara değer vermeyecek ve onları arındırmayacaktır. Onlar için can yakıcı bir azap vardır."[11]

Peki, burada yalancılık tam olarak nedir? Ahlaksızca bir yaşam sürüp bu ahlaksızlıklarının faturasını dine kesmeleri. İnsanlarla sosyal ilişki kurup, sıra bu sosyalleşmenin sorumluluklarına gelince, "Ama bunlar kâfir!" demeleri. Savaşmadıkları hâlde savaş hukukunu uygulamaları. Allah'ın hükümlerini ters yüz etmeleri. Şer'i hükümleri, elde edecekleri çıkarlara göre cımbızlayıp işlerine gelen vakıada uygulamaları. Oysa insan Allah'ın dinini seçtiğinde, "Teslim oldum." demişti. Teslim olmak nedir? Seçimi Allah'a bırakmak, O'ndan (cc) gelene "baş göz üstüne" diyebilmektir. Yahudiler savaş ve barış hukukunda bu teslimiyete uygun davranmayınca yalancı kabul edildiler.

Bizler de bir şirk toplumunda yaşıyor; akrabalık, komşuluk ve ticaret ilişkileri kuruyoruz. Peki, sorumluluklarımızı yerine getiriyor muyuz?

– "Nefislerini temize çıkaranları görmedin mi? (Hayır, öyle değil!) Bilakis, Allah dilediğini temize çıkarır. Ve onlar kıl kadar da olsa zulme uğramazlar. Bak! Nasıl da Allah'a yalan iftirada bulunuyorlar. Apaçık bir günah olarak (Allah'a iftira etmek) yeter."[12]

Yine Ehl-i Kitap, yine Allah adına yalan söylemek! Ayet, Ehl-i Kitap hakkında olsa da insan cinsinin bir yalanına, hem de yalanın en tehlikelisi olan Allah adına yalan söyleme hastalığına işaret ediyor. Hastalık şu: Allah'ın sınırlarını umarsızca çiğneyip kendisi dışındaki şeylerin varlığıyla arındığına, temizlendiğine inanmak. Söz konusu Yahudiler; namazda çocuklarını öne geçirir ve "Bunlar günahsız, Allah katında bize şefaat edecek, biz de onlar gibi arınacağız." derlerdi. Böylece kendileri günah işler, çocukların masumluğuyla nefislerini temize çıkaracaklarını sanarlardı.[13] Yine bu sapkın düşünceleri onlara şu sözleri söyletirdi:

"Dediler ki: 'Cennete, Yahudi veya Hristiyan olanlardan başkası girmeyecek.' Bu, onların kuruntusudur. De ki: 'Doğru sözlü iseniz (içinde hiçbir şüphe olmayan kesin) kanıtınızı getirin (bakalım)!' (Hayır, iddia ettikleri gibi değil!) Bilakis, kim muhsin olarak/kulluğunu en güzel şekilde yerine getirerek Allah'a teslim olursa, onun Rabbi katında ecri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."[14]

"Yahudi ve Hristiyanlar: 'Biz, Allah'ın çocukları ve sevdikleriyiz.' der. De ki: '(Madem öyle) ne diye günahlarınızdan dolayı size azap ediyor?' (Hayır, öyle değil!) Bilakis sizler, O'nun yarattıklarından birer insansınız. Dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hâkimiyeti/egemenliği Allah'a aittir. Dönüş O'nadır."[15]

Bir insanın Yahudi veya Hristiyan olması; Musa'nın (as) veya İsa'nın (as) ümmeti olması, şunun veya bunun yakını olması insanı temize çıkarmaz. İnsanı temize çıkaracak şey, imanı ve salih amelidir. Yüce Allah, sahabeyi dahi şöyle uyarmıştır:

"(Kimin hak ya da batıl üzere olduğu, kimin cennete ya da cehenneme gideceği) ne sizin ne de Ehl-i Kitab'ın temennileriyle olacak iştir. (Bunu belirleyecek olan şudur:) Kim bir kötülük yaparsa onunla cezalandırılır. Ve kendisi için Allah'ın dışında ne bir dost ne de bir yardımcı bulur. Erkek ve kadınlardan kim mümin olarak salih ameller yaparsa bunlar, cennete girerler ve kıl kadar da olsa zulme uğramazlar. Muhsin olarak/Kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışarak yüzünü Allah'a teslim eden ve hanif olan İbrahim'in milletine uyandan daha güzel bir dine kim sahip olabilir? Ki, Allah İbrahim'i dost edinmiştir."[16]

Burada yalan nedir? İnsanın sözü ile amelleri arasındaki uyumsuzluktur. Şerli insanların amelini yapıp kendisini salihlere nispet etmesi; amelleriyle değil, salihlere yakınlığıyla yargılanacağını iddia etmesidir. Yalanın en tehlikelisi, insanın kendine söylediği ve tekrarlaya tekrarlaya inandığı yalandır:

– Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kendisine verilmeyenle doyan (kendisinde olmayan hasletle övünen), iki yalan elbisesini giymiş gibidir."[17]

Kendisinde olmayan şeyle tezahür eden, iki yalan elbisesi giymiş gibidir. Sokak ifadesiyle söylersek çifte

11. 3/Âl-i İmran, 76-77
12. 4/Nisâ, 49-50
13. bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 6/465-467, Nisâ Suresi, 49. ayetin tefsiri
14. 2/Bakara, 111-112
15. 5/Mâide, 18
16. 4/Nisâ, 123-125
17. Buhari, 5219; Müslim, 2130

İçinde sadakat olan bir kalp, Allah ve Resûl'ünün çağrısını duyduğunda, "Ne yapabilirim?" diye etrafına bakınır, ertelemez. İnfak çağrısını duyduğunda hiçbir şeyi olmayan Ebu Akil'in yaptığı gibi. O, infak çağrısını duyunca gidip bir kuyuda çalışıyor gece boyu. İki sa' (sekiz avuç) hurma kazanıyor. Bir sa'ı Nebi'ye getiriyor, diğer sa'ı ailesinin nafakası olarak ayırıyor. Bu, her insanın yapabileceği bir şey. Ancak kalbinde o sadakat olmayanlar, sorumluluklarını erteliyor.

kavrulmuş yalancıdır. Burada yalan, insanın aklındaki ideali gerçekleştirmiş gibi görünmesidir. Her insanın zihninde "olmak istediği" bir profil, ulaşmak istediği bir hedef vardır. El-Hakk, böyle olması iyidir. Zira zihnimizdeki ideal, çoğu zaman davranışlarımıza istikamet kazandırır, bizi hayırlı işlere teşvik eder. Ancak şu da bir gerçektir ki; zihindeki ideal, bir tuzağa dönüşebilir. Şayet insan, olmak istediği şey için çabalamak yerine olmak istediği şey gibi görünmeye çabalarsa bu tuzağa düşer. Hem kendisini hem de insanları aldattığı için iki yalan elbisesini üst üste giyinen insana benzer. Burada yalan, insanın gerçek kişiliği/vasıfları ile kendisini göstermeye çalıştığı insan arasındaki uyumsuzluktur.

– Hafs ibni Âsım'dan (ra) rivayet edilidiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kişiye yalan olarak her duyduğunu söylemesi yeter."[18]

Her duyduğunu başkalarına aktarmak, kişiye yalan olarak yeter. Neden? Çünkü asılsız/yalan haberlerin çoğu, insanın her duyduğunu aktarmasıyla yaygınlaşır. Yalanın yaygınlığı insanları aldatır ve "Bu kadar insan söylüyorsa vardır gerçekliği." anlayışına götürür. Toplumumuzda var olan "Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.", cahiliye zihniyeti işte bu hastalıklı zeminden beslenir. Bu Nebevi öğütten, önemli bir ahlaki kural daha öğreniyoruz: Doğruluk hassasiyetinin yokluğu da yalancılıktır, hem de kişiye yetecek kadar yalancılıktır. Üzülerek belirtmeliyim ki yaşadığımız toplum Müslim'iyle müşrikiyle, sağcısıyla solcusuyla, demokratıyla faşistiyle, amelesiyle, iş insanıyla... yalancı bir toplumdur. Bize haber, analiz, bilgi, hatta din diye aktarılanların büyük çoğunluğu ondan bundan duyulan; Kur'ân'ın "emani/kuruntu"[19], Allah Resûlü'nün (sav) "yalan" olarak isimlendirdiği sözlerdir.

– Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Zan yapmaktan sakının. Çünkü zan, sözün en yalanıdır. Başkalarının konuştuklarını dinlemeyin, ayıplarını araştırmayın. Satın almayacağınız malın fiyatını kızıştırmayın, birbirinizi kıskanmayın, birbirinize buğzetmeyin, birbirinize arkanızı çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları, kardeş olun!"[20]

Allah Resûlü (sav) insanlar hakkında zanla hareket etmenin, sözün en yalanı olduğunu haber veriyor.[21] Çünkü insanın zanları, kuruntuları ve ön yargıları; İslam nezdinde kendisine itimat edilecek bir asıl değildir. Zanla hareket eden insan, mesnetsiz hareket ettiği için yalancıdır. Nebevi formül şudur: Şer'i bir asla dayanmayan düşünce asılsızdır, yalandır. Allah Resûlü'nün "sözün en yalanı" ifadesine de dikkat etmek durumundayız. Şöyle ki; hakikatte zan, bir düşüncedir. Allah Resûlü'nün, düşünceyi söz kabul etmesi, zannın mahiyetine ışık tutar. Zan, insanın kendisiyle konuşması, kendi öz nefsini aldatmasıdır. Zan, insanın kendine yalan söylemesi, sonra da söylediği yalana inanmasıdır.

– Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yalan söylemeyi ve yalancı şahitliği bırakmayan kimsenin yemeyi ve içmeyi bırakmasına Allah'ın asla ihtiyacı yoktur."[22]

Her salih amelin kendisine özgü bir ahlakı, onu diğer amellerden ayıran özel bir etkisi vardır. Orucun ahlakı; insanın midesini ve şehvetini tuttuğu gibi duygu ve düşüncelerini de tutması, söz ve amellerinde dikkatli olmasıdır:

Âişe Annemizden (r.anha) Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Oruç, kişiyi cehennem ateşinden koruyan bir kalkandır. Kişi oruçlu olduğu gün cahilce davranışlarda bulunmasın. Kendisine karşı böyle davranıldığı zaman da laf atarak veya söverek karşılık vermesin. Ona sadece, 'Ben oruçluyum.' desin. Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun

18. Müslim, 5 (Mukaddime)
19. "Onların içinden Kitab'ı bilmeyen ümmiler vardır. (Kitab'a dair) birtakım emaniyye/kuruntuya/kulaktan dolma bilgiye sahiplerdir ve onlar yalnızca zannetmektelerdir." (2/Bakara, 78)
20. Buhari, 6066; Müslim, 2563
21. Suizannı haram kılan Hucurât Suresi'nin 12. ayeti ile Allah Resûlü'nün zannı yalan kabul ettiği hadis, zandan kastın insanlar hakkında sahip olunan olumsuz yargılar olduğunu göstermiştir. Zira hem ayetin hem de hadisin bağlamı bir Müslim'in diğer Müslim üzerindeki hakları, özellikle de kişilik haklarıdır.
22. Buhari, 1903

ki oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur."[23]

İnsan oruç tuttuğu hâlde oruç ahlakına uygun davranmazsa, yalan sözü ve onunla amel etmeyi bırakmamış olur. Kendisini tutacağına dair Allah'a verdiği dolaylı sözü tutmaması ve tuttuğu oruç ile dilindeki/amellerindeki masiyetin zıtlığı nedeniyle yalana düşmüş, amelden ona kalan da yalnızca yorgunluk olmuş olur:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Nice oruç tutanlar vardır ki o orucundan kendisine sadece açlık kalır ve nice gece namazı kılanlar vardır ki o kalkmasından kendisine sadece uykusuzluk kalır."[24]

Yukarıda sekiz ayrı örnek okuduk. Bu örneklerin her biri, bizim yalan kavramına yüklediğimiz anlam ile vahyin yüklediği anlamın aynı olmadığını gösterdi. Vahyin ıstılahında yalan; insanın inancı ile amelleri, sözü ile eylemleri ve hakikati ile görünüşü arasındaki uyumsuzluktur. Olmayan bir şeyi olmuş gibi anlatmak veya olmuş bir şeyin olmadığını söylemek, yalanın yalnızca bir şubesi, bir çeşididir. Yukarıda okuduğumuz örnekler arasında belki de en basitidir. Bu zaviyeden bakınca hayatında hiç yalan söylemediğini düşünen biri, en azılı yalancı olabileceği gibi; teyo emmi gibi biri de sıradan bir yalancı olabilir.

Okuduğumuz örnek bize şunu da göstermeli: Geçmişten getirdiğimiz dinî bilgiler, muharref bilgilerdir. Kur'ân'ı ve sünneti muharref bir tasavvurla okuduğumuzda, edindiğimiz bilgileri de tahrif ediyoruz: Allah ve Resûl'ünün anlamını daralttığı bir kavramı genişletebiliyor veya genişlettiği bir kavramı daraltabiliyoruz. Hatırlayanlarınız olacaktır; daha önce nasihat kavramının nasıl bir anlam kaymasına uğradığını, özü samimiyet olan bir kavramın nasıl gevezelik/sataşma aparatına dönüştürüldüğünü anlatmıştım. Tanıdığınız en geveze insanların, "Din nasihattir." hadisini vird-i zeban eylemesi biraz da bu anlam kaymasındandır. Yakın zamanda yayınlanmasını umduğum, "Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar" kitabı da İslam/Şirk, Din, Cahiliye, Şeriat, Tağut, Hâkimiyet ve Millet-i İbrahim kavramlarının Kur'ân ve sünnetteki anlam örgüsüne ve zaman içerisinde bu kavramlarda yaşanan tahrife dikkat çekmek için kaleme alındı. Sözün özü şudur: Kavramların tahrifi bir kulluk afetidir. Çünkü o kavramla ilintili tüm sorumluluklar, kavramın tahrifine bağlı olarak ifsad olmaktadır. Kavramların tahrifindeki en tehlikeli sebep, geçmişten getirdiğimiz muharref dinin kalıntılarıdır.

Din adına edindiğimiz muharref bilgiler, Kur'ân ve sünnet ışığında tashih edilmezse yeni ve sahih bilgileri de kirletmektedir. Malumdur ki bizler, dini inkâr eden bir toplumdan gelmiyoruz. Yani sahabe gibi ilk defa duydukları kavramlarla imanlarını inşa eden topluluktan değiliz. Daha ziyade İsrailoğulları gibi, tahrif edilmiş bir dinin içinden çıkarak sahih dine talip olduk. Eski bilgilerimizin gölgesinden kurtulamazsak, istikamet bulamayacağız. Peki, bu cahilî bilgilerimizin gölgesinden nasıl kurtulacağız? Allah'tan çokça bağışlanma dileyerek ve kalbimizi vahye açarak... Yüce Allah içtenlikle kendisine yönelenleri mutlaka hidayet edecek, O'nu (cc) razı etmek için çabalayanları istikamet yoluna sevk edecektir:

"...O, kendine yönelenleri/inabe hidayet eder."[25]

"Bizim yolumuzda cihad edenlere elbette (en doğru olan) yollarımızı gösteririz. Şüphesiz ki Allah, muhsinlerle/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanlarla beraberdir."[26]

23. Nesai, 2234
24. İbni Mace, 1690; Darimi, 2762
25. 13/Ra'd, 27
26. 29/Ankebût, 69

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

BİR FIRSAT DAHA

Ramazan bir fırsattır. Bu aya ulaşana dek uğradığı manevi tahribatları ve zararları tedavi edeceği, müspet anlamda değişip hesap günü öncesinde tekrar Rabbine döneceği ve günahlarından arınacağı bir fırsat...

Yol gösteren Kitab'ını bu ayda indiren, insanlara bağışlanma ve arınma fırsatlarını veren Allah'a hamd, bu ayda ihyasını ümmetine gösteren Resûl'üne de salât ve selam olsun...

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذٖٓي اُنْزِلَ فٖيهِ الْقُرْاٰنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِۚ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُۜ وَمَنْ كَانَ مَرٖيضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَۜ يُرٖيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرٖيدُ بِكُمُ الْعُسْرَۘ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰيكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"Ramazan ayı! O ay ki insanlara yol gösteren, hidayet ve furkandan apaçık delilller barındıran Kur'ân, o ayda indirilmiştir. Sizden o aya yetişen oruç tutsun. Sizden her kim hasta ya da yolcu olursa (oruç tutmadığı günlere karşılık) başka günlerde (oruç tutsun). Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez. (Bu kolaylaştırma) sayılı günleri tamamlamanız ve sizi hidayet etmesinden ötürü Allah'ı yüceltip/en büyük olarak bilmeniz ve şükretmeniz içindir."[1]

"Kim inanarak ve ecrini Allah'tan bekleyerek Ramazan'ın (gecelerini) ihya ederse geçmiş günahları bağışlanır."[2]

Her birimizin, Allah'ın fazlını ve rahmetini kazanmak için sevinç duyacağı Ramazan ayına yaklaştık:

"De ki: 'Allah'ın lütfu ve rahmetiyle, (evet) yalnızca bunlarla sevinsinler. O, onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır.' "[3]

Allah Resûlü de (sav) Ramazan'ın gelişiyle sevinir ve ashabını müjdelerdi:

"Ramazan ayı size bereketiyle geldi. Allah, o ayda sizi zengin kılar, bundan dolayı size rahmet indirir, hataları yok eder, o ayda duaları kabul eder. Allah, sizin Ramazan ayındaki ibadet ve hayır konusunda birbirinizle yarış etmenize

1. 2/Bakara, 185
2. Buhari, 37; Müslim, 759
3. 10/Yûnus, 58

bakar ve meleklerine karşı sizinle övünür. O hâlde iyilik ve hayırdan yana Allah'a kulluk yaparak kendinizi gösterin. Ramazan ayında Allah'ın rahmetinden kendisini mahrum eden kimse, bedbaht kimsedir."[4]

Ramazan bir duraktır. Kişinin eceline adım adım yaklaşırken biraz durup kendisini kontrol edeceği, yüklerini bir kenara koyup -ki günahlar da yüktür ve yolcuyu ağırlaştırır- enerji alabileceği bir durak...

Ramazan bir fırsattır. Bu aya ulaşana dek uğradığı manevi tahribatları ve zararları tedavi edeceği, müspet anlamda değişip hesap günü öncesinde tekrar Rabbine döneceği ve günahlarından arınacağı bir fırsat...

Dümene Şeytan Değil, Sen Geç!

Önce şunu kabul edelim, -Allah'ın vechi hariç- değişmeyen hiçbir şey yoktur... Camit varlıklar dâhil tüm mahlukat değişime uğramaktadır. Zaman dilimleri, gece ve gündüz de daima bir değişim içerisindedir.[5] Bunca şey değişirken, insan da değişiyor tabii. Kulluğu, ibadetleri, şekli, karakteri, yaşantısı, ilişkileri, çevresi, alışkanlıkları... Maddi ve manevi her şeyi değişiyor kısacası. "Devamu'l hâl mine'l muhâl." demiş Araplar.[6] İnsan, fark etsin veya etmesin, haddizatında bir değişimin içerisinde olduğu aşikârdır.

Allah (cc), Kur'ân'da, toplumdaki menfi anlamdaki değişmenin çaresini o toplumun bireylerinin kendilerini müspet anlamda değişmesine bağlıyor. Ezcümle, onlar değişirse, değişim için çaba gösterirse bu hallerini değiştireceğini buyuruyor:

"(İnsanın) önünde ve arkasında, Allah'ın emriyle onu koruyup gözeten (melekler) vardır. Şüphesiz ki bir toplum kendinde olanı değiştirmedikçe Allah, onların durumunu değiştirmez. Allah bir topluluk için kötülük diledi mi, onun geri çevrilmesine imkân yoktur. Onların (Allah'ın) dışında bir koruyanı/idare edeni de yoktur."[7]

İnsanın, içinde bulunduğu bir ummandır dünya. Kendisi de bu ummanın ortasında bir yolcu. Yaşadığı çevresi ise ona hücum eden dalgalar. Nadiren küçükleri olsa da çoğu devasa dalgalardan ibarettir. Onu savurmak, hedefinden saptırmak, hedefe varmadan boğmak için hâlden hâle geçiren, dört bir yandan gelen dalgalardan...

İnsan bu hâldeyken, kaptan mahalline ya vahyin rehberliğinde kendisi geçer ya da burayı şeytana terk eder:

" 'Onları saptıracağım, onları (boş) kuruntularla oyalayacağım, onlara emredeceğim hayvanların kulaklarını kesecekler, onlara emredeceğim Allah'ın yarattığı (fıtratı) değiştirecekler.' Kim de Allah'ı bırakıp şeytanı dost edinirse, hiç şüphesiz apaçık bir hüsrana uğramış olur."[8]

Şeytan, Allah'ın kullarının, yarattığı fıtratı bozmasını ister ve dostlarına vahyeder. Bu hem fiziki hem de manevi açıdan gerçekleşir. Fıtrat Allah'a kulluğu, O'nun vahyi doğrultusunda yaşamayı ve salih amelleri güzel gösterir insana. Fakat şeytan bunu değiştirmek ister. İnsanın karşılaştığı olaylar ya da yaşadığı sorunlarla... Korku, sevinç, fakirlik veya ümitsizlikle... Bu dinamiklerle insanın duygu dünyasını tahrip edip oynamaya başlar. Şöyle bir dürter;

4. Mecmeu'z Zevâid, 4783
5. "Allah, geceyle gündüzü döndürür. Şüphesiz ki bunda, basiret sahipleri için ibret vardır." (24/Nûr, 44)
6. "Bir hâlin (değişmeksizin) devam etmesi imkânsızdır." anlamına gelir.
7. 13/Ra'd, 11
8. 4/Nisâ, 119

Kişi defalarca aynı denemeleri de yapsa, aynı hataları yapıp aynı noktaya geri dönse de vazgeçmemelidir. Kulluk süreli değil, daimi bir mücadeledir.

Tepki veriyor mu diye. Kişi işte bu duygu değişimi esnasında Rabbine sığınmalı ve istikametini bozmamalıdır. Nebi (sav), özellikle duygularının değişeceğini hissettiği durumlarla karşılaştığında (sevinç, korku, hüzün… gibi) Allah'ı zikretmiştir. Kul da müspet anlamda dahi olsa, duyguları değiştiğinde Rabbini (cc) anarak bu durumun kendisine hayırlı olmasını murad etmelidir. Aksi hâlde "fırtınalı deryada" dümenin başına şeytan geçecek ve kişiyi istikametten saptırmaya çalışacaktır.

İnsan Değişmek İçin Neden Adım Atmaz?

Değişim mukadderdir, dedik. Müspet anlamda değişim için adım atmamız gerekir dedik, dedik, dedik… Öyleyse bir ahlakımızı, alışkanlığımızı, kısacası değiştirmek istediğimiz bir davranışımızı neden değiştiremiyoruz? Bunun sebepleri olmalı. Şimdi onlara bakalım:

a. Alışkanlığı Bırakmama İsteği

"İnsan alışkanlıklarının çocuğudur." der İbni Haldun. Alışkanlıklar sonradan ve çoğunlukla başkasından görüp öğrenilerek kazanılır. Anne babasından görerek, küçüklüğünden itibaren sergilediği davranışlar, insanda artık kökleşmeye ve alışkanlık hâline gelmeye başlar. Yapılan araştırmalar da kişinin alışkanlık olarak yaptıklarının, bir gününün %40'ına tekabül ettiğini söyler.

İtiyat/Alışkanlık bir nevi kendiliğinden meydana gelen harekettir. Kişi o davranışı düşünmeden yapar. Alışkanlık olan o eylem yapılmadığında da iç dünyası kişiye biyolojik bir saat gibi, yapması yönünde uyarılar vermeye başlar. Elbette alışkanlık hâline gelmiş davranışları değiştirmek zordur, fakat imkânsız değildir.[9]

"İki genç balık yan yana yüzerlerken karşı taraftan yüzerek gelen yaşlı bir balığa rastlamışlar. Yaşlı balık onları başıyla selamlayıp, 'Günaydın çocuklar. Su nasıl bugün?' diye sormuş. İki genç balık bir süre daha yüzmeye devam etmişler, sonunda biri başını çevirip öbürüne bakmış ve 'Su da neymiş yahu?' demiş. Su, alışkanlıklardır, düşünmeden yaptığımız seçimler ve her gün etrafımızı kuşatan görünmez kararlardır. Ve görünmez kararları tekrar görünür hâle getirmek için onlara yalnızca bakmamız yeter."[10]

İnsan fark ettiğinde değişmek istiyor, fakat adım atamıyor. Zihin konforunu bozup, alışkanlıklarıyla mücadele edip akıntıya karşı yüzmek, sarp dağa tırmanmak kadar zor ve meşakkatli geliyor. Ya da ani bir karar alıp büyük bir değişime girmek için adım atıyor. Hâlbuki insan mizacı hızlı değişimlere karşı direnç gösterir. Ardından kişiyi yorar ve vazgeçmesini sağlar. Böylece kişi nefisle mücadele edeceği yerde, hâlinden memnun bir şekilde kendisini akıntıya bırakıp rölantiye alır. Çünkü büyük hedeflere, anlık ve büyük adımlarla gidilmez. Bu sürdürülebilir de değildir.

Bunun ilacı tane tane, küçük adımlarla bu durumun üstesinden gelmektir. Allah Resûlü (sav), "Amellerin Allahu Teâlâ'ya en sevimli olanı, az da olsa devamlı olanıdır."[11] buyurarak insanın bu yanlış anlayışına merhem olan bir duruma dikkat çekmiş ve kendisi de bu şekilde amel etmiştir.[12]

Arkeolog yavaşlığında ve nahifliğinde de olsa, taşlaşmış alışkanlıklarımıza vurmaya devam etmek gerekir. "Taşa sık vuran taşçı, taşa sert vuran taşçıdan daha iyidir." dedikleri gibi.

b. İnkâr Etmek

Kişinin var olan alışkanlığını inkâr etmesi de değişmesinin önünde bir engeldir. Ortaya bir sorun çıksa ve bu sorun kendi kötü alışkanlığından mütevellit olsa da bunu farklı yollarla inkâr eder. Kendi iç dünyasıyla yüz yüze gelmekten korkar. Ya da kendisine bu hatırlatıldığında/nasihat edildiğinde bundan yüz çevirir:

"Ona: 'Allah'tan kork!' denildiği zaman, gururu/kibri onu günaha sürükler. Böylesine cehennem yeter. O, ne kötü bir yataktır."[13]

Kişinin sergilediği kötü alışkanlık kendisine hatırlatıldığında kimi zaman sorunun başkasından kaynaklı olduğunu ileri sürebilmektedir. Suçu başkasına, topu olmayana atmak en kolay olanıdır. Yani kendisi değişmemeli, başkaları değişmelidir. Kendisine değil, başkasına çekidüzen verilmelidir…

---

9. "İlmin kaynağı zekâ, amelinki ise iradedir. İrade terbiyesi hakkıyla mahsul verebilmek için, ona erken başlamak lazımdır. İtiyatlar/Alışkanlıklar kökleştikten ve huylar iyice yerleştikten sonra bu terbiye gayet güçleşmekte ve mahsul vermek için Eyüp sabrı istemektedir." (Gençlerle Başbaşa, Ali Fuad Başgil, s. 11)
10. https://kemalsayar.com/haftanin-yazisi/aliskanliklarin-gucu (E.T. 17.02.2022)
11. Buhari, 6464; Müslim, 2818
12. "Peygamber'in (sav) en sevdiği (nafile) namaz, az da olsa devamlı kılınanıydı. O, bir namaz kıldığında buna devam ederdi." (Buhari, 1970; Müslim, 782)
13. 2/Bakara, 206

Hikâye o ki, kralın biri şehirde gezerken ayaklarına çakıl taşları batar. Kral öfkelenir ve öfkeyle bütün şehrin deriyle kaplanmasını emreder. Etrafındakiler el pençe divan, bütün şehri deriyle kaplamanın olamayacağını anlatmaya çalışır. Ama nafile! Kralın acıdan dolayı inadı tutar. Herkes bunun bir yolunu düşünmeye devam ederken, içlerinde biri, "Kralım, bütün şehri deriyle kaplatmaktansa neden sizin ayaklarınızı deriyle kaplamıyoruz?" der ve çözümü Krala ayakkabı yapmakta bulurlar...

Etrafındaki insanlara bakmaktan, kendi nefsine bakmayan kimsenin bu duruma düşmesi kaçınılmazdır. Herkesin değişmesini istemek ve değiştirmeye çalışmak (!) kişi için imkânsız, nefsi de oyalayıcı ve yorucudur. Kişiyi hırpalar ve ömrünün törpüsü hâline gelir.

c. Ümitsizlik

İnsan nefsini yanlış yöntemlerle düzeltmeye çalıştığında ve bu durum da uzun sürdüğünde atalete/gevşekliğe düşebiliyor. Nefsinin hamurundaki aceleciliği [14] besliyor ve her şeyin aniden olmasını arzuluyor. Olmayınca da bu mücadeleyi bırakıyor.

Kul, çağın dayattığı hız kulvarında at koşturmamalı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi küçük bir adım atmalı ve alışkanlıklarının üstüne tane tane gitmelidir. Ahiret yolculuğunda atacağı her meşru adım karşısında bütün kapıların açıldığını görecektir:

"Ben, kulumun benim hakkımdaki zannı üzereyim. O beni zikrettiğinde onunla beraberim. Kim, beni kendi nefsinde anarsa ben de onu kendi nefsimde anarım. Kim, beni bir topluluğun içerisinde zikrederse ben kulumu ondan daha hayırlı bir topluluğun içerisinde zikrederim. O bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir zira' yaklaşırım, o bana bir zira' yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim." [15]

Allah (cc), kulluğun/mücadelenin devamlı olduğunu ve bunda da kulun direnç göstermesi gerektiğini emrediyor:

"Ailene namazı emret, sen de onda sabırlı/kararlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz. Biz seni rızıklandırıyoruz. Akıbet takvanındır. (Takvalı olanlarındır.)" [16]

Kişi defalarca aynı denemeleri de yapsa, aynı hataları yapıp aynı noktaya geri dönse de vazgeçmemelidir. Kulluk süreli değil, daimi bir mücadeledir:

"Yakin (ölüm) sana gelinceye dek Rabbine ibadet/kulluk et!" [17]

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir kadınla birlikte otururken yanımıza Peygamber (sav) girdi ve 'Bu kadın kim?' diye sordu.

Aişe Annemiz, 'Bu filan hanımdır.' dedikten sonra onun çok namaz kıldığından bahsettim.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Bu saydıklarını söylemeye devam etme, gücünüzün yettiği nispette ibadet etmeniz size yeter. Allah'a yemin ederim ki siz bıkıp usanmadıkça Allah bıkıp usanmaz.' buyurdu." [18]

Bu kutlu mücadelede nice kişilerin değişim ve dönüşümleri olduğunu da tarihten okumalı. Ömer ibni Hattab, Halid ibni Velid ve nice sahabe... Sadece sahabe de değil, tabiin ve sonraki nesiller, nesiller, nesiller... Günümüze kadar nice örnekleri var. Yeter ki kişi ümitvar olsun. Rabbimiz (cc), yüz kişiyi öldüren birine [19] dahi hidayet kapılarını açıyorsa kötü bir alışkanlığını/günahını terk etmek isteyen kuluna da elbette açacaktır:

"De ki: 'Ey (çokça günah işleyerek) nefisleri hakkında aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Şüphesiz ki Allah, bütün günahları bağışlar. Çünkü O, (evet,) O (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir.' " [20]

O hâlde bu mübarek ayın yaklaşmasıyla bize bir fırsat daha sunan Rabbimize doğru adım atmanın tam zamanı!

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun, duamız ile...

14. "İnsan hayra dua ettiği gibi, (öfkelenip sıkıldığında beddua ederek) şerre de dua eder. İnsan çok acelecidir." (17/İsrâ, 11)

"İnsan, aceleden yaratılmıştır. Ayetlerimi size göstereceğim, acele etmeyin!" (21/Enbiyâ, 37)

15. Buhari, 7405; Müslim, 2675
16. 20/Tâhâ, 132
17. 15/Hicr, 99
18. Buhari, 43; Müslim, 785
19. bk. Müslim, 2766
20. 39/Zümer, 53

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

UHUD SAVAŞI ÖZELİNDE EMÎRE İTAATİN ÖNEMİ

Allah, insanı akıllı bir varlık olarak yaratmıştır. O, organlarıyla çevresindeki olayları algılar ve aklıyla de bunları değerlendirir. Karşılaşılan herhangi bir durum hakkında fikir yürütmek gerekse, yeryüzündeki insan sayısı kadar görüş ortaya çıkma ihtimali vardır. Aynı zamanda insan ihtilaf etmeye ve tartışmaya meyyaldir. Kur'ân ve sünnet çeşitli konularda hükümler indirerek ihtilafların bir kısmına son vermiştir. Ancak hakkında nas bulunmayan meselelerde herkes görüş beyan edebilir. İşte bu durum kontrol edilemezse kargaşaya sebebiyet verir.

Hamd, Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun…

Uhud Savaşı'nda zafer ibresini müminlerden müşriklere çeviren en önemli hadise hiç şüphesiz okçuların tepeyi terk etmesiydi. Ortaya çıkan sonuç, hatalar silsilesinin son noktası olmakla beraber ilk halkanın, Uhud tepesinde bulunan müminlerin, Peygamber'in (sav) emrine muhalif davranması olduğunu söylemek gerekir.[1]

Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Harp başladı ve ilk saldırıda Müslimler müşrikleri yenilgiye uğrattılar. Vallahi ben o sırada düşman ordusundaki müşrik kadınları gördüm ki onlar elbiselerini toplamış; bacaklarındaki halhalları, baldırları görünecek şekilde açmış bir hâlde -ya bozgun askere moral vermek için ya da kaçarak Uhud Dağı'na çıkmak için- süratle koşuyorlardı.

Müslimlerin bu galibiyeti üzerine Abdullah ibni Cübeyr'in kumandasındaki piyade okçular birbirlerine, 'Kardeşler, ganimet, ganimet! Cephedeki kardeşlerimiz düşmanı yendi. Daha ne bekliyorsunuz? Gidelim, biz de ganimete konalım.' dediler.

Abdullah ibni Cübeyr (ra) bunlara karşı, 'Kardeşler! Resûlullah'ın (sav) size verdiği emri unuttunuz mu?' dediyse de yanındakiler, 'Vallahi kardeşlerimizin yanına mutlaka gideceğiz, ganimetten bize düşeni elbette alacağız.' diye ısrar ettiler ve emredildikleri şeyi bırakarak ordunun içine daldılar. Onlar varır varmaz, yüzleri geldikleri tarafa çevrildi. Ve ordunun bütün kuvvetleri yenilmiş bir hâlde Medine'ye yönelerek geri dönmeye başladı.

Bu kötü vaziyet ânındaydı ki Resûlullah (sav) askerin geri kalanlarını, 'Ey Allah'ın kulları! Bana geliniz. Ey Allah'ın kulları, bana geliniz! Ben Allah'ın Resûlü'yüm. Her kim geri döner de düşmana hücum ederse ona cennet vardır!' diye çağırıyordu. O sırada Resûlullah'ın (sav) yanında on iki kişiden başka kimse kalmamıştı."[2]

Bu hadiseye baktığımızda sahabilerin düştüğü hatanın bariz bir biçimde emîre itaatsizlik olduğunu görmekteyiz. Emîre itaatle ilgili yaşanan sıkıntıların yol açacağı problemleri tahmin etmek oldukça zordur. Kimi zaman Uhud

1. Bu yazı Halis Bayancuk Hoca'mızın "Müminlerin Emirlerine Karşı Sorumlulukları" kitabından özetlenmiştir.
2. Buhari, 3039

Savaşı'nda olduğu gibi ağır sonuçlarla karşılaşma ihtimali vardır. Bu nedenle İslam, emîre itaat mefhumunu farklı şekillerde işlemiş ve önemini her seferinde vurgulamıştır. Siyer tarihi de olumlu ve olumsuz örnekleriyle emîre itaat meselesinin pratiğini bize göstermektedir.

Emîre itaat neden önemlidir?

Allah (cc), insanı akıllı bir varlık olarak yaratmıştır. O, organlarıyla çevresindeki olayları algılar ve aklıyla da bunları değerlendirir. Karşılaşılan herhangi bir durum hakkında fikir yürütmek gerekse yeryüzündeki insan sayısı kadar görüşün ortaya çıkma ihtimali vardır.

Aynı zamanda insan ihtilaf etmeye ve tartışmaya meyyaldir. Kur'ân ve sünnet çeşitli konularda hükümler indirerek ihtilafların bir kısmına son vermiştir. Ancak hakkında nas bulunmayan meselelerde herkes görüş beyan edebilir. İşte bu durum kontrol edilemezse kargaşaya sebebiyet verir. Buna en güzel şekilde işaret eden şu ayet-i kerimedir:

"Şayet (göklerde ve yerde) Allah'ın dışında ilahlar olsaydı (düzen) bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdığı sıfatlardan münezzehtir."[3]

Yerdeki ve gökteki varlıklar akıldan yoksun olmalarına rağmen, ihtilaf ve çekişmenin yaşanacağı bir hakikat ise insanın olduğu yerde ihtilaf ve çekişme kaçınılmazdır.

Şeriat bu aşamada emîrlik müessesesini devreye sokmuş ve insanların aralarındaki ihtilafları en aza indirmeyi hedeflemiştir.

İslam tüm insanlık için bir hayat nizamıdır. Son dindir ve mükemmeldir. Toplumsal hayat içerisinde herhangi bir boşluk bırakmaz ve buna izin vermez. Toplumsal düzenin olması için de emîrlik müessesesi olması kaçınılmazdır.

İslam buna o kadar çok önem vermiştir ki günlük yaşamda karşılaşılan basit vakalarda dahi emîrliğin hayata geçirilmesini öğütlemiştir:

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden üç kişi yolculuğa çıktığında, içlerinden birini emîr seçsinler."[4]

İnsanların birkaç günlük yaşamlarında dahi emîrsiz kalmalarını kabul etmeyen bir nizam, elbette başıboş bir şekilde ömür tüketmelerine de müsaade etmeyecektir. Hakikat bu olmakla beraber emîr seçmek ve sonrasında ona itaat etmek oldukça zordur. Çünkü insan, kendisi gibi bir varlığa tabi olmak istemez. Kendisinde eksiklik görmez. Tam tersine hep daha güzel yönlerini düşünür. Emîr adayının ise eksiklerini saymakla bitiremez. Emîrlik müessesesini bize vazeden de insanı en iyi tanıyan da Allah'tır (cc). O sadece emretmekle bırakmamış, bunu kolaylaştıracak adımları da insanoğluna sunmuştur.

3. 21/Enbiyâ, 22
4. Müslim, 672; Ebu Davud, 2608

Öncelikle, bizzat Kitab'ında kendisi ve Peygamber'iyle aynı cümlede, müminlerden olan emîrleri de zikretmiş ve onlara itaati emretmiştir:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin. Sizden olan (Müslim/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen) yöneticilere de (itaat edin). Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorsanız (o meseleyi çözmek için) Allah'a ve Resûl'e götürün. Bu, daha hayırlı ve sonuç bakımından daha güzeldir."[5]

"Ey iman edenler!" hitabıyla tüm dikkatlerini Rabblerinden gelecek çağrıya yönelten müminler, kendileri gibi iman etmiş emîrlere itaat etmeleri gerektiğini, Rabblerinden bir farz olarak almışlardır.

Rabbimiz (cc) hükmünü bu şekilde bırakmamış, Peygamber (sav) aracılığıyla, emîre itaat ve isyan konusunu, Allah'a itaat ve isyana bağlamıştır:

Resûlullah (sav) sahabeye şöyle hitap etmiştir:

" 'Sizler şahit misiniz ki bana itaat Allah'a itaattir ve bana isyan da Allah'a isyan etmektir.'

Sahabe, 'Evet, ey Allah'ın elçisi!' diye cevap verdi.

Resûlullah (sav) devamla şöyle buyurdu: 'Öyleyse şahit olun ki, emîre itaat, bana itaat; emîre isyan da bana isyan etmektir.' "[6]

Kitap ve sünnet, ehliyet kavramına sıklıkla vurgu yapar. En basit işte dahi o işin ehlinin görevlendirilmesini ister:

"Şüphesiz ki Allah, emanetleri ehil olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletli olmanızı size emreder. Allah, bununla sizlere ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi gören) Basîr'dir."[7]

"Resûlullah'a (sav), 'Kıyamet ne zaman?' diye sorulduğunda cevaben, 'Emanetler zayi edildiği zaman kıyameti bekle.' diye cevap vermiştir.

'Emanetin zayi edilmesi nedir ya Resûlullah?' diye sorulunca da, 'İşlerin ehil olmayan kimselerin eline geçmesidir.' buyurmuştur."[8]

Ama mesele emîrlik olunca ehliyet olmasa bile itaatin gerekliliğine vurgu yapılır:

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizin aranızda Allah'ın Kitabı'yla hükmettiği sürece başı kuru üzüm tanesi kadar olan Habeşli bir köle dahi emîr olarak tayin edilse işitiniz ve itaat ediniz."[9]

Aslen hür olmayan bir kişinin emîr olması zaten müm-

5. 4/Nisâ, 59
6. Buhari, 2957; Müslim, 1835
7. 4/Nisâ, 58
8. Buhari, 59
9. Buhari, 693

kün değildir. Fakat burada bir köle, hatta kölelerin içerisinden en değersiz olarak görüleni, bedensel bir özrüyle beraber örnek olarak ileri sürülmüş ve meselenin çok daha net anlaşılması sağlanmak istenmiştir.

Allah (cc) zulmü kendi nefsine haram kılmıştır. O her şeyin Rabbiyken bir şeyleri kendi nefsine haram kılıyorsa bu, kulları için hayli hayli haramdır:

Ebu Zerr'den (ra) rivayet edilen kudsi bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

"Ey kullarım! Ben kendi zatıma zulmü haram ettim, onu sizin aranızda da haram kıldım. Ey kullarım! Birbirinize zulmetmeyin." [10]

Allah (cc) zulmü kendi nefsine haram kılmakla yetinmemiş, mümin kullarına da zulüm karşısında nasıl davranmaları gerektiğini haber vermiştir:

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Zalim de olsa, mazlum da olsa kardeşine yardım et... Zalime yardım etmek, yaptığı zulümden menetmek ve ona nasihat etmektir." [11]

Ama tüm bunlara rağmen zulmeden bir emîr olduğunda ise işin rengi bir ânda değişmektedir:

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Benim sünnetime tabi olmayanlardan, kalbi şeytan kalbi gibi olup insan cinsinden birtakım yöneticiler gelecektir.'

Bunun üzerine sahabiler ne yapmaları gerektiğini sordular.

Resûlullah, 'Emîrin senin malını da alsa, sırtına da vursa sen dinle ve itaat et.' buyurdu." [12]

Zalim bir yöneticinin, Müslimlere verebileceği birçok zarar olabilir. Ancak maslahat mefsedet dengesi gözetildiğinde emîrsizlik hâlinde ortaya çıkacak olan kaosun verdiği zarar, zalim bir idarecinin verdiği zarardan katbekat fazla olacaktır.

Bir mümin için en büyük nimet hidayettir. O yüzden küfre dönmeyi ateşe atılmak gibi görür. Cahiliye deyince de tüyleri diken diken olur. O bataklığa düşmemek için elinden gelen her şeyi yapar. İslam, bu şiara o kadar önem verir ki emîre itaatten yüz çevirmeyi, cahiliye karanlığına doğru bir adım olarak adlandırır:

"Kim ki emîrinden çirkin bir şey görürse sabretsin. Muhakkak ki kim itaatten bir karış ayrılıp da ölürse ancak cahiliye ölümüyle ölür." [13]

"Her kim, emîre itaatten bir karış kadar ayrılırsa, Kıyamet Günü'nde Allah'a ameli hususunda, lehinde hiçbir hücceti olmayarak kavuşacaktır. Her kim de boynundan beyat halkasını çıkarmış hâlde ölürse, cahiliye ölümüyle ölmüş gibi olur." [14]

Emîre itaat kolay olmadığı için tüm bu aşamaları hazırlayan İslam, müminin hayatına pratik olarak itaat meselesini uygulayabileceği bir amel yerleştirir: cemaatle namaz. Bu sebeple Peygamber (sav), cemaatle namaza diğer ibadetlerden çok daha ehemmiyet göstermiştir:

"Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki odun toplamalarını emredeyim, böylece odun yığılsın, sonra da namaz kılmalarını emredeyim, namaz için ezan okunsun sonra da bir kimseye emredeyim cemaate imam olsun, sonra geriye çekilip namaza gelmeyen adamlara giderek, üzerlerine evlerini yakayım, diye içimden geçirdim." [15]

Teorik olarak meseleyi öğrenen ve hayatında namazla bunu pratize eden mümin, bir sözle bu bağı en kuvvetli hâle getirir. Çünkü kişi bireysel olarak söz verdiğinde bunun etkisi daha fazladır. O yüzden Peygamber (sav), sahabilerinden farklı zamanlarda farklı şeyler için sözler almıştır:

Cerir ibni Abdullah'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben, Resûlullah'a (sav); dinlemek, itaat etmek ve her Müslim'e nasihat etmek üzere biat ettim." [16]

Peygamber'e itaat için kimsenin biat etmesine gerek yoktur. Aynı şekilde onu bir emîr olarak kabul edip itaat etmek için de ayrı bir nassa ihtiyaç yoktur. Burada zikredilen, Kur'ân ve sünnetteki tüm deliller aslında Peygamber (sav) dışında İslam ümmetinin başına farklı aşamalarda emîrlik yapacak kişiler içindir.

Uhud Günü, Peygamber'in emrine itaat etmeyen ve yerlerini terk edenler bu naslardan haberdarlardı, Peygamber'e (sav) söz vermiş kimselerdi. Lakin bu hataya düştüler. Demek ki bir meseleyi teorik olarak bilmek yeterli değildir. Önemli olan onu hayata ne kadar geçirebildiğimizdir.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

10. Müslim, 2577
11. Buhari, 2444
12. Müslim, 1847
13. Buhari, 7053; Müslim, 1849
14. Müslim, 1851
15. Buhari, 644; Müslim, 816
16. Buhari, 7201; Müslim, 56

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

ALLAH RESÛLÜ'NÜN KUR'ÂN'I TEFSİR/ BEYAN YÖNLERİ[1]

Allah'a hamd, Resûl'üne, âline, ashabına ve ihsan üzere onlara tabi olanlara salât ve selam olsun...

Sünnetin İslam'daki yerine dair "Sünnet, Kur'ân'ı açıklar." konusuyla devam ediyoruz. Bu ayki sayımızda Sünnetin, Kur'ân'ı hangi yönlerle tefsir ettiğini ve Kur'ân ile Sünnet arasındaki bağın ne kadar kuvvetli olduğunu göreceğiz.

Sünnetin, Kur'ân'ı tefsir/beyan yönleri olarak şunları zikredebiliriz:

Mücmelin Beyan Edilmesi[2]

Mücmel, ancak sözü söyleyenin bir ilave ve açıklamasıyla anlaşılabilecek derecede kapalı olan lafızdır. Yani manası akılla değil, ancak sözün sahibinden gelen bir nakille anlaşılır. Allah'ın Kelamını en iyi bilen ve onu beyan etme vazifesine sahip olan Allah Resûlü (sav), ayetlerden mücmel olanları Sünnetiyle açıklamıştır.

Örneğin, Allah Resûlü (sav) "Namazı ikame edin." manasındaki mücmel ayetleri,[3] "Beni nasıl namaz kılarken gördüyseniz öylece namaz kılın."[4] şeklinde ifade ederek Sünnetiyle beyan etmiştir/açıklamıştır.

Yine, haccın farziyetiyle ilgili ayetler[5] için, "Hac ibadetinde uymanız gereken kurallarınızı benden alınız. Bilemiyorum, belki bu haccımdan sonra bir daha haccedemem."[6] buyurmuş, Sünnetiyle bu ibadetin nasıl yapılacağını beyan etmiştir.

"İmrân ibni El-Husayn'ın yanında ilim müzakere ederken bir adam, 'Kur'ân'da olandan başka şey konuşmayın.' dedi.

Bunun üzerine İmrân ibni El-Husayn şöyle dedi: 'Sen ahmaksın. Sen öğle namazının Kur'ân'da dört rekât, ikindi namazının dört rekât olduğunu ve bunlarda sesli okumayacağını, akşam namazının üç rekât olduğunu bunun iki rekâtında açıktan okuyacağını, üçüncü rekâtta sesli olarak

Sünnet, birçok yönden Kur'ân'ı açıklamıştır. Mücmelini beyan etmiş, umumunu tahsis etmiş, mutlakını takyid etmiş, müşkilini izah etmiş, ğarib kelimelerin açıklamasına yer vermiş ve müphemini tefsir etmiştir. Yani Kur'ân'ı tefsiri açısından Sünnet, âdeta bir hazine gibidir. Sünnetten bağımsız olarak Kur'ân'ı doğru anlamak mümkün değildir.

1. Bu konu hakkında tafsilatlı bilgi için bk. Et-Tahrir Fi Usuli't Tefsir, Musaid ibni Süleyman et-Tayyar, s. 61; Makalat Fi Ulumi'l Kur'ân ve Usuli't Tefsir, Musaid ibni Süleyman et-Tayyar, s. 138; Kavaidu't Tefsir Cem'an ve Diraseten, Halid ibni Osman es-Sebt, 1/130; Et-Tefsiru'n Nebevi, Halid ibni Abdulaziz el-Batili, s. 54; Tefsir Usulü, Musaid ibni Suleyman et-Tayyar, s. 46
2. bk. Fıkıh Usulü, Salih bin Abdullah el-Fevzan, s. 140
3. 2/Bakara, 43
4. Buhari, 631; Müslim, 674
5. 3/Âl-i İmran, 97; 22/Hac, 27
6. Müslim, 1297

Kur'ân'da yer alan bazı mutlak ifadeler, Sünnetle kayıtlanmıştır. Böylece mutlak ifadenin genişliğinde bir daralma olmuş, ayeti doğru anlamak ve kulların maslahatı açısından büyük faideler ortaya çıkmıştır.

okumayacağını, yatsı namazının dört rekât olduğunu, bunun iki rekâtında sesli olarak okuyacağını, diğer iki rekâtında sessiz olarak okuyacağını, sabah namazının iki rekât olduğunu ve bu rekâtlarda sesli olarak okuyacağını gördün mü?' "[7]

Umumi Lafzın Tahsis Edilmesi[8]

Tek bir mana için konulan, bütün fertlerini kapsayan ve kapsadığı fertleri sınırlı olmayan kelimelerdir. Örneğin, "her", "bütün", "kim" kelimeleri umumu ifade eden kelimelerdir. Tahsis ise umumi lafzın içine aldığı bazı fertleri onun hükmünden çıkarmak demektir.

Sünnet, Kur'ân'daki bazı umumi ifadeleri tahsis etmiştir. Yani, normalde umumi ifadenin hükmüne dâhil olan bir şey, Sünnetten bir delille ayetin hükmünden çıkmıştır.

Örneğin, "...Hayız döneminde kadınlardan uzak durun. (Hayız bitip) temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın..."[9] ayetini Sünnetten bağımsız olarak anlamaya kalktığımızda hayızlı kadınları tamamen terk etmek ve onlara yaklaşmamak emrediliyor gibi anlaşılır. Ancak Allah Resûlü (sav) umumi olan bu emri, "Cinsî birleşme dışında her şeyi yapabilirsiniz."[10] sözüyle tahsis etmiş, bu uzaklaşmanın sınırlarını beyan etmiştir.

Yine "Allah, evlatlarınız hakkında erkeklere, kız çocuklarının payının iki mislini vermenizi tavsiye eder..."[11] ayeti, tüm çocukları hükme dâhil eden umumi bir ifadedir. Ancak Sünnet, miras almak için varisi öldürene[12] ve kâfire[13] mirastan pay olmayacağını belirtmiş, geniş olan bu hükmü daraltmış, tahsis etmiştir.

Mutlak İfadenin Takyid Edilmesi[14]

Mutlak, delaleti/işaret ettiği manası sıfat, şart, zaman, mekân gibi kayıtlarla kayıtlanmamış lafızdır. Örneğin, "adam, kitap" ibareleri bir sınır/kayıt zikredilmeyen mutlak lafızlardır. Takyid ise, kayıtlamak, sınırlamak anlamındadır. "Kırmızı kitap, yaşlı adam" denildiğinde kitap ve adam kelimelerinin kapsamı kayıtlanmış/sınırlandırılmış oldu.

Kur'ân'da yer alan bazı mutlak ifadeler, Sünnetle kayıtlanmıştır. Böylece mutlak ifadenin genişliğinde bir daralma olmuş, ayeti doğru anlamak ve kulların maslahatı açısından büyük faideler ortaya çıkmıştır. Bir örnek verelim:

Allah (cc), mirasta paylaşım hükümlerini belirttikten sonra şöyle buyurmuştur:

"...(Tüm bunlar ölenin) vasiyeti yerine getirildikten ve borçları ödendikten sonradır..."[15]

Peki, vefat eden kişi, malının tümünü vasiyet etmişse ne olacak? Çünkü ayetteki [وَصِيَّةٍ] "vasiyet" mutlak bir ifadedir, miktarında bir sınır yoktur. Böyle durumda mirasçıların hak talebi olur mu? İşte Sünnet, ayetteki mutlak ifadeyi üçte bir (1/3) olarak sınırlandırmış/kayıtlamıştır. Allah Resûlü (sav) malının üçte ikisini (2/3) vasiyet etmeyi soran Sa'd ibni Ebu Vakkas'a bunun yanlış olduğunu söyler. Sa'd (ra) sonra, yarısını vasiyet etmenin hükmünü sorar. Allah Resûlü yarısını da vasiyet etmenin doğru olmadığını belirtir ve şöyle der: "Üçte birini, aslında üçte bir de çoktur. Senin mirasçını zengin/kimseye ihtiyacı olmayacak şekilde bırakıp göçmen, insanların yardımıyla geçinen muhtaç olarak bırakmandan daha hayırlıdır."[16]

Müşkil Ayetlerin İzah Edilmesi[17]

Müşkil, ilk bakışta kapalı duran, anlaşılmasında zorluk yaşanılan, başka şeylerle çelişkili gibi görünen demektir. Allah Resûlü (sav) Kur'ân'da bu şekilde olan bazı ayetleri kapalılığa yer kalmayacak şekilde açıklamıştır:

Muğire ibni Şube'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Necran'a vardığımda bana soru sordular ve 'Siz Kur'ân'da (İsa'nın (as) annesi Meryem hakkında), 'Ey Harun'un kardeşi.'[18] şeklinde okumaktasınız. Hâlbuki Harun da Musa da (as) İsa'dan şu kadar şu kadar yıl önce yaşamışlardır.' dediler.

7. Musannef-i Abdurrezzak, 20474. Benzer rivayetler için bk. Ebu Davud, 1561; Mu'cemu'l Kebir, 537; el-Fakih ve'l Mutefekkih, Hatib el-Bağdadi, 235
8. bk. Fıkıh Usulü, Salih bin Abdullah el-Fevzan, s. 109, 120
9. 2/Bakara, 222
10. Müslim, 302
11. 4/Nisâ, 11
12. Tirmizi, 2109; İbni Mace, 2645
13. Buhari, 4283; Müslim, 1614
14. bk. Fıkıh Usulü, Salih bin Abdullah el-Fevzan, s. 130
15. 4/Nisâ, 11
16. Buhari, 1295; Müslim, 1628
17. Tefsir Usulü, İsmail Cerrahoğlu, s. 207
18. 19/Meryem, 28

Ben de Resûlullah'a geldiğimde kendisine bunu sordum.

O da, 'Onlar, kendilerinden önce yaşamış olan peygamberlerinin ve salih kimselerinin adlarını çocuklarına verirlerdi.' buyurdu."[19]

Ğarib Kelimelerin Açıklanması[20]

Kur'ân'da yaygınlık kazanmamış ve bundan dolayı manası herkesçe bilinmeyen bazı kelimeler vardır. Bu kelimelere ğarib denir. Allah Resûlü'nden (sav) bu kelimelerin izahına dair rivayetler gelmiştir.

Örneğin, Allah Resûlü (sav), "Şayet (kadınlar arasında) adaleti sağlayamayacağınızdan korkarsanız, bir eşle veya cariyelerinizle yetinin. Haksızlık yapmamanız için en uygun olan budur."[21] ayetindeki

[أَلَّا تَعُولُوا] kısmını [أَنْ لَا تَجُورُوا] "Adaletsizlik, insafsızlık yapmamanız"[22] diyerek açıklamıştır.

Müphem İfadenin Tefsir Edilmesi[23]

Kur'ân'da yer alan insan, melek, cin, topluluk veya bir kabilenin kimliğinin yahut sıfatlarının açık bir şekilde yer almamasına müphem denir. Ayetlerde müphem/kapalı bırakılan noktalar ancak nakille/Kur'ân ve Sünnetle bilinebilir. Allah Resûlü (sav) bazı müphem ifadeleri açıklamıştır. Genel olarak müphemin açıklanmasının üzerine bir amel/hüküm terettüp etmez. Bundan dolayı sahabe neslinin müpheme dair soru sordukları pek olmamıştır.

Örneğin, Allah Resûlü (sav), "Zalim olanlar, kendilerine söylenen sözü bir başkasıyla değiştirdiler."[24] ayeti hakkında, "Onlar dübürleri üzerinde sürünerek girdiler, kendilerinden istenilen sözü de 'saçtaki bir tane' diyerek değiştirdiler."[25] diyerek müphem noktayı beyan etmiştir.

Yine, "En bedbaht olanları harekete geçtiğinde..."[26] ayeti hakkında, "Yani tıpkı Ebu Zem'a gibi kavminin içerisinde arkası olan, güçlü ve zorba bir adam, deveye saldırdı."[27] diyerek Salih Kavmi'ne gönderilen deveyi kesen kişinin sıfatlarını zikretmiştir.

* * *

Sonuç olarak; Sünnet, birçok yönden Kur'ân'ı açıklamıştır. Mücmelini beyan etmiş, umumunu tahsis etmiş, mutlakını takyid etmiş, müşkilini izah etmiş, ğarib kelimelerin açıklamasına yer vermiş ve müphemini tefsir etmiştir. Yani Kur'ân'ı tefsiri açısından Sünnet, âdeta bir hazine gibidir. Sünnetten bağımsız olarak Kur'ân'ı doğru anlamak mümkün değildir. Farklı açılardan farklı tefsirler yapanlar olabilir, olmuştur da... Ancak Sünnet, Kur'ân tefsirinde temel asıllardandır. Bir söz, Sünnet tefsiriyle çeliştiğinde elbette tercih edilecek olan Sünnettir.

Bir sonraki sayımızın sayfa aralarında buluşmak duasıyla...

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'adır...

19. Müslim, 2135
20. Tefsir Usulü, İsmail Cerrahoğlu, s. 176
21. 4/Nisâ, 3
22. İbn Hibban, 4029
23. Tefsir Usulü, İsmail Cerrahoğlu, s. 215
24. 2/Bakara, 59
25. Buhari, 3403; Müslim, 3015
26. 91/Şems, 12
27. Buhari, 4942; Müslim, 2855

İNFAK

“Göklerin ve yerin mirası Allah’a ait olmasına rağmen, ne oluyor size ki infak etmiyorsunuz?..”[1] diyor Rabbimiz bizlere.

Sahi ne oluyor bize de infak etmekten geri kalabiliyoruz?

Oysa mülkün tamamı, El-Melik olan Allah’ın değil mi?.. Allah değil miydi, mülkünde dilediği gibi tasarrufta bulunup da bize nimet üstüne nimet vererek bizi zengin kılan?

Biz ise sadece bize verilenlerden bir kısmını infak edecektik:

“Ey iman edenler! İçinde alışveriş, dostluk ve şefaatin olmadığı (o dehşetli) gün gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden infak edin. Kâfirler, zalimlerin ta kendileridir.”[2]

Rabbimiz, bize mülkün tamamının kendisine (cc) ait olduğunu öğretiyor. Bize verdiklerinin bir kısmını infak etmemizi istiyor... Yaptığımız infaklarımızı, verdiğimizden kat kat arttırarak değerlendireceğini söylüyor:

“Mallarını Allah yolunda infak edenlerin misali, yedi başak vermiş ve her bir başakta yüz dâne bulunan tohumun misali gibidir. Allah dilediğine (amelinin karşılığını) kat kat arttırır. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi’, (her şeyi bilen) Alîm’dir.”[3]

Yerine yenisini koyacağını ve daha güzeliyle mükâfatlandıracağını söylüyor:

“De ki: ‘Şüphesiz ki Rabbim, kullarından dilediğine rızkı genişletir, (dilediğine) daraltır. Her ne infak ederseniz (Allah,) yerine başkasını koyar. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.’ ”[4]

İnsan kendi çabasıyla mı kazandı ki kaybetmekten korkuyor? Verdiği zaman kaybetmiş olmaktan mı korkuyor, yoksa fakirleşmekten mi korkuyor?

“Şeytan (değerli olan ve Allah yolunda infak edilmeye layık mallarınızı vermeyesiniz diye) sizi fakirlikle korkutup, size fuhşiyatı emrediyor. Allah ise size kendi katından bağışlanma ve O’ndan olan ihsan ve lütuf vadediyor. Allah (ihsanı ve lütfu bütün varlığı kuşatacak kadar geniş olan) Vâsi’, (her şeyi bilen) Alîm’dir.”[5]

Allah’ın kendi katından bir bağışlanma... O dehşetli günde ne kadar da çok ihtiyacımız olacak bağışlanmaya.

Ne kadar da çok günah biriktirdik. Ne kadar da çok istiyoruz cehennemden azat olunmayı... İnsan, işlediği günahları bir düşünse Allah’ın bağışlamasına, merhametine, rahmetine, lütfuna ne denli ihtiyacı var, anlayacaktır.

1. 57/Hadîd, 10
2. 2/Bakara, 254
3. 2/Bakara, 261
4. 34/Sebe’, 39
5. 2/Bakara, 268

Allah'ın lütfu olmasa giremeyeceğimiz cennetler...

"Bedevilerden öylesi de vardır ki; Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eder, yaptığı infakı kendisini Allah'a yakınlaştıracak ve Resûl'ün duasına nail olacağı bir vesile olarak görür. Dikkat edin! Gerçekten de (bu amelleri onları Allah'a) yakınlaştırır. Allah onları rahmetine dâhil edecektir. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir."[6]

Rabbimizin katından bir ecir... O hesap gününde, adalet terazilerinin kurulduğu ve yaptığımız amellerin tartıldığı o günde ne kadar da çok ihtiyacımız olacak Rabbimizin katından gelecek ecirlere...

"Mallarını gece, gündüz; gizli, açık (zaman ve mekân gözetmeksizin) infak eden kimselerin, Rableri katında ecirleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir."[7]

Rabbimiz verdiğimiz infakları, sadakaları ecir olarak yazıyor mudur?

"Allah, yaptıklarının mükâfatını en güzel şekilde vermek için, onların yaptığı küçük büyük infakları ve kat ettikleri her vadiyi/mesafeyi, onlar için (ecir olarak) yazmıştır."[8]

Rabbimiz bize, "...Allah yolunda infak ettiğiniz her ne varsa, size eksiksiz ödenir ve siz zulme de uğramazsınız."[9] diyor. Mülkün tamamını elinde bulunduran Rabbimiz, Allah yolunda verdiğimiz ne varsa hepsini eksiksiz ödeyeceğini söylüyor.

Kim verdiği sadakalarla, infaklarla Allah'a güzel bir borç vermek ister?

"Allah'a güzel bir borç verip de (Allah'ın) ona kat kat fazlasını vereceği o (bahtiyar) kimdir? Allah, (rızkı) daraltır ve genişletir. O'na döndürüleceksiniz."[10]

Kim, o bahtiyarlardan olmak ister?

Kim, Allah yolunda harcadıklarıyla ecrini arttırıp, tartısını hayır yönde ağırlaştırmak ister?

Kim, Allah yolunda verdikleriyle Allah'ın rahmetini, merhametini ve lütfunu celbetmek ister?

Kim, Allah yolunda infak edip Allah Resûlü'nün (sav) duasına nail olmak ister?

Kimler Allah'ın rızasına talip?

"...Hayır olarak ne infak etmişseniz (yararı) sizedir. Siz, onu sadece Allah rızasını elde etmek için infak edersiniz. Hayır olarak yaptığınız infaklar size eksiksiz olarak geri verilecek ve siz zulme de uğramayacaksınız."[11]

"Ben talibim." diyenler için Rabbimiz (cc) yarım hurmayı dahi sadaka olarak kabul edip bizlere merhamet etmeye, bizleri temizlemeye, bizlerden razı olmaya, bize ecir vermeye ve bizi cennetlerine almaya hazır.

Bizim Rabbimiz sözünden dönmez, zira O'nun vaadi haktır.

Esas biz, dönüp kendimize soralım:

Biz bu vadedilenlere talip olmaya hazır mıyız?

Talep ettiğimiz şeylerin gereklerini yapmaya hazır mıyız?

6. 9/Tevbe, 99
7. 2/Bakara, 274
8. 9/Tevbe, 121
9. 8/Enfâl, 60
10. 2/Bakara, 245
11. 2/Bakara, 272

NASİHAT

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

KONTROLSÜZ NİYET

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun...

Kıymetli Kardeşim,

Zihin dünyamızdaki düşüncelerimiz, hasenat veya seyyie üzerinedir. Kalp, ikisinden birine yoğunlaşır ve azmeder. İslam buna, niyet demiştir. İnsan bütün niyetlerinden sorumludur. Amel defterine mükâfat ya da ceza olarak kaydedilir. Allah Resûlü (sav), hadis-i şerifinde bu konuyu beyan etmiştir:

"Allah, iyilikleri ve kötülükleri yazmış, sonra bunları şöyle açıklamıştır: Bir kimse bir iyilik yapmaya niyetlenir de bunu yapmazsa Allah, kendi katında ecir olarak ona 'tam bir iyilik' yazar. Eğer bir iyilik yapmaya niyetlenir de bu iyiliği yaparsa Allah, 'on kat' iyilikten 'yedi yüz kat' iyiliğe ve daha fazlasına kadar ecir yazar. Eğer bir kötülük yapmaya niyetlenir de bu kötülüğü yapmazsa (Müslim'in rivayetinde, 'Benim için terk ederse' lafzı geçmektedir), Allah, kendi katında onun için ecir olarak 'tam bir iyilik' yazar. Ancak kötülük yapmaya niyetlenir de bu kötülüğü yaparsa bu takdirde sadece 'bir kötülük' yazar."[1]

Hadisten Çıkarabileceğimiz Hükümler

1. Niyetler kontrol altına alınmalıdır

Hadisten öğrendiğimiz en önemli bilgi, niyetlerin kontrol altına alınması gerektiğidir. Çünkü niyetin zemini kaygandır. Özellikle şeytan ve nefsin telkinleri, niyeti daha fazla kayganlaştırmaktadır. O kadar ki, nefis biraz önce iyiliğe meylederken, biraz sonra kötülüğe meyledebiliyor.

Peki, insan niyetini nasıl kontrol altına alabilir?

• Niyetin merkezi, kalptir. Kalp ise içerisinde hem takvayı hem de fücuru barındırır. Kalp ıslah edilirse niyet tedavi edilebilir, hayra ve salih amellere yönlendirilebilir. Aksi hâlde niyeti ve diğer bütün duyguları kontrol etmek zordur:

"...Ona hem kötülüğü hem de takvayı ilham edene (tüm bunlara andolsun ki), onu (nefsini) arındıran, kesinlikle kurtuluşa ermiştir. Onu (küfür ve masiyetle) örtüp gizleyen de, kesinlikle zarar etmiştir..."[2]

"Vücutta bir et parçası vardır ki, o düzgün olursa bütün vücut düzgün olur. O bozuk olursa bütün vücut bozuk olur. Dikkat edin, o, kalptir."[3]

"Kalp nasıl ıslah olur?" sorusuna karşılık söylenebilecek çok şey vardır. Ancak öz olarak şunu söyleyebiliriz ki kalbe zarar verecek günah ve kirlerden onu uzak tutup rahmeti indirecek amellerle süslemek, kalbi ıslah edecektir biiznillah.

• Arkadaş çevresinin ve gündemlerimizin, niyetimiz üzerinde etkisi vardır. Hayra teşvik eden, misk kokusu yayan, yanlışlarımızı nasihatleriyle düzelten salih bir arkadaş, ahireti kurtaracak konuları gündem ederek kalbimize salih amellerin tohumunu gönderir ve böylelikle salih niyet oluşturur. Ki çoğu zaman bunu yaşamaktayız. Sohbet ortamları, Kur'ân tilavetleri, arkadaşlarımızın nasihatleri doğrultusunda kalbimizde salih amele karşı kıpırdama, meyil oluşuyor.

Tam zıddı olarak, kötü ortamların, boş muhabbetlerin de niyetimiz üzerinde etkisi olmaktadır. O ortamlardan kalktığımızda da kalpte kötülüğe dair yöneliş oluşuyor. Bu nedenle arkadaş seçimine dikkat etmek gerekir.

"İyi arkadaş ile kötü arkadaş, misk taşıyan kimse ile körük üfüren kimse gibidir. Misk taşıyan ya sana onu ikram eder yahut sen ondan (miski) satın alırsın ya da ondan güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar ya da ondan kötü bir koku duyarsın!"[4]

Arkadaş seçiminde dikkatli olduğumuz kadar, konuştuğumuz konulara da dikkat etmeliyiz. Hayırda yarıştıracak, salih amelde buluşturacak; kalbi günahlardan arındıran, Allah'a (cc) yaklaştıran, basiretimizi açan konuları gündem etmeliyiz. Aksi hâlde niyetimizi kontrol etmemiz mümkün değildir. İçi boş, ahireti imar etmeyen, laf olsun diye konuşulan, güldürmek için çoğu kelamı yalan olan, kulağı ve kalbi paslandıran konu ve muhabbetler, niyeti istikametten çıkaracaktır.

1. Buhari, 6491; Müslim, 131
2. 91/Şems, 8-11
3. Buhari, 52; Müslim, 1599
4. Buhari, 5534; Müslim, 2628

2. Kişiye, niyetinin karşılığı vardır

Birçoğumuz bu konuda aldanmış durumdayız. Niyetlerin karşılığı olmadığını düşünüyoruz. Oysa ister iyi niyet isterse de kötü niyet olsun mutlaka karşılığı vardır.

Güzel amele niyet etmenin mükâfatı nedir?

Kişi hayra niyet ettiği ân, -henüz amele geçirmese de- Allah (cc), o kulunun üzerine rahmet indirmeye başlar, ona ecir yazar. Niyet ettiği ameli yerine getirdiği takdirde ise o amelin mükâfatı ondan yedi yüze kadar yükselir. Bir amele, yedi yüz ecir almak! Bu, Allah'ın, kuluna rahmeti ve büyük bir ikramıdır. Böyle bir karşılığı Allah'tan başka kim verebilir ki?

Kötü amele niyet etmenin cezası nedir?

Kötü amele niyet etmeye gelince kul eğer Allah korkusu nedeniyle onu amele çevirmekten vazgeçerse kendisine ecir yazılır. Ancak Allah korkusundan değil de başka engeller nedeniyle niyetini gerçekleştiremezse o zaman kişiye niyet ettiği kötü amelin günahı yüklenir. Diğer nasları ele aldığımızda bu husus net olarak anlaşılmaktadır.

Üzerinde konuştuğumuz hadis-i şerifte Allah (cc), **"...Benim için kötü niyetini terk ederse tam hasenat yazacağım..."** buyurmuştur.

Bununla beraber birbirlerini öldürme niyetinde olan iki kişi için Allah Resûlü (sav), öldürenin de, "öldürme niyetinde olduğu için" öldürülenin de ateşte olduğunu söylemiştir:

Ebu Bekre Nüfey' ibni Haris Es-Sakafi'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav), 'İki Müslim, kılıçlarıyla karşılaştıklarında, öldüren de ölen de cehennemdedir.' buyurdu.

Ben, 'Ya Resûlullah! Bu katil, onun durumu ortada, ama ölenin suçu ne?' dedim.

Resûlullah (sav), 'O da arkadaşını öldürmeye karşı istekli/niyetliydi.' buyurdu."[5]

Kişi, niyet ettiği kötü ameli yaptığı takdirde bir günah yazılır. Allah (cc), salih amele yedi yüz ecir verirken, kötü ameli bir günah olarak yazmaktadır. Bu da Allah'ın, kullarına karşı merhametli olduğunu göstermektedir. Yeter ki kul, hakkıyla Allah'ın rahmetini elde etmek için çabalasın, karşılıksız ecir alacaktır.

3. İnsanın niyeti kayıt altına alınmaktadır

Allah (cc), kullarının sözlerini, fiillerini ve niyetlerini kayıt altına almaktadır. Bu, Rabbimizin adalet vasfının tecellisidir. Aynı zamanda kulu ıslah eden bir bilinçtir. İnsan, her şeyin kayıt altına alındığını ve bu kayıtlardan sorguya çekileceğini bilirse, zihninde canlı tutarsa o zaman kendisini günahlara karşı frenleyecek, salih amellere yönelecektir. Bunun, niyeti kontrol etmeye de etkisi vardır:

"(Ortaya iyiliklerin ve kötülüklerin yazılı olduğu) kitap konur. Suçlu günahkârların o (kitapta) olandan dolayı korku ve endişe içinde olduğunu görürsün. Derler ki: 'Eyvahlar olsun bize! Ne oluyor bu kitaba da küçük büyük ne varsa hiçbir şeyi bırakmadan kaydetmiş.' Yaptıklarını karşılarında hazır bulmuşlardır. Senin Rabbin kimseye zulmetmez."[6]

4. İyilik de kötülük de açıklanmıştır

Rabbimizin adaletinin tecellilerinden biri de cahil insana bilmediklerini öğretmesi, kapalı olanları açıklamasıdır. Bu, Rabbimizin bize olan rahmetidir. Bu rahmete nail olmak için bilmediğimiz haramları ve helalleri öğrenmeliyiz. Bu bizim tercihimize, ruhsatımıza bırakılmamıştır. Bilakis, farzdır. Çünkü insan, doğruyu bildiği oranda yapabilir, yanlışı bildiği oranda ondan kaçabilir:

"İlim talep etmek/öğrenmek her Müslim'e farzdır."[7]

"(Allah yolunda cihadın mükâfatı bu denli büyük olsa da) müminlerin tümü savaşa çıkacak değildir/çıkmasınlar. Onlardan her topluluktan bir grubun geride kalıp dinde fakihleşmeleri ve kavimleri (savaştan) döndüğünde onları uyarmaları gerekmez miydi? Umulur ki sakınırlar."[8]

Allah (cc), bizleri ilim öğrenip amel eden ve bunları öğreten/aktaran kullarından eylesin. Niyetiyle hayra ulaşan, Allah'ı razı eden salihlerden kılsın. Allahumme âmin

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Selam ve dua ile...

5. Buhari, 6875

6. 18/Kehf, 49
7. İbni Mace, 224
8. 9/Tevbe, 122

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

DİN Mİ NASİHATTİR, NASİHAT Mİ DİN?

Nasihat, kişinin muhatabına karşı güzel düşünce ve duygular içerisinde olması, onun iyiliğini istemesi ve bu bağlamda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesidir.

Allah'ın adıyla...

İmam Nevevi'nin (rh) hadisleri derlediği, "Kırk Hadis" isimli kitabındaki ilk altı hadisi geçmiş yazılarımızda ele almıştık. Bu ayki yazımıza ise "Din nasihattir." hadisiyle devam ediyoruz.

Bu hadis, insanlar arasında nispeten meşhur/bilinen hadislerdendir. Ancak anlam olarak kısır bir alana hasredilmiş ve eksik anlaşılmış bir hadistir. Bu eksikliğin temel nedeni de nasihat kavramı hakkındaki eksik bilgidir. Bu hususa yazının içerisinde değineceğiz.

Ebu Rukayye Temim ibni Evs Ed-Dârî'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi (sav) şöyle buyurdu: 'Din yalnızca nasihattir.'

'Kimin için?' diye sorduk.

'Allah için, Kitab'ı için, Resûl'ü için, müminlerin yöneticileri ve geneli içindir.' buyurdu."[1]

Ravi Temim Ed-Dâri Hakkında Kısa Bilgi

Hicretin 9. yılında iman eden eski bir Hristiyan'dır. Hristiyanların din adamlarından olduğu da rivayet edilir. İmanından sonra Allah Resûlü'ne (sav) sahabi olmuştur. Osman'ın (ra) zalimce katledildiği vakte kadar Medine'de kaldı. Bu olayın ardından Şam'a taşındı. Vefat edene kadar orada yaşadı. Temim'in (ra), Nebi'den (sav) aktardığı ve Buhari ve Müslim'de geçen tek hadis, bu hadistir. Diğer kaynaklarda, kendisinden başka hadisler de rivayet edilmiştir. Temim için fazilet anlamında anlatılacak çok şey olsa da bazı hadisçilerin ifadesiyle Nebi'nin ondan rivayette bulunması onun için fazilet olarak yeterlidir. Zira Nebi, ashabından başka kimseden benzer bir nakilde bulunmamıştır. "Bana Temim Ed-Dâri, size Deccal'e dair anlattıklarıma uygun bir olay anlattı." diyerek hutbeye başlayan Nebi, Temim Ed-Dâri'nin Cessase ve Deccal'e dair uzun rivayetini aktarmıştır.[2]

Hadisin Kısa İzahı

Dinin en önemli meselelerinden birisi nasihattir. **Nasihat, kişinin muhatabına karşı güzel düşünce ve duygular içerisinde olması, onun iyiliğini istemesi ve bu bağlamda**

1. Müslim, 55
2. bk. Müslim, 2942

üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesidir. Bu anlam, hadiste zikredilen beş sınıf için de geçerlidir.

Allah Resûlü'nün, dinin, nasihatin kendisi olduğu mealindeki bu hadisi çok büyük manaları içerisinde saklamaktadır. Zira dinimiz bizim en büyük kıymetimiz, en mühim değerimiz, yaşama ve var olma nedenimizdir. Bu kadar önemli bir hakikati, bu kadar kıymetli bir peygamber; Muhammed (sav), "nasihat" olarak isimlendirmiştir. Durup biraz düşünmek gerekir.

"Nasihat" kelimesi Arapçadan dilimize geçen, ama bu geçiş sürecinde çok büyük anlam kaybı yaşamış olan bir kelimedir. (Türkçede sadece "öğüt" anlamında kullanılır.) Çok kapsamlı bir kavramın sadece öğüt anlamında kullanılması büyük kayıptır. Bu yazımızda nasihat konusuna dair, zihinlerde doğru ve kapsamlı bir çerçeve çizmeye gayret edeceğiz.

Nasihat Ne Demektir?

Kamuslarda "nasihat" (نَصِيحَة) kelimesine, na-sa-ha (نَصَحَ) ve nush (نُصْح) gibi türevlere baktığımız zaman şu anlamlarla karşılaşıyoruz: "Arındırmak, onarmak, dikmek, saf hâle getirmek, samimi olmak, aldatmanın zıddı." Bu anlamlar nasihate dair yapacağımız tanımda ve hadisi anlamamızda bize yardımcı olacaktır. Bu nedenle önemlidir.

Nasihat kelimesini kamus anlamlarından ve Arap dilindeki kullanımlarından yardım alarak ilgili ayetler ve hadislerle beraber değerlendiren ilim ehlinden bazılarının yaptığı tanımlar aşağıdadır:

• Sözel, eylemsel ve düşünsel anlamda ihlası arzulamak/aramak ve nasihat edilenin düzeltilmesi hususunda gizli açık çaba sarf etmektir.

• Kim olursa olsun muhataba karşı kalbî bir ilgi ve ihtimam göstermektir.

• Kişinin, muhatabı için hayır dilemesidir.[3]

Yukarıdaki tanımlar şerh ettiğimiz hadisi anlamamıza yardımcı olabilir, ancak yeterli değildir. Bu, elbette kelimenin anlam muhtevasının geniş olmasından kaynaklanır. İbni Dakik El-İyd (rh) şöyle söyler: "Arapların kelamında nasihat kelimesinin tam karşılığı olan bir başka kelime yoktur."[4]

Kelimenin kamus manası ve şer'i olarak yapılan tanımlar üzerinden, nasihatçide bulunması gereken maddeleri şöyle tespit edebiliriz:

• Nasihatçinin niyeti temiz/saf/arı duru olmalıdır.

• Nasihatçi, muhatabına samimi ve içten davranmalıdır.

• Nasihatçi, muhatabına dair "hayır" anlamında var olan bütün sorumluluklarını yerine getirmelidir.

3. El-Cami' Fi Şerhi'l Erbain, 1/344
4. Şerhu'l Erbaîni'n Neveviyye libni Dakik El-İyd, s. 50

Allah'a Nasihat

Allah'a nasihat, kulun Rabbine karşı samimi duygular besleyerek ve ihlasla kulluk sorumluluklarını yerine getirmesidir. Allah'a nasihat, Allah'ın kulları üzerindeki hakkı olan tevhidi yerine getirmektir. O'nun (cc); kullarından taleplerini, emirlerini uygulamak, nehiylerden sakınmaktır. Kalpte Allah'a karşı samimiyet, O'na karşı arı/duru kulluğu hissedebilmektir:

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَٓاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى وَلَا عَلَى الَّذٖينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِهٖۜ

"Allah'a ve Resûl'üne karşı **samimi olup** da zayıf olan, hasta olan ve harcayacak mal bulamadığı için (savaşa katılmayanlara) bir günah yoktur."[5]

Ayette, şer'i bir özürle savaşa katılamayan insanlar konu edinilmiştir. "Allah'a ve Resûl'üne karşı samimi olup" şeklinde tercüme edilen ifadenin aslı "Allah'a ve Resûl'üne nasihat ettikleri zaman" şeklinde geçer. Burada nush/nasihat kelimesi, kalpte Allah'a ve Resûl'üne karşı aldatma, sorumluluktan kaçma gibi bir duygu barındırmamak, savaşı arzu etmeye rağmen buna imkân bulamamak anlamında kullanılır. Buradan yola çıkarak nasihatin kalpte ihlas ve sadakat, organlarda da itaat ve ihsan olarak görülmesi gerekir.

Kitab'a Nasihat

Kitap kelimesiyle kastedilen, Allah'ın (cc), Nebimiz Muhammed'e (sav) indirdiği Kur'ân'dır. Müminin nasihat vazifelerinden birisi Kur'ân içindir. Mümin, Kur'ân'a nasihat eder. Kur'ân'ı samimiyet ve ihlasla sever. Okur. Anlamaya gayret eder. Bunun için tefekkür ve tedebbür alıştırmaları yapar. Kur'ân'a atılan iftira, uydurma ve spekülasyonlara karşı durarak Kur'ân'ı en güzel şekilde savunur. Mümin; Kur'ân'a muhakeme olmak, onunla hükmetmek, onunla hükmetmeyenlerin uyduruk ahkâmını terk etmek suretiyle Kitab'a nasihat eder. Maddi ve manevi hastalıklarında onun "müminler için şifa" olduğunu bilir. Kur'ân'a dair müminin kendisiyle vazifeli olduğu her şey, Kur'ân'a nasihate dâhildir.

Resûl'e Nasihat

Ona karşı samimiyetle, kalbî olarak iman ve sevgi beslemek, Resûl'e (sav) nasihattir. Onun ümmeti olmanın bilincine varmak, ona tabi olmak ve itaat etmek, onun zatına saygı gösterildiği gibi onun sünnetine de sıkıca sarılmak, sünnetine iftira atanların iftiralarına karşı durmaksızın bir mücadele vermek ve bidatlerden sakınmak... Resûl'e nasihat kapsamındadır.

5. 9/Tevbe, 91

Nasihat, içerisinde bir ıslah çabası barındırır. İçerisinde ıslah niyeti olmayan öğüt, tavsiye veya eleştiri nasihat olarak isimlendirilmez.

Yöneticilere Nasihat

Yöneticilerden kasıt, İslam toplumunun -cemaat veya devlet- Müslim yöneticileridir. Zira müminin yöneticilere karşı sorumluluğu bağlamında emredilen her şey Nîsa Suresi'nin 59. ayetinde geçen **"sizden olan"** kaydıyla anlaşılmalıdır.

Mümin, yöneticilerine nasihat eder. Onlara saygı duyar, kalben onlar için iyilik ister. Onlara zarar vermek değil, fayda sağlamak için uğraşır. Onlara itaat etmek, onlarla beraber İslami mücadelede sabretmek/sebat etmek suretiyle yöneticilere nasihat eder.

Yöneticilere öğüt vermek de bir nasihat çeşidi olarak zikredilebilir. Şu var ki İslam, yöneticilere öğüt verme konusu üzerinde hassasiyetle durmuştur. Zira Asr Suresi'nde, "Onlar ki hakkı ve sabrı karşılıklı olarak birbirlerine tavsiye ederler." buyrulmuştur. Yani nasihat, âlimden halka olacağı gibi, halktan âlime de olur. Yöneticiden halka olacağı gibi, halktan yöneticiye de olur. Aynı şekilde âlimden yöneticiye yapılabileceği gibi, yöneticiden âlime de yapılabilir.

Konumuz olan "yöneticilere nasihat" meselesi, fitnenin çıkabileceği hassas bir konudur. Bundan dolayı İslami açıdan yöneticiye nasihatte iki temel ilke vardır: Birincisi, nasihat aşikâr olmamalıdır. Zira aşikâr olduğunda bu, toplumu yöneticiye karşı bir infiale sevk edebilir. Bu infial de İslam toplumunun iç ve dış düşmanları tarafından kullanılabilir. İkincisi ise öğüt verilen konunun yanlışlığı göreceli değil, kat'i olmalıdır. Zira göreceli meselelerde emr-i bi'l ma'ruf olmaz.

Müminlere Nasihat

Müminlere karşı kalpte güzel duygular beslemek, onları sevmek, onları kardeş bilmek, onlara karşı kardeşlik hakkı olarak emredilenleri yerine getirmek ve kardeşliğe zarar veren davranışlardan sakınmaktır. Müminlere nasihat, onlara karşı yapılması gereken veya sakınılması gereken bütün sorumlulukları içerisine alır. Selam verip almak, öğüt vermek, hastalandığında ziyaret etmek, öldüğünde cenazesinde bulunmak, zorda kaldığında yardım etmek, gıybetini yapmamak, iftira etmemek... bunlardan bazılarıdır.

Nasihat denildiğinde anlaşılan birinci anlam, öğüt vermek olduğu için bu konu üzerinde özellikle durmak istiyoruz:

Nasihat kelimesi; onarmak, söküğü dikmek, balı mumundan arındırıp süzmek anlamında kullanıldığı için bu örnekler üzerinden düşünelim. Nasihat; müminleri onaran, eksiklerini, kusurlarını givderen, onların kalplerinde var olan kötü tortulardan onları temizleyip saf/arı/duru hâle getiren bir hakikattir. Hatta hakikatin ötesinde İslam toplumu içerisinde bir "müessese" olarak yer bulacak kadar hayatın içinden zaruri bir eylemdir.

Müminlere nasihat kavramını bu anlamda ele alırken evvela bir ön kabulle konuya giriyoruz. "İnsan değişime açıktır." Kolay yahut zor, çabuk ya da geç, iyi veya kötü fark etmeksizin insan her şeye rağmen değişime açıktır. Berbat bir hayat, gül bahçesine; nurlu bir gidişat, dikenlere ve dalalete dönüşebilir. Zira insan değişir, değişebilir. Örneğin; terbiye, tezkiye, hidayet ve ıslah, İslami kavramlardır. Bu kavramların her birisi, içeriğinde değişimi müjdeler.

Nasihat, İslam toplumunda bir dayanışma ve yardımlaşma demektir. Hata yapan kardeşin elinden tutmak, hatasından en güzel yolla vazgeçirmek, farkında değilse hatasını fark ettirmek, genelde yumuşak bir geçiş, bazen acı bir tecrübeyle hakikate dönmektir. İnsan hata yapar. Hatasız insan olmaz. Biz, hatamızı yüzümüze vurmadan, yanlışımızı bize karşı bir koz olarak kullanmadan, hatamıza sevinmeden bize destek olacak bir yardım eline, insan olarak muhtacız. Hepimiz muhtacız! Âlimimiz de avamımız da yöneticilerimiz de tebaamız da nasihate muhtaçtır.

Nasihat, içerisinde bir ıslah çabası barındırır. İçerisinde ıslah niyeti olmayan öğüt, tavsiye veya eleştiri nasihat olarak isimlendirilmez. Nasihat ettiğini düşünen, ancak ortaya koyduğu sözlü veya fiilî çabasının, onarmaktan çok yıkmaya hizmet ettiğinin farkında olmayan insanlar burayı kaçırmaktalardır. "Nasihat ediyoruz, ama nasihati kabul etmiyorlar." sözüyle beraber bir iç hesaplaşma olmalıdır. Öncelikle "Nasihat edilmesi gerektiği gibi mi nasihat ettim?", "Yıkmak için değil, onarmak için mi nasihat ettim?" sorularına samimiyetle "Evet." cevabı verilebilmelidir.

NEŞELİ SAHABİ: NUAYMAN İBNİ AMR

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Nuayman ibni Amr ibni Rifâe El-Bedrî El-Ensarî

Topraktan yaratılan insan, toprak gibi çeşit çeşittir. Kimisi koyu kimisi açık, kimisi sert kimisi yumuşak... Her biri farklı özellikler taşır. Toprağın çeşitliliği doğaya güzellik kattığı gibi bireylerin çeşitliliği de İslam toplumuna güzellik katar. Zira toprak gibi hepsine farklı alanlarda ihtiyaç vardır. Onlar bu mütenevvi özellikleriyle yaşamın ayrılmaz birer parçasıdır.[1]

Bu durumun en güzel örneği, en hayırlı nesil olan sahabilerdir. Bazısı infakıyla, bazısı kıtaliyle, bazısı ilmiyle... Ama hepsi yaratılışında bulunan özellikleriyle gökkuşağı misali davaya renk katmışlardır. Allah Resûlü (sav) hiçbirinin mizacını değiştirmeye çalışmamıştır. Onları olduğu gibi kabul etmiş ve meziyetleri doğrultusunda hizmet alanlarına kanalize ederek değerlerini açığa çıkarmıştır. Kendileri de mizaçlarına uygun olan amellerle[2] çağlar ötesini aydınlatan "hidayet kandilleri" hâline gelmişlerdir.

Ve yine onlardan biridir Nuayman ibni Amr (ra). Neşeli kimliğiyle ön plana çıkmasından olsa gerek, normalde adı Numan olduğu hâlde ismi tasgir[3] şekli olan Nuayman ismiyle anılmış ve bu şekilde kitaplarımıza kaydedilmiştir.[4] Kaynaklarımızda, babası Amr ibni Rifâe ile ilgili pek bir bilgi verilmez. Annesinin de kâhin Futayme olduğu söylenir.[5] Dokuz çocuğunun ismi kitaplarımızda mevcuttur.[6] Kız kardeşi Ümmü Gülsüm (r.anha), Allah Resûlü'ne (sav) imamlık yapan Aşere-i Mübeşşere'den olan Abdurrahman ibni Avf'ın (ra) zevcesidir.[7] Esad ibni Zürare, Ebu Eyyub El-Ensari, Harise ibni En-Numan (r.anhum) gibi mertlerin bulunduğu, Allah Resûlü'nün (sav) dayıları olan Ben-i Neccar Kabilesi'ne mensuptur.[8] Yani kendi gibi çevresi de bir gül bahçesidir.

Nuayman (ra) şakacı özelliğiyle tanınmıştır. Fakat aynı zamanda mücadelecidir. Hiçbir savaştan geri kalmamıştır.

...Onlar ötesi olmayan bir sevgiyle Allah'ı ve Resûl'ünü sevmişler, en tehlikeli anlarda canlarını Nebi'ye siper etmişlerdir. Bu ilgi ve bağlılık ne onlardan önce ne de onlardan sonra görülmemiştir. Lisanıhâlleri, sevginin gramerini yazmıştır. Bu samimiyet ve muhabbet onların hatalarını örtmüştür. Her şeye rağmen Allah Resûlü onları sevmiş, övmüş, savunmuştur.

1. bk. Ebu Davud, 4693; Tirmizi, 2955
2. bk. 17/İsrâ, 84; 92/Leyl, 4
3. Türkçede kullanılan küçültme ekleri gibi düşünülebilir. Buna göre "Numancık" gibi bir mana taşır.
4. Kitabü't-Tabakati'l- Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/566
5. el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/564
6. Muhammed, Amir, Sebre, Lübabe, Kebşe, Meryem, Ümmü Habib, Emetullah, Hâkime (bk. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/566-567)
7. el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/564; Kitabü't-Tabakati'l- Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/139
8. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/557-569

Evvela Akabe'de Resûl'ün (sav) eline el verip canı pahasına onu koruyacağına söz veren o yetmiş seçkin sahabiden biridir. Sonra Allah Resûlü'nün tüm çağrılarına icabet etmiştir. Kendisiyle birlikte Bedir, Uhud, Hendek gibi tüm gazvelere katılan bahtiyar yiğitlerden olmuştur. Allah yolundaki bu fedakârlıkları, yüreğinde dolup taşan peygamber sevgisinin göstergesidir.[9]

Gerçek Sevgi Tüm Kötülükleri Siler

Sahabiler, gelmiş geçmiş en hayırlı nesildir. Çünkü Allah (cc) ve Resûl'ü (sav), onları bir nesil olarak tezkiye etmiş ve insanlığa örnek kılmıştır.[10] İmanları kıyamete dek ölçü hâline gelmiştir.[11] Faziletleri Kur'ân-ı Kerim'e ve başka mukaddes kitaplara konu olmuştur.[12]

Bununla birlikte insan olmanın bir gereği olarak hataları da yok değildir. Bazen nefislerine yenik düşerek günah işlemişlerdir. Çünkü günah, insan için kaçınılmazdır. Hayırlı insanlar, günahsız olanlar değil, günahından sonra tevbe edenlerdir:

"Âdemoğlunun hepsi çokça hata işleyenlerdir. Çokça hata işleyenlerin en hayırlısı, çokça tevbe edenlerdir."[13]

Sahabiler de böyledir. Hata etmişler, fakat hatalarından hemen rücu etmişlerdir. Samimiyetle suçlarını itiraf ederek Allah'a (cc) yönelmişlerdir. Hataları olsa da zorlu anlarda Allah Resûlü'ne (sav) destek olmuşlardır. Allah da (cc) onları tevbeye muvaffak kılarak günahlarından arındırmıştır:

"Andolsun ki Allah, Peygamber'i ve içlerinde bir grubun kalbi kaymak üzereyken, zorluk saatinde **Nebi'ye uyan Ensar ve Muhacir'i tevbeye muvaffak kıldı. Sonra da onların tevbelerini kabul etti.** Şüphesiz ki O, onlara karşı (şefkatli olan) Raûf, (merhametli olan) Rahîm'dir."[14]

Bunun sebebi, onlar ötesi olmayan bir sevgiyle Allah'ı ve Resûl'ünü sevmişler, en tehlikeli anlarda canlarını Nebi'ye siper etmişlerdir. Bu ilgi ve bağlılık ne onlardan önce ne de onlardan sonra görülmemiştir. Lisanıhâlleri, sevginin gramerini yazmıştır. Bu samimiyet ve muhabbet onların hatalarını örtmüştür. Her şeye rağmen Allah Resûlü (sav) onları sevmiş, övmüş, savunmuştur.

Nuayman (ra) bu durumun en güzel örneklerinden biridir. Birçok defa nefsine yenik düşerek içki içmiş ve hemen ardından Allah Resûlü'ne (sav) gelip günahından temizlenmek için kendisine had uygulanmasını istemiştir. Allah Resûlü de (sav) ona had uygulatmış ve o hatasından arındırmıştır. Sevgisi, hatasını kapatmıştır:

"...Nuayman içki içti ve Nebi'ye (sav) getirildi. Nebi (sav) ona ayakkabılarıyla vurdu ve ashabına da vurmalarını emretti. Onlar da ayakkabılarıyla vurdular ve üzerine toprak attılar.

Bu durum artınca Allah Resûlü'nün (sav) ashabından biri Nuayman'a, 'Allah sana lanet etsin!' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav), 'Böyle yapma! Zira o Allah'ı ve Resûl'ünü sever.' buyurdu."[15]

"...Nuayman'a hayırdan başka bir şey söylemeyin! Zira o, Allah ve Resûl'ünü çok sever."[16]

İçki içmek melun bir fiil[17] olmasına rağmen Nuayman'ın sevgisi ve fedakârlığı, onunla lanet arasına perde olmuştur. İşte onu bu mertebeye eriştiren, gerçek sevgiden başkası değildir. Çünkü **gerçek sevgi, tüm kötülükleri siler.**

Sevgisiz Kardeşlik Mümkün Değildir

Allah Resûlü'nün (sav), Nuayman (ra) üzerinden öğrettiği sevginin bir yönü de kardeşliğe bakan tarafıdır. Şöyle ki; sevgi olmadan kardeşlik olmaz. Kardeşlik daimî ise sevgi de daimîdir. Duruma göre değişmez veya eksilmez. Bu yüzden sahici kardeşlik olumlu anlarda değil, olumsuz anlarda açığa çıkar. Her şey yolundayken herkes kardeştir. Asıl kardeşlik, kişiyi hatasına rağmen sevebilmektir.

Allah Resûlü (sav) Nuayman'a (ra) lanet eden kimse üzerinden bu hususu hatırlatır. Müslim bir kimse bir günah işlediğinde kolay olanı yaparak lanet etmek yerine zor olanı yapıp onun için mağfiret dilemeli ve ıslahı için dua etmelidir. Çünkü günah işlemekle İslam milletinden çıkmamıştır; bilakis hâlâ binanın bir tuğlası, hâlâ vücudun bir azasıdır. Ahiret kardeşliği, ona karşı şefkatle davranmayı gerektirir. Bundan sonrası şeytana yardım etmektir. Durduğumuz bu noktada Allah Resûlü tam da Nuayman gibiler için ne güzel söylemiştir:

"...Kardeşinize karşı şeytana yardım etmeyin."[18]

İnsî ve cinnî şeytanların binbir desiseyle Müslimlerin üzerine üşüştüğü şu günlerde, Allah Resûlü'nün (sav) bu sünnetini unutmamalıyız. Kalbi Allah'ın ve Resûl'ünün sevgisiyle dolup taşan; ancak bazen nefsine yenik düşen, zararı yalnız kendisine olan, hatasında ısrarcı olmayıp kurtulmak isteyen kimseleri ötekileştirerek günah bataklığına itmemeliyiz. Nasihatle yırtıklarını yamamalıyız. Aksi takdirde güçlü bir toplum oluşturmak mümkün değildir.

---

9. Et-Tarihu'l Kebir, Buhari, Dâiretü'l-Maârifi'l-Osmâniyye, 8/128; Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/567; el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/558, 4/564; Usdu'l Ğabe, İbnu'l Esir, Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 5/331; el-İstiab fi Marifeti'l Ashab, İbni Abdilber, Daru'l Cil, 4/1526
10. 3/Âl-i İmran, 110
11. 2/Bakara, 137
12. 9/Tevbe, 100; 48/Fetih, 29
13. Tirmizi, 2499; Darimi, 2769; İbni Mace, 4251
14. 9/Tevbe, 117
15. el-İstiab fi Marifeti'l Ashab, İbni Abdilber, Daru'l Cil, 4/1529; Usdu'l Ğabe, İbnu'l Esir, Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 5/331; Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/566
16. Kitabü't-Tabakati'l- Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/567
17. Tirmizi, 1295; İbni Mace, 3381
18. Buhari, 6781; Ebu Davud, 4477; Ahmed, 7985; Rivayetlerde bu kimsenin "Hımar" lakaplı Allah Resûlü'nü (sav) çokça güldüren bir kimse olduğu zikredilmiştir. İbni Hacer'in (rh) de belirttiği gibi bu kimse Nuayman olabilir. Bk. Fethu'l-Bari, İbn Hacer El-Askalani, Darul-Marife, 12/77; el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/564

Topraktan yaratılan insan, toprak gibi çeşit çeşittir. Kimisi koyu kimisi açık, kimisi sert kimisi yumuşak… Her biri farklı özellikler taşır. Toprağın çeşitliliği doğaya güzellik kattığı gibi bireylerin çeşitliliği de İslam toplumuna güzellik katar. Zira toprak gibi hepsine her alanda ihtiyaç vardır. Onlar bu mütenevvi özellikleriyle yaşamın ayrılmaz birer parçasıdır.

Yüzünü Güldürenin Yüzü Gülsün

Canım Peygamberim (sav) yirmi üç yıllık risalet davası boyunca ilk günden son güne kadar birçok musibetle karşılaşmıştır. Bazen ağlamış, bazen gülmüştür. Acısıyla tatlısıyla örnek bir ömrü geride bırakmıştır. Çoğu zaman her şeye rağmen hayatın devam ettiğini tebessümleriyle hatırlatmıştır.

Onu en çok güldürenlerden biri Nuayman (ra) olmuştur. Muzipliğiyle birçok kez Allah Resûlü'nü (sav) gülümsetmiştir. Bazen aşırıya kaçsa da Allah Resûlü ona olan sevgisinden dolayı sükût etmiş ve ashabıyla birlikte gülüp geçmiştir. Nuayman için yalnız şunu deriz: **"Allah Resûlü'nün yüzünü güldürenin yüzü gülsün."**

O hâlde gelin, Asr-ı Saadet'e gidelim, Allah Resûlü'yle (sav) birlikte Nuayman'ın şakalarına gülümseyelim.

Nuayman (ra), satın almadığı meyveyi hediye ediyor…

Hani Nuayman (ra) Allah Resûlü'nü (sav) çok sever demiştik ya, bu sevgi sözde değil özdeydi. Medine'ye pazarlar kurulduğunda hemen bir şey satın alır ve kendisine ikram ederdi. Bir yiyecek gördüğünde evvela Allah Resûlü'nün yemesini isterdi. Fakat bazen parası da olmazdı.

İşte öyle günlerden bir gün bir pazarcıdan meyve alır, Allah Resûlü'ne gelir ve "Sana bunu hediye olarak getirdim." der.

Allah Resûlü hediyeyi kabul eder ve meyveyi yer. Sonra pazarcı, meyvenin parasını almak için gelir. Nuayman Allah Resûlü'nü gösterir.

Allah Resûlü şaşkınlıkla sorar: "Bunu bana sen hediye etmedin mi?"

Nuayman, "Ey Allah'ın Resûlü, vallahi onu alırken param yoktu, fakat senin onu tatmanı istedim." diye karşılık verir.

Bunun üzerine Allah Resûlü güler ve sahibine paranın ödenmesini emreder.[19]

19. el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/564; Usdu'l Ğabe, İbnu'l Esir, Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 5/331; el-İstiab fi Marifeti'l Ashab, İbni Abdilber, Daru'l Cil, 4/1528

Nuayman (ra), başkasının devesini kesip yiyor…

Bir gün bir bedevi Resûlullah'ın (sav) yanına gelir ve huzuruna girer. Devesini de avluya bırakır.

Sahabeden biri Nuayman El-Ensari'ye, "Canımız çok et istiyor, şu deveyi kessen de bir yesek." der.

Nuayman hemen kalkar ve deveyi keser. Deveyi bir güzel yerler. Bedevi dışarı çıkınca ne görsün! Devesi kesilmiş, yeniliyor.

Feryatla bağırmaya başlar: "Ey Muhammed! Devemi kesmişler!"

Allah Resûlü (sav) dışarı çıkar ve "Kim yaptı bunu?" der.

Oradakiler "Nuayman yaptı." deyince Nuayman'ın ardına düşer ve onu aramaya başlar.

Amcasının kızı olan Dubaa binti Ez-Zübeyr ibni Abdulmuttalib'in evinde olduğunu öğrenir. Nuayman bir çukura girmiş ve üzerini hurma dallarıyla örtmüştür.

Allah Resûlü (sav) Nuayman'ı sorunca oradan biri, "Burada yok, ey Allah'ın Resûlü!" der, bir yandan da çukurda olduğunu eliyle işaret eder.

Allah Resûlü (sav) hurma dallarını kaldırınca Nuayman'ı görür ve sorar: "Neden böyle bir şey yaptın?"

Nuayman, "Benim yerimi sana gösterenler var ya, işte onlar bunu bana yaptırdılar, ey Allah'ın Resûlü!" der.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) gülerek yüzünden toprakları silmeye başlar. Dönünce de bedeviye parasını öder.[20]

Nuayman (ra), hür kimseyi köle diye satıyor…

Kıssayı bize Ümmü Seleme Annemiz (r.anha) anlatır:

"Ebu Bekir (ra) Allah Resûlü (sav) vefat etmeden bir yıl önce ticaret için Busra'ya gitmişti. Yanında Bedir Savaşı'na katılanlardan Nuayman ile Suveybit ibni Harmele de (r.anhuma) vardı. Ebu Bekir yiyeceklerin başına Suveybit'i bırakmıştı. Suveybit yiyecekleri kontrol ediyordu.

20. el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/565; Usdu'l Ğabe, İbnu'l Esir, Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 5/331; el-İstiab fi Marifeti'l Ashab, İbni Abdilber, Daru'l Cil, 4/1528

Nuayman kendisine geldi ve 'Yemem için bana biraz yemek verir misin?' dedi.

Suveybit 'Ebu Bekir gelmeden veremem. O gelinceye kadar bekle.' dedi.

Nuayman şakacı ve mizahı seven biriydi.

Suveybit'e, 'Sana yapacağımı bilirim.' dedi.

Sonra dışarıdan mal getirip satan bazı insanlarla karşılaştılar.

Nuayman, 'Benden, hünerli Arap bir köle satın almak ister misiniz?' dedi.

'Tabi alırız.' diye karşılık verince Nuayman dedi ki: 'Ancak o pek dilli biridir. Size ben hürüm diyebilir. Şayet böyle konuştuğunda geri bırakacaksanız şimdiden bırakın ve kölemi bana karşı kışkırtmayın.' dedi.

'Olur mu öyle şey, biz onu senden on deve karşılığında satın alırız.' dediler.

Bunun üzerine on deveyi getirdiler ve Suyeybit'i boynundan iple bağlayıp alıp götürdüler.

Suveybit, 'Ben hürüm! Nuayman size yalan söylüyor!' diye bağırsa da 'Biz senin durumunu öğrendik.' diyerek bırakmadılar.

Ebu Bekir gelince durumu kendisine haber verdiler. Ebu Bekir arkadaşlarıyla birlikte on deveyi götürüp verdi ve Suveybit'i geri aldı. Sonra bu olayı Allah Resûlü'ne (sav) anlattıklarında kendisi ve ashabı bir yıl kadar güldüler."[21]

Nuayman (ra) kendisini efendi gibi tanıtıyor...

Mekke Hudeybiye Antlaşması'nı bozunca Ebu Sufyan sulh için Allah Resûlü'yle (sav) görüşmeye Medine'ye gelir. Hem antlaşma bozulduğu için hem de Müslimlerin merkezinde olduğu için korku içerisindedir.

Durumu fırsat bilen Nuayman hemen Ebu Sufyan'ın yanına gelir ve der ki: "Ey Allah'ın düşmanı! Ensar'ın ulusu Nuayman'ı hicveden sen misin?"

Ebu Sufyan korku içerisinde özür diler, bağışlamasını ister. Nuayman da affedip arkasını döner ve oradan hızla ayrılır. Ebu Sufyan daha sonra bu kimsenin kim olduğunu sorunca Nuayman olduğunu söylerler. Ve bu duruma hayret eder.[22]

İşte böylece Nuayman'ın (ra) neşe ve mücadele dolu hayatı sürüp gitmiştir. Muaviye Dönemi'nde kendisine ayrılan süreyi tamamlamış ve hayatı son bulmuştur. Onun kıssaları asırlar boyu müminlerin yüzünde tatlı tebessümler bırakmıştır. Allah Resûlü (sav) Nuayman için, "Nuayman'a hayırdan başka bir şey söylemeyin! Zira o, Allah ve Resûl'ünü çok sever."[23] buyurmuştur. "Seven sevdiğiyle beraberdir."[24] kaidesince umuyoruz ki Nuayman da ahirette Allah Resûlü ile birlikte cennette olur. Selam olsun Nuayman'a, Allah (cc) kendisinden razı olsun...

21. İbni Mace, 3719; Ahmed, 26687 (Rivayetlerin senetleri ihtilaflıdır. Ayrıca İbni Mace'nin rivayetinde Nuayman ile Mahreme birbirine karıştırılmıştır.); el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 2/439; Usdu'l Ğabe, İbnu'l Esir, Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 5/331; el-İstiab fi Marifeti'l Ashab, İbni Abdilber, Daru'l Cil, 4/1526
22. el-İsâbe, İbni Hacer El-Askalani, İz Yayıncılık, 4/565
23. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/567
24. bk. Buhari, 6168; Müslim, 2640

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

SANAT VE DENAET[1]

Sanat, terim olarak "görsel, maddi veya zihnî bir iş ve çabada izlenen düzenli ve özel yol ve yöntem" anlamındadır. Bir alanda maharet kazanmak, akla ve kalbe en yüksek güzellik tadını verecek şekilde bir duygu ve düşünceyi farklı yöntemlerle ifade etme çabası şeklinde de tanımlanır.

Sanat; endüstriyel, görsel, ritmik, fonetik, karma ve edebî gibi farklı türlerle esasen insanların hayatına daha önceden hazır olmadıkları veya tahayyül etmedikleri farklı bakış açıları ve boyutlar katmayı amaçlar.

Hakiki ve gerekli bilgi, yalan ve lüzumsuz bilgiyi nasıl dışlıyor ve onun yerini alıyorsa negatif duygu ve düşüncelerin, pozitif duygu ve düşüncelerle değişiminin en etkili yollarından biri de sanattır. Yani daha düşük düzeyli, daha az iyi ve insanların refah ve mutluluğu için daha az ihtiyaç duyulan duygular; kişinin duygu dünyasından çıkarılarak yerlerine daha doygun, müspet, kaliteli ve insanların refahı ve mutluluğu için daha çok gerekli duyguların geçirilmesinin de vasıtasıdır. Aslında sanatın bir amacı da budur. İşitsel, görsel ve diğer yönleriyle sanat; muhtevasıyla/içeriğiyle ne ölçüde bu amaca hizmet ediyorsa o derece iyidir. Bu amaçtan ne ölçüde mahrum ve uzaksa o ölçüde de kötüdür.

İnsanın yatkınlık ve yetenekleriyle yaptığı şeyler gözlem, çalışma veya uygulama yoluyla elde edilen üstün nitelikli öğrenme becerisi, bir işi estetik duyguyu yansıtacak biçimde gerçekleştirme tarzı, bir etkinliğin gerçekleştirilmesi veya belli bir işin yapılmasıyla ilgili yöntem, bilgi ve kuralların tamamı sanat tanımı çerçevesinde değerlendirilebilir.

Sanat, duygu ve düşünceleri hoşa giden uyumlar, oranlar ve bağlantılarla anlatabilme yeteneğidir. Güzelliğin sırlarından biri de bu bağlantılarda ortaya çıkan estetiktir. Estetiği ortaya çıkaran öğeleri birbirine birleştiren bağların kaldırılmasıyla güzellik de ortadan kalkmış olur.

Bir medeniyetin en esaslı göstergelerinden biri olan sanat; inanç, ahlak ve dünya görüşü ile yaşayış biçiminin estetik kimlik kazanmış hâlidir. Bundan dolayı ait olduğu medeniyetin asli ilkelerinden soyutlanamaz. İslam ümmetinde sanat erbabının dünya görüşünün bir dili olan sanatın, her şeyden önce inanç taşıyıcısı mesajının estetik ifadesi olarak gözettiği husus tevhid olmuştur. İslam toplumunda mimari, kabartma, seramik, şiir, görsel ve edebî alanda olsun, bütün sanatlar esasen tevhide yaslanmıştır.

Sanatçılık her şeyden önce edepli, ahlaklı ve faziletli olmak demektir. Edepsizlikle, küstahlıkla, cahil cüretiyle toplumun inanç esaslarına ve değerlerine saldıranlar sanatkâr olamazlar.

Sanat, insanların hayattan zevk almasını sağlayan, hayatı en güzel bir biçimde değerlendirmesini öğreten ve akıl ile duyguyu birleştirerek insanın donuk/mekanik katılıklardan uzaklaşmasını sağlayan bir olgudur. Hâl böyleyken toplumumuzda sanat denince genellikle vur patlasın çal oynasın, zevk, sefa, heves ve heva gelir insanların aklına. Zira toplumun getirilmek istendiği nihai hedef budur.

İslam tarihi boyunca ortaya çıkan örneklere bakıldığında görülecektir ki tevhid temelli sanat, insanların zihnî kavrayış ile gönlün yakaladığı hakikati aynı kanalda buluşturup aynı dili paylaşmayı sağlamıştır. Bu şekilde daha derin, nitelikli ve hayatın gözden kaçan yahut görülmemiş farklı boyutlarını bizlere takdim etmektedir. Bu sanat, insan idrakini gayba sarkıtmanın veya yükseltmenin önemli bir aracı olarak icra edilmiştir. Bu özelliğiyle sanat, insandaki ve kâinattaki gizemin keşfinde önemli bir araç ve köprü olmuştur.

Sanatçılar ve eserleri, her tür ve düzeydeki açılımlarda geleneğin birikim çizgisinden sapmadan, sanatın pek çok dalında kendi klasiğini de oluşturarak bağlı olduğu hakikate tercüman olmaya çalışmıştır. Aynı zamanda bu eserler, din -özellikle de İslam- karşısında asla bağımsız bir statü elde etme çabası ve amacı içinde olmamıştır. Sanat, esas itibarıyla batıla doğru değil, hakikat istikametinde ilerlemenin ve insanlığın mükemmele doğru yürüyüşünün bir vasıtasıdır.

İslam sanatı, ortaya çıkışıyla imanın estetik boyutunun ele aldığı alana uygun bir görünüm oluşturmada medeniyetlere emsalsiz bir örneklik sunmuştur. İslam sanatı, hiçbir devirde Batı kaynaklı uç noktalardaki akımlara kapılarak geçici ve hevai olanı ebedî ve hakiki olanın

1. Denaet: Alçaklık, adilik..

Sanatçılık her şeyden önce edepli, ahlaklı ve faziletli olmak demektir. Edepsizlikle, küstahlıkla, cahil cüretiyle toplumun inanç esaslarına ve değerlerine saldıranlar sanatkâr değil, denaet ehlidir.

yerine ikame etmemiştir. İslam sanatı, metanın meta, insanın insan ve Xalıq'ın/Yaratıcı'nın Xalıq/Yaratıcı olduğu anlayışına daima sadık kalmıştır. Bu anlayışı tarih boyunca tam anlamıyla göz kamaştırıcı bir şekilde somutlaştırmada da başarılı olmuştur.

Kevaşe[2] Sanat ve Çöküntü Kültür

Sanatkârlık adına, insanlığın faydasına bir eser veya değer üreten kimselere hem mesleki açıdan hem de insanların hayatına farklı bir tat ve renk katma kabiliyeti açısından olumlu anlamda farklı bir gözle bakılır.

Bu tür kişilere sanatkâr sıfatı taşımalarından ötürü toplum içerisinde daha fazla değer verilir, müsamaha gösterilir, hoşgörüyle karşılanır ve zaman zaman abartılı sevgi gösterilerinde bulunulur.

Sanatçı her şeyden önce içinde yaşadığı toplumun kültür ve medeniyetine vâkıf olmalı ve sanatını toplumun, kendisini nispet ettiği inanç değerlerine ve ahlak kurallarına uygun bir şekilde icra etmelidir.

Hepimizin sıklıkla müşahede ettiği gibi büyük çoğunluğu aslen denaetkâr olup sanatkâr kimliği namıyla malum ve meşhur kişiliklere gösterilen anlayış, hoşgörü, tolerans ve ilginin binde biri dahi hakiki manada sanat erbabı olan değerli şahsiyetlerden esirgenmektedir. Bu da sistemin ve toplumun tevhid ve sünnet temelli manevi değerler ve ahlaki normlarla münasebetinin hangi seviyelerde olduğuna dair fikir vermektedir.

Toplumun beğenisini, sevgisini ve takdirini kazanan denaet ehli, sözde sanatçıların sanat adına herhangi bir dertleri olmadığını açıkça gösterircesine genel anlamda **dinî değerlere** değil, özellikle **İslami değerlere** küstahça saldırma cüretinde bulunmaları da yuvarlandıkları çukurlardaki derekelerinin derinliğini gösterir.

Bu tür kevaşe tiplerin sanatçı (!) namıyla belli mecralarda şöhretlendirilmeleri ve yüksek reytinglere gark olunmaları, laik rejimin önceliklerinden olan, "toplumun arzulanan çağdaş uygarlık (kevaşe kültür) hedefi" istikametindeki değişim ve dönüşümü sağlamaları için Cumhuriyet Dönemi'yle yaşıt olan uzun soluklu projesinin birer öğesidir. Bu proje tipler, her daim devletin gölgesini ve ihsanını üzerlerinde ve yanı başlarında görmüşlerdir.

Bu kevaşeler birtakım algı operasyonlarıyla sıradan insanlardan farklı ve üstün gösterilmeye çalışılır. Fakat özellikle de toplumun aklı başında ve manevi değerleri önemseyen kesimleri tarafından benimsenip ilgi gösterilerek sahiplenilen kişilikler değillerdir. Bu kesimlerin de sesi fazla çıkmadığı için çöküntü kültür temsilcilerinin çığırtmaları karşısında zayıf ve etkisiz bir görüntü vermektelerdir.

Nitekim tevhid ve sünnet ehli mümin toplumun en büyük değer atfettiği şey, inanç ve manevi değerlerdir. Tarih boyunca yaşandığı gibi bu değerler de en çok ihtiram gösterilen, savunulması için her türlü fedakârlıkta bulunulan ve bunun için canların ve malların feda edildiği mefhumlardır.

İnsanın varlığının anlamı ve amacı olan bu değerlerden bihaber olarak yapılan sanat, hakikatte hiçbir kıymet ifade etmez. Şer'i ve fıtri değerleri yok sayıp inkâr ederek veya onlara saygısızlık yaparak şöhretlenmek çabası, zavallı pespaye kevaşelerin sıklıkla başvurduğu sıradan bir olay hâline gelmiştir. Temsilcisi olmaya çalıştıkları batıl ve Batılı değerlere bağlılık ve bağımlılıklarıyla icra etmeye çalıştıkları sözde sanatkârlık; kalpazanlıktan ve dalkavukluktan/kemik yalayıcılığından başka bir şey değildir.

Bilhassa Cumhuriyet Dönemi boyunca ülkemizde sanat adına nitelikli kepazelikler sergileyen olmayasıca zombi tipler pek de az değildir. Günümüzde de sanat ve sanatkârlık adına nice pespayelikle denaet ve denaetkârlık yaparak gündem olmuş kadın ve erkek suretinde İblisî varlıklar bulunmaktadır.

Bunlardan bazıları hayâ perdesini yırtmışçasına ahlaksızlıkta sınır tanımayan acayip kıyafetleriyle, bazıları da utanç verici hâl ve hareketleriyle bir taraftan dikkat çekip reytinglerini zıplatmaya çalışırken diğer yandan yeni nesiller için birer model ve idol olarak sunulmaktalardır. Öyle ki bu küfür ve ahlaksızlık önderlerini söz, hâl, tavır, giyim ve yaşam tarzlarıyla takip eden insanlar böylelikle küfrün ve şirkin karartısını ziyadeleştirmiştir.

İslam öyle mükemmel ve kuşatıcı bir hayat nizamıdır ki evde seccadeye, dışarıda da camiye sığdırılabilecek bir din değildir. İslam, hayatın her alanına kesintisiz olarak nahif, latif, doğru, ihya ve inşa edici dokunuşlarda bulunur. Sanat da bunun içindedir. İnsanların küfür ve nankörlükle bu hakikati yok sayma aymazlığı veya tuğyanıyla sünnetullah asla değişmez.

2. Kevaşe: Sararıp dökülen ve işe yaramayan yaprakların oluşturduğu çöp, saman balyası anlamında Kürtçe kökenli bir sözcük..

ABARTMAYALIM

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

"Şafak sökerken alacakaranlıkta, ormanın o güzel renkleri benzersiz bir ışıkla parlıyordu...

Ama bir dakika... O da ne?

Ağaçların kızıl yeşil yapraklarının arasından süzülen ışık demetinin altında küçük, siyah bir şey duruyordu. O şeyi ilk, leopar gördü. Yaklaştı, dikkatle inceledi, korkuya kapıldı; çünkü o siyah şeyi, lekelerinden biri zannetti. 'Dün avlanırken düşürmüş olmalıyım, arkadaşlarım da kendi lekelerini kaybetmeden onları uyarmalıyım.' dedi ve koşarak oradan uzaklaştı.

Sonra karga gördü, hızla indi ve gagasıyla onu tuttu. Tiz bir sesle, 'Bu kesinlikle bir yıldızın parçası. Gökyüzü yakında başımıza yıkılacak!' diye bağırdı. Zaman kaybetmeden diğerlerine haber vermeliydi.

Gürültüye uyanan tilki etrafa bakınca siyah şeyi gördü. Uzun uzun kokladı. Hatta biraz düşündü. Ne olduğunu anlayamayınca, 'Bu kesinlikle prensesin başörtüsü olmalı. Herhâlde rüzgâr getirmiş buraya. Kim bilir prenses ne kadar üzülmüştür. Kral da başörtüyü bulmaları için askerlerini göndermiştir. Saklanmaları için herkesi uyarmalıyım.' diyerek oradan uzaklaştı.

Geyik, o siyah şeyin at nalı olduğunu düşündü. Nal da olsa olsa bir süvariye aitti. Bir dolu düşman birazdan ormana dalacaktı, kesin.

Ve devam eden satırlarda baykuş, ejderha yumurtasına benzetti o şeyi. Ejderha yumurtadan çıkacak ve tüm ormanı ateşe verecekti.

Kedi, kendi kakası sandı ve üstünü kapattı.

Kısa sürede ormana umutsuz bir kargaşa egemen oldu. Herkes gördüğü şey hakkında diğerlerine bilgi veriyor, ormanı tehdit eden tehlikeden bahsediyordu. O günlerden bu yana çok zaman geçti. O siyah şey hâlâ ormanda olduğu yerde duruyor... Küçük, siyah bir şey... Belki bir ağacın tohumu, belki bir çikolata parçası, belki içi dolu bir kese... Kim bilir?.."

Arden Yayınlarından çıkan, Reza Dalvand isimli yazarın "Küçük Siyah Bir Şey" kitabından bir bölüm okudunuz. Yine bir çocuk kitabı ve yine kısa, öz bir anlatımla kıymetli bir hazine sunuluyor bize. Hayatı kolaylaştıracak bir hazine. Yaşadığımız sorunların bir kısmını giderecek, düşüne düşüne kendimizi hasta ettiğimiz kimi dertlerin aslında ne kadar önemsiz olduğunu bize gösterecek bir hazine.

Hepimiz farklı mizaçlarda yaratıldık. İçimizden bazıları iki zıt kutupta. Düşüncede ifrat ve tefritin müşahhas hâli onlar. Biri konumuzun dışında, yani gamsızlar, dünya yansa

Haftalarca moralsiz gezenlerimiz var aramızda. Uyku düzeni bozulan, aylarca uykusuz kalanlar var. Her şeyi kafasına taktığı için hasta olup tedavi görenler var. Aile hayatı altüst olan mutsuzlar var. Fakat bunların en az yüzde yetmişi incir çekirdeğini doldurmayacak meseleler yüzünden sıkıntı çekiyorlar. Oysa sorunla karşılaştıklarında hoş görmek; insanın zalim, cahil ve nankör tabiatına vermek; yanlış anlamışımdır, deyip iyi yönden bakmak; affetmek, alttan almak, kolaylaştırmak, zamana bırakmak, özür dilemek; en önemlisi de konuşmak seçeneklerini hiç denemiyor veya düşünmüyorlar.

umurunda olmayanlar… Onları es geçiyoruz. Biz, zancıları, düşüncede ifratı yaşayanları, küçük bir şeyi düşüne düşüne zihninde büyütenleri, minik bir yarayı kaşıya kaşıya kanatanları, hayatı kendine de çevresindekilere de zindan edenleri mevzubahis ediyoruz.

Onlar;

Minik bir sivilceyi dert edinip, "Kesin kanserim!" diye hayata küsenler.

Ya da eşiyle yaşadığı basit bir sorunu büyütüp de evliliğini cehenneme çevirenler.

Çocuğunun her hareketine takıp olmadık çıkarımlarda bulunan, onu etiketleyen, gözünden düşürüp kara listeye alanlar.

Aradım, dönmedi, mesajıma cevap vermedi, bana gelmeyip filancalara gitti, diyerek öküzün altında buzağı arayanlar.

Bir söz, bir bakış, hiçbir niyet taşımayan nötr bir hareketten huylanıp tavır alanlar.

Acaba ne demek istedi? Neden böyle selamsız sabahsız geçip gitti? Bu hareketiyle kesin şunu kastetti, diyerek şüphe ve zanlarla kurmaca kuranlar.

Gördüğü her rüyayı sahih sanıp korku senaryoları yazanlar.

Herkesi davet etmiş, beni etmemiş deyip arkadaşına kırılanlar.

Gözünün üstünde kaş var, deseniz nem kapanlar; "Bugün nasılsın?" demeyegörün, "Niye, kötü mü görünüyorum?" diyerek evhamlananlar.

"Yemek hazır mı?" sözünden kavga çıkaranlar…

Sorunları büyütüp altında kalanlar…

Kısacası habbeyi kubbe yapan ya da diğer bir deyimle pireyi deve yapanlar…

Bu saydıklarım ve hatta örnek veremeyip sayamadığım kimliklerle karşılaşmışızdır.

Onlar aramızdalar, hatta kimimizde az veya çok bu eğilim var.

Peki, ne yapıyoruz biz? Nedir habbeyi kubbe yapmak? Meseleleri gereğinden fazla uzatmak, büyütmek, abartmak… Bazen de olay, durum ya da sözlere olmadık manalar yükleyip zanda bulunmak… Zihne yeter ki bir malzeme verin, işler. Tabiatı bu. Hayrı verirsen hayrı işler, nakış nakış. İlmi verirsen ilmi işler, satır satır. Şerri, fasid düşünceyi, olmadık şeyleri, zannı verirsen onu da işler, ilmek ilmek. Bu onun tabiatı. Bunu bilerek hareket edip düşünme biçimimizi düzeltmeli; yaşamımızı sekteye uğratan, ruhen bizi çökerten, hatta bedenen hastalıklara neden olan, psikosomatik tüm rahatsızlıklarımızın temelinde yatan, küçük şeyleri büyütme hasletini terk etmeliyiz.

Haftalarca moralsiz gezenlerimiz var aramızda. Uyku düzeni bozulan, aylarca uykusuz kalanlar var. Her şeyi kafasına taktığı için hasta olup tedavi görenler var. Aile hayatı altüst olan mutsuzlar var. Fakat bunların en az yüzde yetmişi incir çekirdeğini doldurmayacak meseleler yüzünden sıkıntı çekiyorlar. Oysa sorunla karşılaştıklarında hoş görmek; insanın zalim, cahil ve nankör tabiatına vermek; yanlış anlamışımdır, deyip iyi yönden bakmak; affetmek, alttan almak, kolaylaştırmak, zamana bırakmak, özür dilemek; en önemlisi de konuşmak seçeneklerini hiç denemiyor veya düşünmüyorlar. Ormanda yerde duran o küçük siyah şeye hayvanların yorumları ne kadar da absürttü. Durup düşündüğümüzde sadece bir bakıştan işkillenişimiz, söylenmemiş bir söz üzerine kurduğumuz senaryomuz, selamı sabahı bu zanla kesmemiz de o kadar absürt aslında.

Dediğini yapmadı diye hanımımıza/beyimize önce kızmamız, sonra hızımızı alamayıp öfkemizin tesiriyle ortaya koyduğumuz tüm davranışlarımız da absürt.

Hastalığımızı, forumlarda okuduğumuz yorumlarla teşhis edip kulaktan dolma bilgilerle büyütüşümüz ve korkunun esiri olup yaptıklarımız da…

Öyleyse ne yapalım? Önce durum tespiti yapalım. Gerçek bir sorunla mı karşı karşıyayız, yoksa zanlarımızın tesirinde miyiz? Kızacak, tavır yapacak, gemileri yakacak bir sorun mu başımızdaki, yoksa zihnimizin bir kurmacası mı? Bakalım ve sonra gerçek değilse kâle dahi almayalım. İlişkilerimizi, moralimizi, kulluğumuzu, muhabbetimizi ve dahi sağlımızı bozacak bir akışa dalmayalım.

Şayet ortada açık bir hata varsa onu da büyütmeyelim. Sorunlarımızı suhuletle çözmeye çalışalım. Bazen alttan alalım, fedakârlık yapalım, uyum için sabredelim. Haklı dahi olsak çekişmeyi bırakan taraf olalım. Cennetin yukarısına yerleşmek için bunu yapalım.[1]

Üç olay üzerinden örnek vererek bitireyim:

Kızına iftira atana yardımı kesmeyi düşünen Sıddık'a (ra) inen ayeti hatırlayalım. Sorun küçük de değil aslen. Ortada bir iftira var. Buna rağmen İlahi öğüt buyuruyor ki, affet.[2]

İki borçlu tartışıyor mescidde. Resûl'ün (sav) en hassas olduğu konu. Borçlunun cenaze namazını kılmayacak kadar önem veriyor edasına. Bakın, yine basit bir konu değil. Tartışmayı duyunca çıkıyor hücre-i saadetten ve muhataplarından birine, "Borcunu öde." diyor, diğerine "Sen de borcun yarısını hafiflet." buyuruyor. Özetle, büyütmeyin sorunu diyor Nebi (sav).[3]

Hanımının, herkesin içinde yaşadığı kıskançlık krizine, tabak kırıklarını toplayıp, "Anneniz kızdı." diyerek karşılık veriyor Nebi (sav). Küserek, kızarak, işi daha da ileri boyuta götürerek değil. Bu kadar büyük sorunlara yaklaşıma bakın, bir de olmadık şeylere verdiğimiz tepkilere…[4]

Diyeceğim o ki, büyütecek bir durum değil, lütfen abartmayalım…

1. "Haklı dahi olsa çekişmeyi bırakana cennetin üst kısmında bir ev verilecektir." (Ebu Davud, 4800)
2. "…Affetsinler, hoş görsünler (yaptıklarını görmezden gelsinler). Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz?.." (24/Nur, 22)
3. bk. Buhari, 471; Müslim, 1558
4. bk. Buhari, 5225

İKTİBAS

"...Modern cahiliye de ilkel cahiliyeden farksızdır! Onun bilgi kaynakları da zannidir. Bu sebeple modern cahiliye insanı şüphe içindedir ve basit bir akıl yürütme karşısında inançları sarsılır. Örneğin, seküler bir tanrı (!) olan bilim. Cahilî toplumlarda, başına 'bilimsel' kelimesini koyduğunuz her 'hüküm' âdeta Kur'ân'dan bir nas muamelesi görür. Hele bir de o hükme İsviçreli bilim adamları ulaşmışsa, Musa'nın (as) bizzat işittiği İlahi kelam gibi kıymete biner. Bu ifade toplumu o denli etkiler ki; yaklaşık yarım asırdır şirketler, ellerinde kalmış ve çöpe gidecek malları bu yolla cahiliye insanına satar. Değil mi ki İsviçreli bilim adamları o şeyin faydalı olduğunu söylemiştir, artık o, tartışmasız satın alınması gereken bir metadır.

'Bilimsel' denilen dogmaların ömrü bazen bir ay bile sürmüyor. İnsanın zaruri ihtiyacı olan beslenme de dâhil cahiliye insanının -ve cahilî kaynaklara kulak verenlerin- kafası karmakarışık. Ekmek yemeli miyiz, yememeli miyiz? Tuz faydalı mıdır, zararlı mı? Hangi suyu içelim?.. Her şeyi bilen, El-Alîm olan Allah'ın yerine ikame edilen bilim adamları ve bunların bilimsel çalışmaları bu soruların cevabını bulmuş değil. Üstüne her beyaz önlük geçirip, adının başına 'Prof.' yazdıran herkes başka bir şey söylüyor.

Oysa biz Müslimlerin ölçüsü ne kadar kesin, açık ve anlaşılırdır... Allah'ın (cc) haram kılmadığı (helal) ve insan eliyle kirletilmemiş (tayyib) her şeyden, aşırıya kaçmadan (israf etmeden) yiyebiliriz.

Evet, on binlerce yıldır insanların her gün yaptığı zorunlu bir ihtiyaçta dahi günlük/haftalık/aylık doğrular değişiyor. Bir bilim insanı dinleniyor, beslenme programı/yaşam düzeni belirleniyor, binbir zorlukla söylenenler yapılıyor... Bir hafta geçmeden yeni bir araştırmanın sonuçları yayınlanıyor ya da ekranlarda arzıendam etmekten üniversiteye gitmeye fırsat bulamayan bir prof. konuşuyor... Meğer o bir hafta önce öğrenilenlerin hepsi yanlış, insan sağlığına zararlı bilgilermiş. Hem bu son araştırma, uluslararası tanınırlığı olan bilmem hangi hakemli dergide yayınlanmış. Mış, mış, mış... Bir ay geçmiyor, yeni bir araştırma...[1]

Yaşanan herhangi bir siyasi olayda, modern cahiliyenin içler acısı hâline bakın! Her ekrandan başka bir ses, her köşe yazarından başka bir doğru çıkmaktadır. Bir saat içinde üç ayrı program arasında gezinen bir cahiliye zannı mağduru, üç ayrı doğruyla karşılaşmaktadır. Her konuşan, alanında uzmandır ve her konuşan, söylediklerinin, tartışmasız gerçekler olduğunu -kendine göre-bilimsel yöntemlerle ortaya koymaktadır. Modern cahiliye insanı perişan hâldedir! Zira konuşan uzmanlar, değişen iktidarlara göre ağız değiştirmekte, hatta konuştukları kanalın çizgisine göre,

1. Beslenme meselesini hafife almamak gerekir. Zira bir şeyin yenilip yenilmeyeceğine hükmetmek; farklı bir dilde onun helalliğine, haramlığına hükmetmektir. Helal ve haram belirlemek Yüce Allah'ın hakkıdır; bu alanı bilim adamlarına terk etmemiştir. Dün insanlar din bilginlerine bu yetkiyi vererek onları rabb ediniyordu, bugün bilim insanlarına ve diyetisyenlere… (bk. 9/Tevbe, 31)

dün söylediklerini bugün yalanlayabilmektelerdir. Cahiliye zannının mağdur ettiği yığınlar nasıl doğruyu bulsunlar? Diyelim doğruyu buldular, onun doğru olduğuna nasıl yakinen inansınlar? Faraza inandılar, tabi olduğu uzmanın yarın başka bir iktidarda/kanalda bu düşünceyi çürüten argümanlarla karşılarına dikilmeyeceğinden nasıl emin olsunlar?

Gündelik hayatın bilgi kaynağı sosyal medyadır. Kim olduğu bilinmeyen zevatın ne amaçla ürettiği belli olmayan içerikler, doğruluğundan emin olunmadığı hâlde günlük hayatta inanç, eylem, tutum... belirlemektedir. Modern cahiliyenin bilgi kaynaklarından olan sosyal medya, bir zan bataklığıdır. Cahiliyenin dört esasından biri olan cahiliye zannı, bu mecrada üretilmekte ve yayılmaktadır.

İnsanlar buradan birilerini sevmekte, birilerine cephe almakta, birilerine destek olup birilerine hakaret etmektedir. Yani vela bera gibi akidevi bir husus, sosyal medyada üretilen içerikle, zanna dayalı olarak gerçekleşmektedir.

Kim olduğu belli olmayan zevatın İslam akidesine dair kaleme aldığı metinler, bu mecrada yayınlanmakta, birileri tarafından okunup o metinlerle akide oluşturulmaktadır. Ki bizzat ben, sorulan bir soru üzerine bu tip bir metnin (makale) yarıdan fazlasının uydurma nakillerle kaleme alındığına şahit oldum. Birileri masabaşı metinler uyduruyor, Allah'ın İslam ile şereflendirdiği, ancak cahiliye zannını İslam'a tercih eden birileri bu metinleri okuyor... Sanki Kur'ân, Nebevi sünnet ve bunları bize aktaran kaynaklar yokmuş ve kim olduğu belli olmayan zevatın metinlerine muhtaçmışız gibi...

Bugün insanların dilinde sayısız uydurma hadis ve sahabe sözü var. Kimisi pespaye bir dizeyi ünlü bir şaire, kamyon yazısını ünlü bir düşünüre nispet ediyor. Allah'a, Resûl'e ve kullarına iftira atıyor. Sebep? Kaynak sorunu! Dünün cahili, inanç ve amel için babasını kaynak gösteriyordu; bugünün cahili de sosyal medyayı, dijital platformları...

Cahiliye zannından kurtulmanın yolu; inanç ve amele yön veren bilgi kaynaklarını tashih etmek, şüpheye düşürecek zanni bilgiden uzak durmaktır. Kim söylerse söylesin, bir bilgiyi vahiy süzgecinden geçirmeden kabul etmemektir. Bir şeyin geçmişte söylenmiş olması onun doğru olduğu anlamına gelmez. Üç asır sonra, bizim yaşadığımız günler geçmiş olacaktır. Üç asır sonrasının Müslimleri, bugün söylenenleri, 'Selef âlimlerinden falanca şöyle diyor.' diye nakletse ne olur? Kitap sayısına veya isminin başına takılan unvanlara bakılarak görüşlere kıymet biçilse?.. Nerede tevhid davetine düşmanlık eden bir satılmış varsa; onlarca kitabı, sayısız ilmî/akademik unvanı vardır...

Ezcümle, kaynak bilinci oluşturmaz ve şüpheye sebep olan zanni bilgiden kaçınmazsak cahiliye zannı İslam'a sızacak ve yakini bilginin yerini alacaktır."[2]

2. Yakında çıkacak olan "Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar" isimli kitabımızdan tadımlık bir bölüm.

ACIKTIĞINDA SEN!

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Bizleri bir Ramazan ayına daha yaklaştıran Rabbimize hamdolsun. Rabbim niyet ettiklerimizi bereketlendirsin. Hem bize, dinimize, dünyamıza, ahiretimize hem de tüm ümmete faydalı kılsın. Bizleri arınmış ve ateşten uzaklaştırılmış kullarından eylesin, Allahumme âmin.

Bu Ramazan öncesinde sizlerle, acıkmış olan insan bedeni üzerine sohbet etmek istedim. Vücudumuz bizimle nasıl konuşuyor, bize hangi sinyalleri gönderiyor ve bizden neler bekliyor gibi sorulara yanıt arayacağız.

Yediklerimiz ne kadar çeşitli olursa olsun, ne kadar farklı isimlendirilirse isimlendirilsin tüm besinler üç temel bileşenden oluşmaktadır: karbonhidrat, yağ ve protein. Çoğu besinde bunların yanında vitamin ve mineraller de bulunur, lakin yapı taşı üç tanedir. El-Hâllak -çokça yaratan Rabbimiz- bu üç ögeden sayamayacağımız kadar çok çeşitte besin yaratmış ve kullarının istifadesine sunmuş, Subhanallah!

Yediğimiz besinler vücutta birçok hücresel faaliyet sonucu enerji ve ısıya dönüştürülür. Organizmanın yaşam fonksiyonlarının devamı için, enerji olmazsa olmazdır. Yenilen karbonhidrat, yağ ve proteinlerin sağladığı enerji, vücudun çeşitli işlevleri için kullanılır ve daha sonra da kullanılmak üzere depolanır. Vücut, denge hâli ister. Beden içeriğinin uzun süre sabit kalabilmesi için kişinin enerji alımı ile tüketimi arasında denge olması gerekir. Kişi aşırı beslenir ve enerji alımı, tükettiği miktardan fazla olursa enerjinin fazlası yağ olarak depolanır ve vücut ağırlığı artar. Artan ve depolanan yağ miktarı birçok hastalığı tetikleyecektir. Buna karşılık enerji alımı vücudun metabolik ihtiyacını karşılayacak düzeyden az ise vücut kilo kaybeder ve açlık gelişir. Vücut, denge hâli ister; fazla depolardan da sürekli açlıktan da fayda görmez.[1] Rabbimiz (cc), vücutta enerji dengesindeki değişiklikleri algılayan, uygun enerji sağlayan ve sürdürülmesine vesile olan çeşitli kontrol sistemleri

Bedenini aç bırakan ama maneviyatını doyuran, imanını sağlamlaştırmaya çalışan, Rabbiyle arasındaki bağı güçlendirmeyi dert edinen insanın açlık hâli olan Ramazan orucu ile zamanında ruhunu doyurmamış, Ramazan'dan Ramazan'a Rabbini hatırlayan, günlük hayatında heva ve heveslerin peşinde koşan, yaşamında herkesin dediğine kulak kabartan ama Rabbinin ne dediğine hiç yönelmemiş, kalbi imani anlamda bomboş olan bir insanın açlık hâli, yani işkence arasında gündüz ile gece kadar fark olması kaçınılmazdır.

1. Sürekli açlıktan kasıt, Ramazan ayında tutulan oruç değildir. Nitekim Ramazan ayında sahur ve iftarla besin alımı söz konusudur. Kasıt, hastalık derecesinde bir şey yememek veya kıtlık sınırına dayanan açlıktır.

Rabbimiz en güzel şekilde yaratmakla kalmamış, yarattığını kaosa fırsat vermeyen tek hüküm etrafında düzenlemiş, bu hükme uyuyor mu diye kontrol mekanizmaları da yerleştirmiş. Vücut, fıtrat üzere çalıştığında ifrattan ve tefritten koruyucu mekanizmalara sahip halde yaşamak üzerine yaratılmış.

yaratmış, yarattığı kontrol sistemlerini de beyindeki "hipotalamus" bölgesinin idaresine vermiştir.

Hipotalamus, vücuttaki tüm hormonal sistemleri kontrol eder; açlığı, tokluğu, ısıyı, uykuyu uyanıklığı, susamayı, kan basıncını, üreme dürtülerini düzenler. Davranışlar üzerinde de etkileri mevcuttur.

Hipotalamusun bazı çekirdekleri[2] **açlık merkezi** olarak görev yapar. Bu bölgenin aktif olması, canlıda oburca yeme davranışını tetikler; harabiyetinde ise besinlere karşı isteksizlik meydana gelir, canlıda iştah ve lezzet duyguları ortadan kalkar.

Hipotalamusun bir kısım çekirdekleri[3] **tokluk merkezi** olarak görev yapmaktadır, kişi beslendiğinde tokluk hissini oluşturan bölüm, beyin bölgesidir. Beslenme sonrası tokluk hissi oluştuğunda kişide besin alımı davranışının sınırlandırılmasını sağlayan sinyalleri bedene gönderir. Çoğu zaman yediklerimizi öyle iştahla, lezzet ala ala yeriz ki beynin vücuda gönderdiği bu sinyalleri fark edemeyiz. Hatta ağzımızdan, "Doydum ama tadı çok güzel, yemek istiyorum." cümleleri dökülebilir. Bu sinyalleri aldığımız hâlde önem vermeyip yeme davranışına devam ettiğimizde besinle ilgilenen tüm sistemlerimizi zorlamaya başlarız ve hastalık derecesinde bulgular ortaya çıkmasına sebep olabiliriz. Mide fesatları, tansiyon veya şeker krizleri ve daha birçok rahatsız edici durumla burun buruna gelebiliriz. Vücudun daha fazla dayanamayıp içindekileri dışarı attığı -kustuğu- durumlara da şahit olabiliriz. Tokluk merkezinin harabiyetinde kişi, doymak bilmeden yeme davranışına devam eder. Yediği besinler, beyinde tokluk hissi oluşturmadığı için vücuda yeterli besin alınmış olsa da kendisini hep aç hisseder ve sürekli yeme davranışı sergiler. Burada bir parantez açmakta fayda var; yemeklere düşkünlüğümüz, iştahımız ve oburluğumuz ile beynimizdeki tokluk bölgesinin harabiyeti, birbirinden doğu ile batı gibi farklı durumlardır. Bu bilgi bizi iştahımıza bahane bulmaya yöneltmemelidir. Tokluk merkezi fazla çalıştığında veya dışarıdan uyarıldığında kişi aç olsa ve önünde iştah açıcı yemekler olsa bile yemek yemeyi reddeder. Aslında beden açtır, ama beyinde tok olma duygusu hâkim olduğu için kişi, besin aramaz, beslenme davranışı görülmez.

Hipotalamusun bazı çekirdekleri[4] sindirim sistemine ve yağ dokusuna hormonlar üzerinden çok sayıda sinyal gönderen **kontrol merkezi** olarak görev yapar. Beyin, vücuda gönderdiği hormon elçileri sayesinde vücudun besin alımını ve enerji harcanmasını denetler, düzenler, vücudu sürekli kontrol altında tutar. Beynimiz; açlık merkezi, tokluk merkezi ve vücudun yeme içme ve enerji davranışını kontrol eden bölgeleriyle bir bütün olarak çalışmaktadır.

Rabbimiz (cc) en güzel şekilde yaratmakla kalmamış, yarattığını kaosa fırsat vermeyen tek hüküm etrafında düzenlemiş ve bu hükme uyuyor mu diye kontrol mekanizmaları da yerleştirmiştir. Vücut, fıtrat üzere çalıştığında ifrat[5] ve tefritten[6] koruyucu mekanizmalara sahip hâlde yaşamak üzerine yaratılmıştır. Dengeler fazlalık yönünde artış gösterdiğinde hemen kontrol mekanizmaları aktif olur ve azaltıcı sistemleri devreye sokar; dengeler azalma yönünde aşırıya gittiklerinde kontrol mekanizmaları, arttırıcı sistemleri devreye sokar ve her hâlükârda denge çizgisi yakalanabilir. Tabii fıtratını bozabilen insan, bu mekanizmaları da ifsad edip dengeleri altüst edebilir, bu noktada da hastalıklar kendisini gösterir.

"Anlattıklarımızın Ramazan ayı ve oruçla ilişkisi nedir?" diye soracak olursak, şu şekilde ifade edebiliriz: Kişi imsakla birlikte besin alımını keser, tâ ki akşam ezanı okunana kadar. Açlık başladığında önceden hazırlanmış enerji depoları kontrollü bir şekilde kullanılmaya başlanır. Vücuda besin alımı sonucu gerçekleşen enerji üretimi olmaz, aynı zamanda enerji depoları da kullanılmak suretiyle azalır. İnsanın günlük işlerini yapabilmesi için aktif/hareketli olması gerekir, bu da enerji gerektiren durumdur; enerji tüketimi devam ediyordur. Enerjinin üretim tüketim dengesi, tüketim yönünde ağır bastığında (açlık hâli) vücut beyne enerji ihtiyacı olduğu sinyallerini gönderir. Beyin de kişiye acıkma hissi olarak sinyal verir.

2. Lateral nucleus
3. Ventromedial nucleus
4. Arcuate nucleus
5. **İfrat,** herhangi bir konuda çok ileri gitme, ölçüyü aşma, aşırı davranma manasına gelir.
6. **Tefrit,** herhangi bir konuda geri kalma, yeterli ölçüde olmama durumudur.

İnsan, iradesi sayesinde tüm bu bedeni tepkileri kontrol edebilir, beynini ve bedenini terbiye edebilir. Bu sebeple açlık, ilk insandan beri hem terbiye vesilesi hem de işkence yöntemi olmuştur.

Enerji depolarındaki eksiklik kişiyi besin arama davranışına iter. Genellikle öğleden sonraya doğru kendisini iyice belli eden susama ve acıkma hisleri beynimizin bizimle iletişim kurma şeklidir. Tabii Ramazan ayında olduğumuz için beslenme davranışı sergilemeyiz. Yemek yemedikçe de beynin ve bedenin koordineli çalışmasıyla "acıktığındaki sen"i tanımaya başlarsın:

Kişi yemek yedikten sonra ortalama dört saat içinde acıkmaya başlar. Yediği yemek, sindirim sisteminde sindirilmiş, bağırsaklardan emilmiş, kan yoluyla enerji depolarına taşınmıştır. Bununla birlikte kişide açlık geliştiğinde kan şekeri düşmeye başlar. Karaciğer, dengeleri korumak adına mevcut şeker depolarından kana takviye yapar. Mide ve bağırsaklar ritmik açlık kasılmaları başlatır, dışarıya gurultular olarak yansır. Beyin, kan şekerinin düşüklüğünü algıladığında açlık sinyalleri vermeye başlar. Daha birçok mekanizmanın da etkisiyle açlık hissimiz oluşur. Açlık hissi bizi besin arama davranışına iter. Bu esnada çoğunlukla mutfakta buluruz kendimizi; masadan, buzdolabından bir şeyler aranırız. Belirli tipte bir besine karşı isteği belirten iştahımız devreye girer. Canımız spesifik bazı besinleri ister olmuş, ağzımız sulanmış, iştahımız açılmıştır. Açlık aynı zamanda vücut için bir stres hâli olduğundan stres hormonları[7] artışa geçer ve biraz da huysuzlaşırız. Önce hafif hafif başlar; solgunluk, bitkinlik, hafif çarpıntı, terleme, üşüme gibi bulgular gözlenir. Açlık uzadıkça semptomlar şiddetlenir; sinirlilik, baş ağrısı, ciddi çarpıntılar, tahammülsüzlük, agresiflik, baş dönmeleri, uyuşmalar vb. rahatsızlıklar görülebilir. Halim selim insanlar en ufak şeylerde sinirlenmeye, kırıcı olmaya başlayabilir; zaten asabi olan insanlar hiç çekilmez hâle gelebilir.

Beyinde açlık ve tokluğu kontrol eden hipotalamus, duygu ve davranışla ilgili kontrol merkezlerini de içerir. Beyin bir bütün olarak kendi içinde haberleşen ve koordineli çalışan bir mekanizmaya sahiptir. Beynin bir bölgesinde oluşan durum, diğer bölgelerini de etkileyebilmektedir. Bazı hastalıkların bilişsel[8] tarafları da vardır. Açlık hâli de bu durumlardan bir tanesidir. O yüzden açlık ânında kişide duygusal çözünmeler görülebilir, anlama/kavrama/değerlendirme fonksiyonları zayıflayabilir; bedenin açlığa verdiği hormonal cevaplar sonucunda kişide olmadık davranışlar açığa çıkabilir. Bunların hepsi açlık sebebiyle insanda görülebilen bedensel tepkilerdir, derecesi ve miktarı değişmekle beraber herkesi kapsar.

Ama

İnsanda yukarıda bahsedildiği gibi bir sürü mekanizma olsa da Rabbimizin verdiği bilinç hâli, yani akıl da mevcuttur. İnsan, iradesi sayesinde tüm bu bedenî tepkileri kontrol edebilir, beynini ve bedenini terbiye edebilir. Bu sebeple açlık, ilk insandan beri hem terbiye vesilesi hem de işkence yöntemi olmuştur. Aklını doğru şekilde devreye sokamayan, açlık dürtülerini kontrol edemeyen ve açlığın getirdiği ruh hâlini dengeleyemeyen insanlar, açlık işkencesi sonucu her istenileni yerine getiren kölelere dönüşebilir. Doğru inancın inşa ettiği akıl ve irade ise kişinin açlık dürtülerini kontrol etmesine ve zor şartlarda dahi sebat etmesine vesile olacaktır. Tarih bunların örnekleriyle doludur.

Bu bilgiler ışığında; bedenini aç bırakan ama maneviyatını doyuran, imanını sağlamlaştırmaya çalışan, Rabbiyle arasındaki bağı güçlendirmeyi dert edinen insanın açlık hâli olan Ramazan orucu ile zamanında ruhunu doyurmamış, Ramazan'dan Ramazan'a Rabbini hatırlayan, günlük hayatında heva ve heveslerin peşinde koşan, yaşamında herkesin dediğine kulak kabartan ama Rabbinin (cc) ne dediğine hiç yönelmemiş, kalbi imani anlamda bomboş olan bir insanın açlık, yani işkence hâli arasında gündüz ile gece kadar fark olması kaçınılmazdır.

Yukarıda bahsettiğimiz beyin, hipotalamus, çekirdekler, hormonlar... herkeste vardır ve herkeste de aynı şekildedir. Her insanınki aynı şekilde işler, her birimizinki aynı sinyalleri verir. Rabbimiz (cc) her insanı fıtrat üzere yaratmıştır.[9] Muvahhidlerin önderi Peygamberimiz de (sav) acıktı, karnına taş bağladığı zamanlar oldu.[10] En salih nesil olan sahabiler de acıktı ve açlıkla, boykotla imtihan edildiler. Onlarda da aynı mekanizmalar aktifti. Çünkü bu mekanizmalar fıtratta, genetiğimizde, yaratılışımızda var olan bilgilerdir. Ama onlarda ne duygusal ne düşünsel ne de imani çözülmeler görüldü. Aksine, yaşadıkları

7. Başta glukagon, noradrenalin ve kortizol olmak üzere kont-regülatuar hormonlar.
8. Bilişsel (kognitif), zihinsel işlevler (dikkati toplama, kavrama, anlama, değerlendirme vb.) ile ilgili bir kavramdır.
9. "…Allah'ın insanları yarattığı fıtrata (uy). Allah'ın yaratmasında değişiklik yoktur…" (30/Rûm, 30)
10. Hendek Gazvesi öncesinde hendekler kazılırken...

imanlarını arttırdı, öyle ameller ortaya koydular ki Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah'tan razı oldular ve tüm Müslimlere de örnek oldular:

"Muhacir ve Ensar'dan öncüler, ilkler ve onlara ihsan üzere tabi olanlar (var ya)! Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlar için altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. En büyük kurtuluş budur işte."[11]

Bugün baktığımızda ise kısa açlık zamanları dahi insanları tahammülsüz hâle getirebiliyor, imtihanlarını "dünyanın sonu" noktasına taşıyabiliyor. Ki Ramazan ayında tutulan gündüz oruçları bedenimizi ciddi kıtlık evresine getirmez. On iki ila on yedi saat arasında değişen açlığa karşı bedensel depolarımız ve koruyucu mekanizmalarımız, tek ve bir olan Rabbimiz tarafından düzenlenmiştir. İlk açlık ânında kullanılmak üzere hazırda bulunan karaciğer şeker depoları bizi yirmi dört ila otuz altı saate kadar idare eder. Şeker depoları tükenince yağ depoları devreye girer ve bir haftaya kadar kişi yaşamını devam ettirebilir, hatta yemek yemese bile su içebildiği takdirde yağ depoları insana aylarca yeter. Yağ depoları tükenmeye başladığında ise protein depoları devreye girer. Ancak protein, vücudun her hücresinin hayati işlevlerinde çok önemli roller aldığı için, vücuttaki proteinin yarısı kullanılırsa ölüm gelişir. Acıkma hâlinden ölüme giden süreç uzun solukludur ve Rabbimiz (cc) bizi buna karşı dayanıklı yaratmıştır. Belli bir noktaya kadar bedensel olarak açlıkla başa çıkabiliriz.

Tabii ki açlık sinyalleri arttıkça ve vücudun ihtiyacı olan besin karşılanmadıkça bulgular ilerler, organ hasarları gelişebilir, koma ve hatta ölüm görülebilir. Rabbim istidrac hâlinden bizleri muhafaza etsin. Günümüzde rızık, yerden ve gökten âdeta sağanak sağanak yağmaktadır. Ama dünyanın bazı yerlerinde açlıktan ölen insanlar ne yazık ki hâlâ var. Bulunduğumuz şartlarda ise açlık riski en çok doğal afetler sonrasında, uzayan kurtarma çalışmaları sonucu kazazedelerde ve yakın coğrafyadaki savaş alanlarında kendini göstermektedir.

Açlık, iştah, tokluk... beyinde hipotalamus denilen bölgeden kontrol edilir, aynı zamanda çevresel ve kültürel faktörlerden de etkilenir. Kişinin yeme davranışı, ne kadar sıklıkta acıktığı, acıktığında neler yediği, hangi besinlerin iştahını açtığı; damak zevki, dil lezzeti ve daha birçok şey kişinin yetiştiği ortamla bizzat alakalıdır. Yeme davranışının düzenlenmesi sadece Ramazan ayına has olmayıp hayatın tamamında bir bütün olarak uygulanmalı, vücuda doğru yeme alışkanlıkları zaman içinde sabırla kazandırılmalıdır.

Özetleyecek olursak açlık ânında yaşadıklarımız; bedensel tepki mekanizmalarımız, açlığa dair algımız (akıl) ve irademiz, çevresel yeme kültürümüz (alışkanlıklarımız) ve yetişme tarzımızla yakından ilişkilidir.

Kişi bedensel tepkilerinin önüne geçemez. Bunlar genetik kodlu olan yaratılışımızla getirdiğimiz bilgilerdir. Lakin insan, akıl ve iradeyle içinde bulunduğu şartlar üzerindeki algısını değiştirebilir, akıl ve iradenin kaynağı kalpteki iman oldukça, yatırım yapacağı yeri de fark edebilir. Süreç içerisinde hem kendimiz hem de neslimiz için yeme alışkanlıklarını düzenleyebilir, sağlıklı ve temiz bir yeme kültürü kazanabiliriz.

Rabbim ömür verirse sonraki yazılarda görüşmek üzere, selametle kalın.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

11. 9/Tevbe, 100

NEDEN HER BİREY FARKLI ÖĞRENİR?

Psikolojik Danışman
Özge UZUNKAYA

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِه

"De ki: 'Herkes tıynetine/mizacına/meşrebine uygun hareket eder...' "[1]

Ayetten anlaşılacağı üzere Allah (cc) her bireyi farklı özelliklerde yaratmıştır. Dolayısıyla her bireyin doğuştan sahip olan ilgi ve yetenekleri, bireylerin öğrenme süreçlerinde farklı yol alacaklarının göstergesidir. Daha anlaşılır olması adına konumuzu örneklendirme yaparak açıklamak istiyorum. İki farklı birey düşünelim. Bireylerden birisi bir defa gitmiş olduğu bir yolun tarifini ikinci gidişinde kolay bir şekilde tarif edebiliyorken, diğeri defalarca gitse bile net olarak tarif etmekte zorlanabilir. Bu durum yol tarifi yapan kişinin zeki, yapamayan kişinin algısında bir zayıflık olduğu anlamına gelmez. Birbirinden farklı olan bireylerin, öğrenme biçimlerinin de farklı olduğu manasına gelir. Bireyin, hangi şekilde öğrendiği hakkında bilgi sahibi olması, öğrenmenin kolay ve kalıcı olması açısından oldukça mühimdir. Bu yazımızda öğrenme stilleri, zekâ türleri, öğrenme stilimizi bilmenin bize sağladığı faydalar ve öğrenmede hafızanın önemi başlıklı konuları ele alacağız.

Öğrenme Stilleri Nelerdir?

Öğrenme stili; bireyin öğrenmeye hazırlanırken farklı ve algısal tercihine uyarlayarak kendine özgü yollar kullanmasıdır. Aynı zamanda ve aynı yöntemle öğrenmeye çalışmak hata olacaktır. Alvin Toflerr, "Geleceğin cahili, okuyamayan kişi olmayacaktır. Nasıl öğreneceğini bilmeyen kişi olacaktır."[2] der. "Ne kadar çok çalışırsam çalışayım olmuyor, öğrenemiyorum." demek yerine, "Öğrenme stilime uygun teknikle öğrenmek için çabalamıyorum." demek çok daha doğru olacaktır. Çünkü kişinin, kendi yetenek ve yapısına uygun olan öğrenme stilini kullanması, verimli bir öğrenmenin ilk aşamasıdır. Bu durumda verimli ve kalıcı bir öğrenme için kendimize sormamız gereken soru, "Ben nasıl öğreniyorum?" olmalıdır.

Birey, öğrenme stilinden öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcılığı sağlayan öğrenme yolunu keşfettiğinde etkin, verimli ve daha az vakit harcayarak öğrenme sağlamış olur. Her birey kendi kabiliyetine uygun öğrenme stilini tercih etme eğilimindedir.

1. 17/İsrâ, 84
2. bk. Öğrenme Stilleri, H. Alp Boydak, Beyaz Yayınları, 2015

İşiterek mi?

Görerek mi?

Dokunarak mı?

Birey, öğrenme stilini bularak öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcılığı sağlayan öğrenme yolunu keşfettiğinde etkin, verimli ve daha az vakit harcayarak öğrenme sağlamış olur. Her birey kendi kabiliyetine uygun öğrenme stilini tercih etme eğilimindedir.

1. İşiterek Öğrenme: İşitsel öğrenmeye açık olan bireylerin en belirgin özelliği erken konuşmaları ve kelime dağarcığının geniş olmasıdır. Yeni ve farklı kelimeler kullanmayı sever, konuşma ve dinleme becerileri ise oldukça iyidir, konuşarak öğrenir. Konuşurken bile dinleme kabiliyetleri vardır. Karşıdaki kişinin telaffuzunu kapmakta güçlük çekmezler. Misal, dinledikleri Kur'ân ayetlerinin kıraatini söylemekte zorluk çekmezler. Sessiz bir ortamda konsantre olmakta güçlük çekerler. Gözle okuma yapmak yerine kendi seslerini duyabilecekleri şekilde okuma yapmayı tercih ederler. Bu kişiler daha çok grup çalışmalarından verim alırlar. Ezber yapmakta güçlük çekmezler ve ezberlediklerini kolay kolay unutmazlar. Bir konuyu hatırlamaya veya aktarmaya çalışırken ona anlatılan şekilde anımsamaya çalışırlar.

2. Görsel Öğrenme: Görsel öğrenmeye sahip bireylerin en belirgin özellikleri arasında; dağınıklığı sevmemeleri, tertipli ve düzenli olmaları, resim yapmayı sevmeleri, resimli kitaplara ilgi duymaları ve renge karşı hassas olmaları gelmektedir. Sözlü talimatları takip etmekte zorlanabilirler. Gördükleri bir yeri kolayca hatırlar ve anlatmakta güçlük çekmezler. Not almada, defter ve kitap düzeninde fazlasıyla özenli davranırlar. Sadece düz anlatımla ilerleyen bir eğitmenin vermiş olduğu eğitimde başarılı olma ihtimalleri düşüktür. Görsel materyallerle desteklenen konu anlatımları onlar için daha akılda kalıcıdır. Görsel öğrenime sahip bireyler genellikle şema, grafik gibi görsel tablolardan faydalanmak isterler. Misal, derse başlamadan önce dağınık olan ortamı toplamak istiyor ve araç gereçlerini düzeltiyorsa muhtemelen görsel öğrenmeye sahip bir bireyden bahsediyoruz.

3. Dokunsal/Kinestetik Öğrenme: Kinestetik kelimesi, kinestezi kelimesinden gelmektedir ve anlamı "hareket" demektir. Bu bireyler "yaparak ve yaşayarak" öğrenirler. Dokunsal öğrenime sahip bireyler; sportif, enerjik ve çok hareketlilerdir. Dokunma, hissetme ve uygulama yönüyle öğrenme, ağırlıklıdır. Konuşurken veya bir şey anlatırken beden dilini aktif kullanırlar. Bizzat katılım sağlamak isterler. Dikkat süreleri kısadır ve oturmaktan hemen sıkılırlar. Koşma, gezme, yarışma ve spor gibi hareket içeren etkinliklerden hoşlanırlar. Bir şeyi anlatmaktan ziyade nasıl yapılacağını göstermeyi tercih eder ve anlatım esnasında yerinde duramazlar. Jest, mimik ve beden dillerini aktif olarak kullanırlar.

İşitsel Öğrenme, Dokunsal/Kinestetik Öğrenme ve Görsel Öğrenme, en yaygın bilinen üç öğrenme stilidir. Bireyler birden fazla öğrenme stiline sahip olabilir ve sahip olduğu öğrenme stillerini farklı alanlarda kullanabilirler.[3] Psikolog Howard Gardner, zekâyı incelemiş ve çoklu zekâ teorisini formüle etmiştir:[4] [5]

Sözel/Dilsel Zekâ: Dili etkin bir biçimde kullanma, yani öğrenilen bilginin sözel olarak etkili bir biçimde kullanılmasıdır. Sözel/Dilsel zekası güçlü kişiler, yazı yazma konusunda başarılı ve kelime hazneleri oldukça güçlüdür. Masal anlatmaktan, hikâye okumaktan; kelime oyunları ve bulmacalardan hoşlanırlar. Öğrendikleri yeni kelimeleri, anlamlarına uygun olarak kullanırlar. Dinleyerek öğrenirler.

Görsel/Uzaysal Zekâ: Gördüklerini hafızaya alan, zihinde canlandıran, akılda tutan ve analiz edip sonuca ulaşan zekâ türüdür. Bireyin çevresini objektif olarak gözlemlemesi ve algılamasıdır. Yazıyı okumaktan ziyade haritaları (zihin haritası) [6], diyagramları, sembolleri kolay bir şekilde kavraması ve kullanmasıdır.

Mantıksal/Matematiksel Zekâ: Bu zekâ türüne sahip kişilerin düşünme dili tamamen sayılardan, sembollerden ve şifrelerden oluşur. Sebep sonuç ilişkisi kurar, soyut kavramlar türetebilir, olayların oluşumu ve işleyişi hakkında etkili bir şekilde mantık yürütebilirler. Bulmaca ve zekâ oyunlarından, karmaşık problemleri çözmekten hoşlanırlar. Analitik düşünme konusunda fazlasıyla başarılılardır.

Bedensel/Kinestetik Zekâ: Bu zeka türü gelişmiş kişiler, koordinasyon, denge, hız, güç gibi bedensel becerileri yüksektir. Konuşma esnasında beden dillerini aktif bir şekilde kullanırlar. Sportif faaliyetlerde başarılılardır. El becerisi gerektiren işlerde oldukça iyi ve isteklilerdir.

Sosyal Zekâ: Sosyal zekaya sahip olan kişiler çevresindeki insanların duygu, düşünce ve isteklerini anlama ve karşılama kapasitesindelerdir. Başkalarının ne düşündüğünü sezebilirler. Dinlemeyi sever, açık fikirli ve uyum içerisinde olurlar. Empati yetenekleri gelişmiş, iş birliği yapan ve paylaşan zekâ türüdür.

İçsel Zekâ: Bireyin kendini ifade edebilmesinin yanında kendisinin ve diğer bireylerin iç dünyasını da keşfedebilmesidir. Bireysel zekâ olarak da adlandırılmaktadır. Yeteneklerinin ve ilgi alanlarının farkında olan, yalnızlığa düşkün, kendini iyi ifade edebilen, öğrendiklerini kolayca hayatına geçirebilen zekâ türüdür.

Ritmik Zekâ: Seslere karşı duyarlı, konuşurken veya

3. Armstrong, T (1988). Learning differences-not disabilities. Principal, 68 (1), 34-36
4. Gardner, Howard. (1999) "Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century." New York: Basic Books.
5. Weinreich-Haste, H. (1985). The varieties of intelligence: an interview with Howard Gardner. New Ideas in Psychology, 3 (4), 47-65
6. Tony Buzan, Studies on Key Words'in, "Harnessing the ParaBrain", 1988, Colt Books, Cambridge, UK, Cht-6, pp-113-115 (ISBN 0 905 89901 6)

hareket ederken el ve ayaklarıyla ritim tutan zekâ türüdür. İyi bir dinleyici ve konuşmacıdır. İşittikleri neşidin sözlerini, ritmine uygun şekilde kullanabilirler. Konuşurken, bir işle meşgulken, farkında olmaksızın ritim tutar ve ahenkli konuşurlar. Bir çalışma ortamında sese ihtiyaç duyarlar.

Ele aldığımız zekâ türleri ve öğrenme stillerinin birbirinden farklı oluşu, bazı kişilerin zor, bazı kişilerin kolay öğreneceği anlamına gelmemektedir. Her öğrenme stiline uygun öğrenme teknikleri bulunmaktadır.[7] Misal, işiterek öğrenen bir birey için dinlemek yeterliyken görsel öğrenime sahip bir bireyin bunu görsel metaforlarla desteklemesi gerekmektedir. Veya devamlı olarak takrir[8] (düz anlatım) yöntemini kullanan bir öğretmenin, her öğrenciden aynı başarıyı beklemesi ve elde etmesi mümkün değildir. Çünkü bu yöntem, işiterek öğrenme stiline sahip bireylere/öğrencilere hitap ediyorken görsel ve kinestetik öğrenime sahip bireylere hitap etmemektedir. Oysaki konuyu anlatan öğretmenin, konuyu pekiştirmek için öğrencilerinin zekâ alanlarına göre düzenlemeler yapması sınıf içi başarıyı arttıracağı gibi, sağlıklı bir öğrenmeyi de gerçekleştirecektir. Misal, verilen bir konunun sözel zekâya yönelik hikâye, şiir yazma, afiş hazırlama; uzamsal zekâ için, görsel kompozisyon hazırlama; ritmik zekâ için, neşidle çalışma ve konuya uygun ritim bulmasının istenmesi gibi... Her bireyin kendi öğrenim stilini bilmesi, öğrenmenin kalıcılığını da arttıracaktır.

Peki, kendimize uygun olan öğrenme stilini bulduktan sonra öğrenilen bilgiler artık unutulmayacak ve devamlı (sürekli) belleğimizde kayıtlı mı olacak?

مَا تَرٰى فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ تَفَاوُتٍ

“Rahmân’ın yaratmasında hiçbir uyumsuzluk/tutarsızlık göremezsin.”[9]

Allah (cc), insanı muazzam özelliklerde yaratmıştır. Bunun bir örneği de insan hafızasının oluşumudur. Öğrenilen bilgilerin kaydedilmesi için hafızaya (belleğe) ihtiyaç vardır. Hafıza, duyu organlarımızla aldığımız; görsel, işitsel, dokunsal... gibi farklı türleri olan, öğrenilen bilgilerin kaydedici alanda ve zihinde saklanma gücüdür. Hafızanın oluşturulması ve bilginin tekrar çağrılmasında üç ana safha vardır.[10]

Duyusal Bellek: Bilgiyi edinmenin ilk aşamasıdır. Bilgiler bu bellekte algılanır. Beş duyu (tat, dokunma, koku, görme, duyma) olduğu gibi, beş tür duyusal hafıza da vardır. Herhangi bir duyu organıyla alınan, fakat üzerine yoğunlaşılmayan bilgiler kısa süreli belleğe iletilmez ve duyusal bellekte hızlı bir şekilde kaybolur. Ancak dikkatin yoğunlaşmasıyla kısa süreli belleğe iletilir.

Kısa Süreli (İşleyen) Bellek: Bu belleğin kapasitesi sınırlıdır. Öğrenilen bilgilerin kısa süre bellekte tutulmasını sağlayan süreçtir. Misal, telefon numaralarının yedi haneli olmasının sebebi budur. Burada bilgilerin kalma süresinin en fazla otuz saniye ve yedi birimlik kapasitesi vardır. Kısa süreli bellekteki bilgiler, anlamlandırılıp kodlanmasıyla beraber uzun süreli belleğe iletilir. Bilgiler burada kodlanarak uzun süreli belleğe gönderilir.

Uzun Süreli Bellek: Kısa süreli bellekten aktarılan bilgilerin uzun süreli bellekte uzun süre kalmasını sağlayan süreçtir. Kısa süreli belleğe atılan bilgilerin kalıcı olmasını sağlamak için, bilgiler gruplara ayrılır ve zihinsel tekrarlar yapılır. Uzun süreli bellek; anısal bellek (episodic memory),[11] anlamsal bellek (semantic memory),[12] işlemsel bellek (procedural memory) olmak üzere üçe ayrılır.[13]

Öğrenme ve hafıza arasındaki bağlantı oldukça mühimdir. Öğrenmek istediğimiz bilgiye ne kadar yoğunlaşırsak, onun beynimize kodlanması da o kadar kolay ve kalıcı olur. Misal, işiterek öğrenmeye sahip bir bireyin, görsel öğrendiği bilgiyi şiir ve hikâye yazarak desteklemesi ya da dokunsal/kinestetik öğrenime sahip bir bireyin, işiterek öğrendiği konuyla ilgili objelerin olması ve dokunarak hissetmesinin, öğrenmeyi destekleyerek kalıcılığını arttırması gibi...

Albert Einstein’ın, “Aslında herkes dâhidir. Ama siz kalkıp bir balığı, ağaca tırmanma yeteneğine göre yargılarsanız, tüm hayatını aptal olduğuna inanarak geçirecektir.” demesi gibi. Öğrenmeyi ve kalıcı bir öğrenmeyi gerçekleştirebilmemiz için, kişinin mutlaka öğrenme stilini bulması, öğrenme stiline uygun tekniklerle öğrenmeyi gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bununla beraber, edinilen bilgilerin uzun süreli belleğe atılması için, gerekli olan pekiştirme ve tekrarın da yapılması gerekmektedir.

Rabbimiz (cc), razı olacağı bilgileri öğrenmemizi kolaylaştırsın ve öğrendiklerimizle amel etmeyi biz kullarına nasip etsin. Bir sonraki yazı dizimizde “Öğrenme Stilimize Uygun Öğrenme Teknikleri”ni ele alacağız, inşallah.

Selam ve dua ile...

7. Öğrenme teknikleri için yazı dizimizin dördüncü sayısını okuyabilirsiniz.
8. Takrir (düz anlatım) yöntemi, bilgilerin, dinleyicilere anlatılarak verilmesidir. Bu yöntemde dinleyiciler “pasif dinleyici” konumundadır.
9. 67/Mülk, 3
10. Cardwell, Mike&Flanagan, Cara. (2005). Psychology AS: The Complete Companion. ISBN 978-0-7487-9463-8
11. Clayton NS, Salwiczek LH, Dickinson A (March 2007). “Episodic memory”. Current Biology. 17 (6): R189-91. doi:10.1016/j.cub.2007.01.011. PMID 17371752.
12. Saumier, D., & Chertkow H. (2002). Semantic Memory. Current science inc, 2, 516-522.
13. Anısal Bellek (episodic memory): Otobiyografik deneyimlerin geri getirilmesidir. Misal, sonbahar denildiğinde dökülmüş yaprakların arasında dolaşmak ve bisiklet sürmeyi anımsamak, anısal belleğe bir örnektir.

    Anlamsal Bellek (semantic memory): Konu alanlarının; kavramları, genellemeleri, olguları, formülleri ve kuralları depolanır. Öğrenilmiş bilgiler bu bellekte tutulur. Misal, sonbahar denildiğinde hangi ayları kapsadığını bilmek, anlamsal belleğe bir örnektir.

    İşlemsel Bellek (procedural memory): Bir işlemin tekrar nasıl yapılacağını bilmek işlemsel bellektir. Misal, beş yıl bisiklet sürmeyen birinin, beş yıl sonra tekrar sürmeyi hatırlaması bunun bir örneğidir.

Aygül ÖZCAN

YA ÖLÜRSEM?

Allah, kuluna bir kere hidayet diledi mi dağ dursa karşısında aşar geçer. Bizim dinimizde çaresizlik diye bir kavram yok. Çaresizlik bizim içimizde. Şeytanla aynı masada oturduğumuz sürece çaresiz olan biziz. "La!" haykırışıyla o masadan kalkmadığımız sürece çaresiziz, Rabbimize güvenmediğimiz sürece çaresiziz. Oysaki Allah, kuluna kâfi olandır. Sen O'nun için iman edeceksin de O seni kendi hâline mi terk edecek? Sen O'nun için vazgeçeceksin de O senden vaz mı geçecek? Bu, inandığım Rabbimin şanına yakışmazdı ve öyle de oldu… Rabbim imtihan etti, zorladı, sınadı; ama hiç terk etmedi…

Gençliğin telaşına cahiliyenin koyu karanlıklarının karıştığı zamanlardayım. Gençliği de cahiliyeyi de yaşıyorum amansız. Bir çağrı duydum uzaklardan, hep içimde var olan, ama tanımadığım. Bir şeyler konuşuluyor evimizde. Televizyonun gündeminden başka şeyler bunlar. Anlıyorum bazı şeyleri. Ama belki de anlamamak daha çok işime geliyor. Kimsenin gündeminde bana bir şeyler anlatmak yok aslında. Tuhaf olan da bu! Allah (cc) kendi iradesiyle bana hidayet ediyor. Atılan oklar, hedeften başka yere isabet ediyor ve kanatıyor da. Ama kimse bunun farkında değil…

Tam da bu günlerde lise ikinci sınıfın yaz tatilindeyim, yaş on yedi. Meslek lisesi okuyorum ve bitirdiğimde üniversiteye sınavsız geçiş hakkımın, hatta üniversite okumadan mesleğimi icra edeceğim imkânların olduğu bir dönem. Ve tam bu esnada, İstanbul'a işe girmek için giden ablam eve geri dönüyor. Ama bu dönüş başka. Çalışmak için giden ablam, peçeli olarak dönüyor baba evine. En çok da annem karşı çıkıyor: Bu ne hâl? Unuttun mu, konu komşu var! Ben seni bunun için mi okuttum, büyüttüm!..

Yeni bir dönem başlıyor bizim için, daha doğrusu ablam için. Anlatıyor da anlatıyor; tevhid diyor, tağut diyor, ayet okuyor, ama nafile. Anadolu'da ilah çoktur, sayamazsınız. Dayın vardır, amcan vardır, akraban vardır; eşin dostun, konun komşun vardır… Allah'tan önce tüm bunları razı etmen gerekir! Evde büyük bir yas var sanki, annemin dördüncü kızı Müslim olmuş! Bu da yetmezmiş gibi dünkü çocuk annesinin babasının karşısına geçip "din" anlatıyor. Anlatıyor… Anlatıyor anlatmasına, ama bir türlü dinletemiyor. Eee üç dayı hoca, dedeler hacı, çevre hep İslamcı… "Yeni bir din çıkardınız." diyorlar. Haklılar da kısmen, çünkü o dönemde henüz tevhid davetinin sesi çok kısık, duyan az, yaşayan çok daha az…

Ama bilmiyorlar ki anlatılan din, cahiliyenin örttüğü bir fıtratta daha yeşermeye başlıyor. Üzerini örttüğüm gerçeklerin maskesi düşüyor tek tek. Anlatılanlar mantığıma hitap ediyor, fıtratıma ve ruhuma… Aslında Rabbim merhamet edip bana hidayet ediyor. Çok doğru diyorum, yaratan kim ise yönetecek olan da odur.

Ablamın gözleri ışıl ışıl, fakat çok da endişeli... "Emin misin?" diyor, zira bu din çok meşakkatli...

"Şimdi ne yapacağım?" diye soruyorum, çünkü yaşadığım dinin İslam olmadığını anlıyorum. Ablam ise fıtri midir, yoksa bilgiye mi dayalıdır, hâlâ anlayamadığım bir duruşla yönlendiriyor beni: "Git, bir gusül al ve namaza başla!"

Evet, 21. yüzyılda, Anadolu'nun ortasında bir şehirdeyim. Fakat sanki Mekke'deyim, yeni iman ediyorum; sanki Medine'de Resûl'ü (sav) bekliyorum. Hiç pazarlıksız kalkıyorum; temizleniyorum şirkten, temizleniyorum cahiliyeden, temizleniyorum maddi ve manevi tüm kirlerden...

İşte huzurundayım Rabbimin. Nasıl da utangaç, ama mağrur! Nasıl da korku ve umut arasında, nasıl da bir müjde verir gibi, bir müjde alır gibi dikiliyorum karşısına. Her rükûda önünde eğilmenin şerefini yaşıyorum, her kıyamda sanki tüm tağutları karşıma alıyorum. Namaz bitiyor, yeni bir hayat başlıyor benim için...

Bendeki değişiklikler ilk etapta kimsenin tepkisini çekmiyor, nasıl olsa birkaç ay sonra okullar açılacak ve Aygül kaldığı yerden devam edecek hem okula hem hayata. Aslında ablam bile tam güvenemiyor. Bırakacağım okulu diyorum, ama buna ben de dâhil kimse inanmıyor. Bu arada okuyorum, öğreniyorum; hayatımın belki de en bereketli dönemini yaşıyorum. Geniş pardösü ve genişçe bir eşarp örtünüyorum. Amelsiz bir iman değil bu öğrendiğim, peygamberlerin öğrettiği iman. Zorlanıyorum. Hem de çok. İçimde fırtınalar kopuyor, ama dışarıdan anlaşılmıyor. Ne sallanıyor ne de ses ediyorum. Biliyorum ki daha her şeyin başındayım ve büyük bir imtihana hazırlanıyorum.

Ve tatil bitiyor, okullar açılıyor. İlk kıyamım başlıyor. Annem büyük bir mücadele veriyor beni de kaybetmemek için. Evde yas, tehdit, şiddet... hepsi bir arada. Tüm bunlar olur da teklif olmaz mı? "Okulunu bitir, sonra istediğini yap." diyorlar, bir pazarlık başlıyor içimde şeytanla. Bitirsem çok rahat edeceğim, istediğim gibi yaşayacağım. Belki de çekip gideceğim ve o zaman bana karışamayacaklar. Sadece iki yıl var önümde... Bu düşüncelerle kendimi ikna etmeye çalışırken aklım başıma geliyor. Diyelim ki girdim bu yola. Ya sonra? Okula girmek için başımı açacağım önce, ya sonra? Sonra istedikleri, nefsimin ve şeytanın emrettiği başka şeyleri yapacağım. Sonra başka şeyler ve başka şeyler... Tüm bu pazarlıkları yaparken tek bir soru darmadağın ediyor güncemi: **Peki, ya ölürsem?..**

Ya ölürsem, Rabbimin karşısına nasıl çıkarım? Ne cevap verebilirim?

Ve kalkıyorum pazarlık masasından. Tek bir soru hem dünyamı hem de ahiretimi kurtarıyor. Ölümün olduğu bir yerde dinim üzerinden pazarlık yapamayacağımı anlıyorum. Belki de ilk defa "La!" diyorum. Bilal (ra) gibiyim, daha fazlasını bilmiyorum. Sümeyye (r.anha) gibiyim, korkularımla yüzleşiyorum. Ebu Bekir (ra) gibiyim, Rabbimin vaadine güveniyorum. Yol ayrımında olduğumu, yaptığım tercihin dünyamı ve ahiretimi kurtaracağını yıllar sonra anlayacağımı bilmiyorum. "Ahir zamanda din, ateş gibi olacak." düsturunca avuçluyorum korları, yanıyorum ama kaybetmiyor, kazanıyorum...

Annemden sonra babam da giriyor sahneye, ama ne fayda? Allah (cc), kuluna bir kere hidayet diledi mi dağ dursa karşısında aşar geçer. Bizim dinimizde çaresizlik diye bir kavram yok. Çaresizlik bizim içimizde. Şeytanla aynı masada oturduğumuz sürece çaresiz olan biziz. "La!" haykırışıyla o masadan kalkmadığımız sürece çaresiziz, Rabbimize güvenmediğimiz sürece çaresiziz. Oysaki Allah, kuluna kâfi olandır. Sen O'nun için iman edeceksin de O (cc) seni kendi hâline mi terk edecek? Sen O'nun için vazgeçeceksin de O senden vaz mı geçecek? Bu, inandığım Rabbimin şanına yakışmazdı ve öyle de oldu... Rabbim imtihan etti, zorladı, sınadı; ama hiç terk etmedi...

Tam on yedi yıl geçti. Tevhidin sesi gürleşti, Türkiye'nin doğusunda ve batısında konuşuluyor, ilim ehli tarafından anlatılıyor. Sadece kendi içimizde inandığımız hakikat, hayalini bile kuramadığımız şekilde neredeyse çatılardan haykırılıyor, hamdolsun... Şükür ve minnetle bekliyorum Rabbimin vaadini. Tevhidî davetin iki dönemine de şahit olan biri olarak "Subhanallah!" diyorum taaccüple. Tüm bunlara şahit olmanın verdiği tecrübeyle çok daha büyük günler göreceğimize inanıyorum. Rabbim, razı olduğu saflarda olmayı nasip etsin o gün geldiğinde bizlere. Kendi dilediğini oldurmakta hiçbir güçlük yaşamayan Rabbim, hidayetle şereflendirdiği bu ömrü şehadetle taçlandırsın. Allahumme âmin.

Selam ve dua ile...

KISSADAN HİSSE

ÇATLAK VE SAĞLAM TESTİ

Bir adamın iki testisi varmış, biri çatlakmış. Her gün evine, boynuna dayadığı kalın sopanın iki ucuna asılı testilerle su taşırmış. Adam her iki testiyi suyla doldurmasına rağmen eve vardığında sadece bir buçuk testi su kalırmış.

Çatlağı olmayan normal testi, suyu tam taşıyabildiği için mutlu olurmuş. Çatlak testi ise suyun yarısını döktüğü için hep üzülürmüş.

Üzüntüsünü bir gün adama anlatmış.

Adam da, "Görmedin mi? Yolun, senin tarafında olan kısmı çiçeklerle dolu. Ben başından beri senin kusurunu, çatlağını biliyordum. Senin tarafına çiçek tohumları ektim. Ve her gün ben su taşırken, sen o tohumları suladın. Senin o çatlağın olmasaydı bahçe çiçeklerle dolmazdı." demiş.

...

Testinin amacı su taşımak. Çatlağı olmayan normal testi, görevini tam yapabildiği için mutlu. Adam o testinin taşıdığı suyu içiyor, yemek yapıyor, yıkanıyor, abdest alıyor, eşyalarını yıkıyor...

Diğer testi ise çatlak. Görevini tam yapamadığı için üzülüyor.

Fakat adam çatlak testiden de vazgeçmiyor, kusurunu değerlendiriyor ve çiçek bahçesi elde ediyor.

...

Her iki testi de biz insanoğluna ne kadar da benziyor.

Bazen amellerimizle, ibadetlerimizle, çalışmalarımızla çatlaksız testi gibi işimizi tam yapıyoruz. Herkesin işine yarıyor. İslam'a ve kendimize fayda sağlıyoruz.

Bazen de çatlak testi gibiyiz. Suyu akıtıyoruz. Hata yapıyoruz. Amellerimiz, ibadetlerimiz, çalışmalarımız istediğimiz gibi olmuyor. İstenilen fayda sağlanamayabiliyor.

Peki, biz ne yapıyoruz?

Bir taraftan çatlak testi gibi duruma üzülüp, diğer taraftan testiyi taşıyan adam gibi hatalarımızı hayra çevirebiliyor muyuz?

Bununla dertlenebiliyor muyuz?

Yoksa çatlak olmamız, hatalı olmamız hiç umurumuzda değil; bizi hiç üzmüyor bile mi?

İnsan hatasız olabilir mi?..

Çatlağı olmayan, kusursuz insan var mı?

Her hatalı testiyi atsak, eve su taşıyabilecek testi bulabilir miyiz?

Her hatamızda vazgeçsek, ümitsizliğe kapılsak; ortaya amel, ibadet veya bir çalışma koyabilmemiz mümkün mü?

"Daha iyisi için çabalayalım, ama çatlağı var diye de hiçbir testiyi atmayalım." hedefiyle yola çıktığımızda bir sürü çiçek bahçemiz olabilir...

KONUK YAZAR

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

Alper TANRIVERDİ
alpertanriverdi@tevhiddergisi.org

Allah'a hamdolsun, Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli kitabını birkaç defa inceleme ve sonrasında da içeriğine sürekli başvurma fırsatım oldu, olmaya da devam ediyor. Kitabın içerisinde kolaylaştırıcı olan ve bizlerin pek bilmediği bazı meseleleri "Bunları Biliyor muydunuz?" başlığı altında derledim. Her birinin delillerine ve izahına kitap içerisinde rahatça ulaşılabilir. Okurda kitaba dair merak uyandırmasını ümit ederek ve birçok maddeyi de eleyerek elli beş tespitimi paylaşmayı uygun gördüm. Allah'tan (cc), hem okur hem de kendim için hayırlı kılmasını diliyorum.

1. Banyonun giderine küçük abdest bozulabilir.

2. Tuvalette içimizden dua ve zikir yapılması yasak değildir.

3. Vedi, abdesti bozmaz ve necis değildir. İzalesi de şart değildir.

4. Şehvetsiz çıkan veya içeride kalan meninin abdest sonrası çıkması, gusül abdesti gerektirmediği gibi namaz abdestini dahi bozmaz.

5. Gusülde "iğne deliği kalmayacak şekilde her yeri ıslatmak" şeklindeki yaygın bilinen kaidenin aslı yoktur. Kulak içi, tırnak içi, göbek deliği gibi yerlere suyun ulaşmamış olması gusle zarar vermez.

6. Bir kimse gusül abdesti olarak kullandığı suyu yenilemeden, aynı suyla normal abdest de alabilir.

7. Kişinin elinin, dübürüne değmesi abdesti bozmaz.

8. Çocuğun altını değiştirirken kişinin elinin çocuğun cinsel uzvuna değmesi abdesti bozmaz. Aynı şekilde elinin, eşinin uzvuna değmesi sonucu da abdest bozulmaz. Abdesti bozan, kişinin elinin kendi cinsel uzvuna değmesidir.

9. Tahiyyatta, "Eyyuhe'n Nebiyyu," kısmı Nebi (sav) hayattayken söylenirdi. Tevhid hassasiyetleri nedeniyle Peygamberimizin vefatından sonra, "Es-Selamu ale'n Nebiyyi," dendi.

10. İmama tabi olduğumuzda imamla birlikte, "Semiallahu limen hamideh." denmez. Sadece "Rabbena ve leke'l hamd." denir.

11. Biri cemaatin önünden geçerse, önünden geçtiği kişilerin namazına zarar vermiş olmaz. Çünkü imamın sütresi, cemaatin de sütresi sayılır.

12. Cemaat hâlinde namaz kılınırken şerit olması gereken safın arasına direk, kolon girmemesi gerekir.

13. Üçüncü ve dördüncü rekâtlarda da zamm-ı sure okunabilir.

14. İmam bir hata yaptığında cemaat imamı uyarmalı veya imam, yaptığı hatayı cemaate bildirmelidir. Şayet "Subhanallah!" diyerek uyarı yapabiliyorlarsa "Subhanallah!" diyerek, başka yolla anlatamıyorlarsa Türkçe söyleyerek uyarıda bulunabilirler.

15. Namaz kılan biri, eliyle işaret yapabilir. Tüpün altını kıs, bebeği tut veya kapıyı aç gibi imalarda bulunulabilir.

16. Namaz kılan kişi, kapı çaldığında kapıyı açabilir.

17. Namaz kılan kişi, telefon çaldığında telefona cevap verebilir. Fakat telefonda konuşamaz. O esnada okuduğu sureleri, zikirleri yüksek sesle söyleyerek namazda olduğunu ima edebilir.

18. Kıyamda tam karşıya bakmak da kabul edilmiş görüşlerdendir. Yasak olan sağa, sola ve yukarıya bakmaktır. Kişi ayak ucundan tam karşı istikamete kadar dilediği yöne bakabilir.

19. Abdest almak, sadece namaz kılmak için farzdır. Namaz dışında abdestin farz olduğu bir amel yoktur. Dolayısıyla kişi cünüplü veya hayızlı olduğu hâllerde Kur'ân okuyabilir.

20. Cemaate sonradan dâhil olan bir kimse, safın en arkasından kimseyi çekmemelidir. Bu davranış yaygın, ancak asılsız bir uygulamadır. Arkada ikinci bir kişiyi bulamayan kişi imamın yanına geçebilir.

21. Ratib/Atanmış imam gelmediğinde onun yerine namaz kıldıran kişi, imam geldiği vakit geri çekilip imamı öne (imamlığa) geçirebilir. Ancak bu sadece ilk rekâtta yapılabilir. Diğer rekâtlarda yapıldığı takdirde cemaat

fazla namaz kılmış olur. Örneğin üçüncü rekâta yetişen imam, imamete geçirilmesi hâlinde cemaat yedi rekât namaz kılmış olacaktır.

22. Ses açığa çıkmadıkça namazın her yerinde Türkçe dua edilebilir.

23. Yola çıkmaya karar veren, karar verdiği ândan itibaren seferidir. Yola çıkmadan evinde namazları kısaltarak cemedebilir.

24. Cemedilen namazlar için tek ezan okunmalı ama iki kamet getirilmelidir.

25. Rükûdaki ve secdedeki zikirleri üç kere yapmak veya tek sayıda olması zorunluluğu yoktur. Bu sadece âlimlerin güzel gördüğü bir ameldir. Kişi dilediği gibi ve dilediği kadar zikir/tesbih yapabilir.

26. Kişi arabada nafile namaz kılabileceği gibi yürüyerek de kılabilir. Kişinin tekbir aldığında kıbleye dönmesi yeterlidir. Sonrasında kıbleden sapması kişinin namazına zarar vermez.

27. Kişi hiçbir sebep yokken de oturarak veya uzanarak nafile namaz kılabilir. Nafilede kıyam rüknü düşer.

28. Kireçli, yosunlu ya da çamurlu suda -rengi değişmiş olsa da- abdest alınabilir. Suya dışarıdan müdahale olmadıkça sudaki değişimler, onun temizleme özelliğini kaybettirmez.

29. İslam'da sela okumanın yeri yoktur.

30. Namazda tükürme ihtiyacı olan, -eğer mescid dışarıdaysa- ayağının yanına veya mendiline tükürebilir.

31. Ayakkabıyla namaz kılınabildiği gibi bu şekilde kılınması güzel de görülmüştür.

32. Çorap yırtık, kısa veya yazlık dahi olsa üzerine mesh yapılabilir.

33. Kadının günlük akıntısı necis değildir ve abdesti bozmaz.

34. İstihaze kanı necis olmadığı gibi izalesi de şart değildir.

35. Her abdest uzvunu aynı sayıda yıkama zorunluluğu yoktur. Örneğin; kol iki kere, yüz bir kere, ağız ve burun üç kere yıkanabilir.

36. Racih olan görüşe göre kulaklar baş bölgesine dâhil olduğu için meshi farzdır.

37. Yine racih olan görüşe göre ağız ve burun yüz bölgesine dâhil olduğu için yıkanması farzdır.

38. Başımızdaki sarık veya başörtüsü, abdestli giyilmemiş olsa dahi üzerine mesh yapılabilir.

39. Erkek ve kadınlar namazda ellerini aynı şekilde bağlarlar. Ahkâm konusunda erkekler ile kadınlar arasında bir fark yoktur.

40. Oruçlu kimsenin eşini öpmesi abdesti bozmadığı gibi orucu da bozmaz.

41. İmamın namazının bozulması, cemaatin namazını bozmaz. İmam cemaatten çıktığında cemaatten biri imamlığa geçebilir.

42. Misvağın, ağaçtan olması zorunda değildir. Diş fırçaları da misvak demektir. Diş fırçası daha iyi temizleyecekse misvaktan daha faziletlidir.

43. Kısa süreli, bilinci tamamen kapatmayan uykular abdesti bozmaz.

44. İmam oturarak namaz kıldığında cemaat de oturarak namaz kılmalıdır.

45. Namaz kılan biri, kendisine selam verildiğinde beden dilini kullanarak yapacağı bir işaretle selama karşılık verebilir.

46. Namaz kılan biri, kendisine önemli haber getiren kişiyi namazdayken dinleyebilir.

47. Kişi her rekâtta aynı sureleri okuyabilir.

48. Anne babası müşrik olarak vefat eden kişi "Rabbenağfirli" duasını okuyamaz.

49. Sağ tarafa selam verilirken, "Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu," denebilir. Sola verirken, "Berakatuhu," denmez.

50. Sağ tarafa selam vermek, namazdan çıkmak için yeterlidir.

51. Sünnet namazları evde kılmak, mescidde kılmaktan daha faziletlidir.

52. Sünnet namazı kılan biri, kamet getirildiğinde namazını bozup cemaate iştirak etmelidir.

53. Kocası isterse eşi nafile namazını bozabilir.

54. Efdal olan, bireysel yapılacak kunutun rükûdan önce, toplu namazlarda da rükûdan sonra yapılmasıdır.

55. Seferiyken aslında namazları kısaltmıyor, farz kılındığı ilk hâline dönüyoruz. İlk zamanlar akşam namazı hariç tüm vakitler ikişer rekât olarak farz kılınmıştı. Daha sonraları mukim olanlar için öğle, ikindi ve yatsı namazlarına ikişer rekât eklendi. Sabah namazına eklenmeme sebebiyse kıyamlarında uzun uzadıya Kur'ân okunmasıdır.

Muhammed İbrahim TOPÇU

SÜRÜ PSİKOLOJİSİ

Sürüden ayrılanı kurt kapar mı?

Sürüden ayrılanı kurt kapar mı? Ya da koyunu yiyen çoban mıdır? Belki de öndeki koyun uçurumdan hiç atlamamalıydı.

Her üç durumda da akıbet bellidir. Neticeyi belirleyen aslında ne kurt ne çoban ne de öndeki koyundur.

Neticeyi belirleyen, sürü psikolojisidir.

İnsanı koyunlardan ya da diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği aklı ve ruhudur. Akıl, beynin ötesinde bir kavramdır. Hatta beyin birçok kez akletmez ve fark oluşturamaz. Akletmek birçok ayette; öğüt almak, idrak etmek, düşünmek gibi derin anlamlarda kullanılmıştır. Bu derinliğin fıtri olduğu kadar öğrenilebileceğini ve geliştirilebileceğini düşünüyorum. Bu, belki ayrı bir yazı konusu olabilir.

Yüce Allah, değerli kıldığı insana; öğüt alma, düşünme, öğrenme, analiz etme ve karar verme... gibi bazı yetiler vermiştir. İnsan bu özellikleriyle yaşar ve gelişir.

Bilgiye ulaşan insan düşünmeye ve öğrenmeye başlar. Bu durum bireyde davranışsal ve organiktir çoğu zaman. Zor olan, bir sonraki süreçtir. Analiz etme ve karar verme süreci... Salt bilgi, kabul edilip bir davranış hâline gelmeden evvel analiz edilmek üzere beynin "frontal lob" denilen bölgesinde işlenmeye başlar. Bu bölge kişiliğimizin, duygularımızın, eğilim ve yargılarımızın belirlendiği bölümdür. Bu bölümde beyin, yürütme işlevine başlar. İyi kötü ya da doğru yanlış burada analiz edilir ve karar verilir. Sosyal olaylara ve hareketlere vereceğimiz tepkiler burada şekillenir. Karakter burada oluşur. Beynin bu bölgesinin gelişimi insan için son derece önemlidir. Bu bölgenin gelişimi; insanın eğitimi, tecrübeleri ve inançlarıyla doğru orantılıdır.

Ortalama bir insanda sürecin yeterince gelişmediği durumlarda sosyal faktörlerin de etkisiyle kişinin yanlış kararlar ve yargılar oluşturması muhtemeldir. Sosyal çevre bu tip insanların kararlarında etkili olur. Bu açıdan insan, uçurumdan atlayan koyunlara benzer. Martin Heidegger'in dediği gibi onlar "Das Man" insanıdır, (sürü insanı, belirsiz insan, hiç kimse ya da herkes olma durumu). Analiz edemeyen, düşünemeyen insan için toplumsal kararlara uymak daha basittir. Onlar için ölmek, düşünmekten daha kolaydır.

Martin Heidegger'in dediği gibi onlar 'Das Man' insanıdır. (sürü insanı, belirsiz insan, hiç kimse ya da herkes olma durumu) Analiz edemeyen, düşünemeyen insan için toplumsal kararlara uymak daha basittir. Onlar için ölmek düşünmekten daha kolaydır.

Ortalama üstü insanlarda süreç daha farklı işler. Onlar kısmen eğitimlidir ve Sokratik metodla düşünebilirler. İnançlarını ve düşüncelerini ifade edebilir, klişeleri eleştirebilir ve bir eşiğe kadar mücadele edebilirler. Bu kritik eşik; isyankâr, ukala ve sıra dışı görünme korkusudur. Toplumsal baskıyı en çok hisseden grup, onlardır. Kamuoyu denilen mit, aslında birkaç kişinin görüşü ya da kararıdır. Bu kişiler bir fikir, bir felsefe ortaya koyar ve buna destek ararlar. Bu felsefeyi etkili pazarlayan bu grup, yeterli desteği bulduğunda düşünce kurumsallaşır ve toplumun yargısı hâline gelir. Bu pazarlama süreci kritik ve tehlikeli bir süreçtir. İnsanlara doğrultulan yazılı, görsel ve sosyal medya silahı acımasızca kullanılır. Bilgi ve veriler çok hızlı akar ve değişir. Akademik bilgi, yerini popülist bilgiye bırakır.

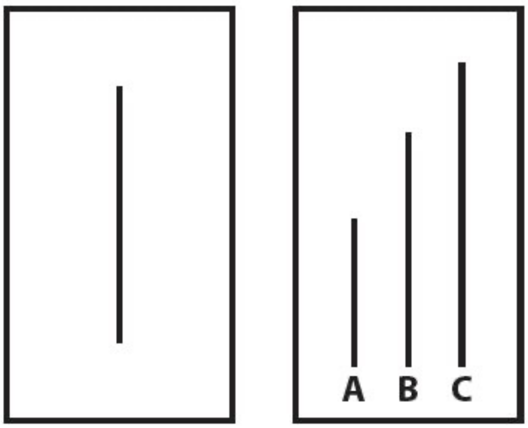
Toplumsal yargı ilk denemesinde teklif ve ikna metodunu kullanır. Postmodern tekliflerle karşımıza çıkarlar. Algı ve manipülasyon tekniklerini uygularken retorik kabiliyetlerine hayran kalırsınız. Sizin gibi düşündüklerini ve inandıklarını ifade ederler. Zamanla istek ve arzular kamçılanır, etik ve dinî değerler görmezden gelinir. Şovenist liderler ve popülist kahramanlar, kitleleri harekete geçirir. İnanç ve özgürlüklerin sınırları çizilir, güncellemeler yapılır. Kitaplar tozlu raflarda eskimeye, insanlar klavye başında çürümeye başlar. Tüm standartları belirleyen bu yapının doğruları mutlak doğru, yanlışları yanılma ya da aldatılma olarak kalır.

Bilginin kaynağı artık değişmiştir. Bilgi, düşünce ve inançlarıyla yaşadığı içsel çatışmaları çoğu kez kaybeden insan, artık sosyolojik argümanlara ve çoğunluğa teslim olur. Bir süre sonra onların da sürüye uyum sağladığını görürsünüz. İkna olmuş ve düşünceyi içselleştirmiş sürü artık bilginin nereden geldiğini unutmuş, o felsefenin trolü ya da savunucusu olmuştur. Sürünün liderleri, sürüden farklı düşünenleri izler ve onların düşüncelerinin doğruluğunu bilir, ancak ayrılıkçı duruşlarını isyan kabul eder. Ve bir sabah uyandığınızda kendinizi ayrılıkçı bir grubun üyesi ya da lideri olarak bulursunuz. Psikolojik baskı giderek yerini sosyolojik baskıya bırakır. İşte tam da bu sırada sürü psikolojisi etkisini hissettirmeye başlar ve yeni bir sürece geçeriz. Yığınların ikna edilme süreci...

Yığınlar... Rabbini ve benliğini unutmuş, yarı insan yarı cyborg bu kalabalıklar, yazılan kodlara uygun davranırlar. Yazılımları belirli zamanlarda güncellenir. Konjonktürel ihtiyaçlar tespit edilir, yeni talimatlar yüklenir. "Tarih" ve "din" alanında yüklenen verilerin doğruluğu, kitle için hiç önemli değildir. Onlar için önemli olan keyif ve adrenalin seviyelerinin yükselmesidir. Sonrası malum... Bu kalabalıkları meydanlarda bolca görürsünüz. Renkli bayrakları ve slogan atmayı severler. Yorulduklarında kendilerine fırlatılan sandviçleri yemek onlar için büyük bir keyiftir. Sürümü güncellenmeyen cyborg, rakip tarikata ya da partiye geçebilir. Çünkü cyborg için önemli olan ver(i)dir. Verirsen senindir. Vermezsen belki de hiç senin olmamıştır da diyebiliriz. Yani son derece romantik ya da pragmatiklerdir...

Toplum tarafından dışlanmak istemeyen insan, doğrularıyla savaşır. Çoğunluğun, liderlerin ve ataların hata yapmayacağı inancı güçlenir. Bu psikolojik mukallitliğin hakikatini Rabbimiz (cc) bize birçok ayette bildirmiştir. Vahiyden uzak kalan, düşünme yetisini kaybeden ve âdeta hipnotize olan insan, hak olanı bildiği hâlde zamanla ondan uzaklaşır. Bu uzaklaşma süreci uzadıkça kişinin doğruları değişmeye ve dönüşmeye başlar. Bu dönüşüm sürecinin en acıklı tarafı ise kişinin inanmadığı bilginin robotik destekçisi oluşudur.

1951 yılında Psikolog Salomon Asch'in yaptığı sosyal uyum deneyi bunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Swarthmore College'den elli öğrenci, laboratuvar ortamında bir "görsel algı" testine tabi tutulur. Bir kartona uzunlamasına bir çizgi çizilir ve onun yanına A, B ve C olarak farklı uzunluklarda üç çizgi daha çizilir. Bu çizgilerden sadece biri, kartona çizilen çizgiyle aynı boydadır.

Solomon Asch (Uyum Deneyi)

Katılımcılardan doğru cevaplar istenir. Katılımcılardan yedi kişi, deneyden haberi olan ve kurgulanmış kişilerdir. İlk etapta, kurgulanan bu kişiler doğru cevabı vererek diğer katılımcıların güvenini kazanır. İkinci ve üçüncü etaplarda, kurgulanan yedi kişi yanlış cevabı verir. Deneklerin tepkileri ve cevapları izlenir. Deneyin sonucunda katılımcıların %75'i en az bir kere bilerek yanlış cevap vermiştir. %37'sinin de deneyin yarısından fazlasında bilerek yanlış cevap verdikleri görülmüştür. %5'i her seferinde çoğunluğa uymayı tercih etmiştir. Deney sonrası katılımcıların çoğu, verdikleri cevapların doğru olduğuna inanmadıklarını söylemiştir.

Peki, neydi gruba bilerek yanlış cevabı verdiren ve çoğunluğa uymaya teşvik eden etken?

Sürü psikolojisi ve onun şaşırtıcı iki etkisiydi:

• Grup tarafından dışlanmayı istememek (normatif etki)

• Grubun düşüncesinin daha iyi ve doğru olduğunu düşünmek (enformasyon etkisi)

Hayatımızın büyük bir bölümünde çoğunluğa uymayı tercih ederiz. Normatif etki ve enformasyon etkisi benliğimizi kuşatır. Bize etrafın kurtlarla dolu olduğu ve sürüden ayrılmamamız gerektiği öğretilir. Koyunların uçuruma doğru gitme ihtimalini ya da çobanın bir gün mutlaka acıkacağı gerçeğini görmezden geliriz.

Hasılıkelam; bir insanın yeryüzünde başına gelebilecek en büyük musibet, düşünme ve anlamlandırma yetisini kaybetmesidir. Düşünemeyen, kendisinden vazgeçen kişinin; bir gruba, bir tarikata ya da bir partiye olan aidiyeti samimi değildir.

Kendisi olamayan birey, hakikatte yığınların içerisindeki herkes ya da hiç kimsedir...

Sürü Toplumuna Karşı Cemaat ve İslam Medeniyeti

Bu noktada önemli bir soru sormak durumundayız. Mademki insan tabiatı itibarıyla medenidir/sosyaldir ve insan ancak bir toplum içerisinde toplumsal olarak var olur;[1] öyleyse İslam da insanların cemaat olmasını, kendilerinden olan yöneticilere itaat etmesini emretmektedir.[2]

Peki, "İslam Cemaati" ile "Sürü Toplumu"nu nasıl birbirinden ayıracağız?

• Cemaatin ana dinamiklerini yukarıda bahsettiğimiz Kur'ân ve sünnet temelinde vahiy, İlahi bilgi ve hikmet oluştururken sürü toplumunun ana dinamiklerini şeyh, hoca, reis, ağabey temelinde sapkın inançlar, felsefi ve siyasi ideolojiler, mitolojik hikâyeler oluşturur.

• Cemaatte tüm bireylerin akide ve menheci anlaması, akide ve menhec birliği sağlanması hedeflenirken[3] sürü toplumunda inanç ve usul kaideleri konjonktürel ihtiyaçlar çerçevesinde tarikat ya da partinin programına göre değişir, güncellenir. Platon'un tabiriyle, şarlatanların vasıfsız insanları etkilediği rejim olan demokrasi ile özgürlük kavramları şık ambalajlarda sunulur ve çok renklilik sağlanır.

• Cemaat; değişen şartlarda, istikameti kaybetmeden, Kur'ân ve sünnet rehberliğinde ve istişareyle karar alırken[4] sürü toplumunda kararlar mevcut güç ve iktidar sahiplerinin keyfî istekleri, batıl inançları ya da siyasi menfaatleri doğrultusunda alınır.

• Cemaat bireylerinde ihlas ruhuyla dostluk, yardımlaşma, fedakârlık gibi asıllar varken sürü toplumlarında bu kavramların özünde pragmatizm, temelinde toplumsal öğrenme ve uyum sağlama ruhu vardır.

• Cemaat, bireylerin ve toplumun sosyal sorumluluklarını, ahlaki ilkelerini ve özgürlüklerinin sınırlarını İlahi nizama göre çizerken sürü toplumunda bu değerler, döneme ve şartlara göre değişen göreceli ve müphem bir şekilde totaliter liderlerin kalemiyle çizilir.

• Cemaat, tüm bireylerin öneri ve yapıcı eleştiri kapısını açık tutarak her ferdin sürece katkı sağlamasını hedeflerken[5] sürü toplumunda bireyler, dört yılda bir sandığa giderek seçtikleri siyasi liderlerinin ya da sözde ruhani liderlerinin icraatlarını sosyal, ahlaki ya da dinî kararlarını eleştirme, değiştirme ya da öneri sunma haklarına sahip değildir. Eleştirmek ya da değiştirmeye kalkmak suçtur. Aforoz edilmektir. Davaya ihanettir. Bir değişim ya da güncelleme gerekirse bunu onlar senin adına yaparlar. Çünkü onlar seçilmiştir. Ve onları seçen sensindir.

Cemaat ve sürü toplumu arasındaki zikrettiğimiz ve zikretmediğimiz diğer farklar, temelde İslam medeniyetini oluşturan toplumsal yapı taşlarıdır. Konu İslam medeniyeti olunca Seyyid Kutub'dan (rh) bahsetmemek olmaz sanırım. 10. yüzyılın önemli dil bilimcilerinden, dil felsefesi ve kavramların kökeni konularında uzman olan İbni Cinni'nin meşhur eseri "El Haşa'iş"te medeniyet kavramını incelediğimde Seyyid Kutub'un, emperyalist Batı'nın medeniyet kavramının karşısına koyduğu medeniyet tasavvurunun âdeta bir manifesto niteliğinde olduğunu gördüm:

"İnsani değerler ve insani ahlâk bir toplumun varlığını ayakta tutan üstün değerler olunca o toplum medeni hale gelir ki; bu da ancak İslâm toplumunda mümkündür. İslâm medeniyetinin temel ilkeleri sadece Allah'a kulluk edilmesi, toplumdaki bağın inanca dayanması, insanlığın maddeden üstün tutulması, insanın hayvani yönünü değil insanlığını besleyen değerlerin yüceltilmesi, ailenin dokunulmazlığı, yeryüzünü Allah'a verilen söze ve onun şartlarına göre yönetmektir. Kutub'a göre bugün İslâm'ın çöküşü gibi görünen durumun sorumlusu İslâm değil müslümanlardır. Bu sebeple İslâm'ın reforma ihtiyacı yoktur, müslümanların din karşısındaki tutumlarını düzeltmelerine ihtiyaç vardır."[6]

Evet, üstadın bu medeniyet tasavvurunu insanlık Asr-ı Saadet Dönemi'nde gördü, yaşadı. Risaletten önce Mekke toplumunda sisteme hizmet eden, öz benliğini kaybetmiş, akledemeyen, kendisi olamamış kölelerin, sürüdeki bireylerin; Kur'ân ve sünnet rehberliğinde kendisinin farkına varan, düşünen, idrak eden, insani ve ahlaki yönden gelişen, izzetli birer şahsiyete dönüştüklerini ve sonrasında sürü psikolojisinden çıkıp cemaat ruhuyla irşad olduklarını gördük. Bu yeni oluşum sadece bir din değil, insanlık tarihinin görmüş olduğu en büyük sosyal devrimdi. Gerçek bir medeniyetti...

Peygamber (sav), onlara (r.anhum) önce bir teklifle geldi. Onlar o ilk teklifi kabul ettiler ve mükellefiyetlerini yerine getirdiler.

Sahi, neydi o ilk teklif?..

Selametle...

---

1. İbni Haldun, Mukaddime, s. 337
2. bk. 4/Nisâ, 59
3. bk. Tevhid ve Sünnet Cemaati'nin Hedefleri Nelerdir?, Halis Bayancuk, Tevhid Dergisi, S 77
4. bk. Tevhid ve Sünnet Cemaati'nin Hedefleri Nelerdir?, Halis Bayancuk, Tevhid Dergisi S 77
5. bk. Tevhid ve Sünnet Cemaati'nin Hedefleri Nelerdir?, Halis Bayancuk, Tevhid Dergisi, S 77
6. El-Haşa'iş, İbn Cinni, s. 103

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

اَلَّذٖينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهٖۜ اُو۬لٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهٖۜ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهٖ فَاُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ(١٢١)

121. Kendilerine verdiğimiz Kitab'ı hakkıyla (içindekilere inanıp, gereğiyle amel ederek) okuyanlar; işte bunlar Kitab'a hakkıyla iman ederler. Kim de ona karşı kâfir olursa, işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir.

121. Ew ên ku me kitêb daye wan (û bi naveroka wê bawer in û bi pêwistên wê amel dikin); ewana bi heqî wê kitêbê dixwînin û îmân pê tînin. Kî jî li dijî wê bibe kafir, ehlê xusranê ew bixwe ne.

يَا بَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتٖٓي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنّٖي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمٖينَ(١٢٢)

122. Ey İsrailoğulları! Size bahşettiğim nimetlerimi ve sizi âlemlere üstün/faziletli kıldığımı hatırlayın.

122. Ya Benî Îsraîl! Ew nîmetên ku min dabûn we û min hûn li ser aleman re girtibû bi bîr bînin.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزٖي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ(١٢٣)

123. Öyle bir günden sakının ki; (o gün) hiçbir nefis bir başkasının yerine geçmez, hiç kimseden fidye kabul edilmez, hiç kimseye şefaat fayda vermez ve onlara yardım da edilmez.

(Kur'ân'da şefaat kavramı için bk. 43/Zuhruf, 86)

123. Xwe ji rojeke wisan biparêzin ku (ew roj) qet tu nefis nakeve şûna nefsekê din (kes di ber kesekî de nayê cezakirin) û ji tu kesî fidye nayê qebûlkirin û şefaet bi kêrî kesî nayê û alîkarî jî li wan nayê kirin.

(Ji bo têgeha Şefaetê a di Qur'anê de bnr: 43/Zuxrûf, 86)

وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَاَتَمَّهُنَّۜ قَالَ اِنّ۪ي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَاماًۜ قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّت۪يۜ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِم۪ينَ(١٢٤)

124. (Hatırlayın!) Hani Rabbi, İbrahim'i bazı kelimelerle/olaylarla imtihan etmişti de İbrahim imtihanı (başarıyla) tamamlamıştı. (Allah) demişti ki: "Seni insanlara imam yapacağım." (İbrahim) demişti ki: "Soyumdan gelenleri de (imam yap)." (Allah) demişti ki: "Benim bu sözüm zalimler için geçerli değildir."

124. (Bi bîr bînin) Dema Rabbê wî, Îbrahîm bi hinek kelîmeyan/bi bûyeran îmtîhan kiribû û wî jî (di îmtîhanan de) muweffeq bibû. (Allah) got: "Ez ê te ji însanan re bikim îmam/rehber." (Îbrahîm) got: "Zûrîyeta min jî (bike ji îmaman)." (Allah) Got: "Ehda min nagihîje zaliman."

وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَاَمْناًۜ وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ اِبْرٰه۪يمَ مُصَلًّىۜ وَعَهِدْنَٓا اِلٰٓى اِبْرٰه۪يمَ وَاِسْمٰع۪يلَ اَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّٓائِف۪ينَ وَالْعَاكِف۪ينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ(١٢٥)

125. (Hatırlayın!) Hani biz evi/Kâbe'yi insanlar için toplanma yeri ve güvenli bir bölge kılmıştık. Ve onlara: "İbrahim'in makamını (namaz kılacağınız) bir namazgâh edinin." (diye emretmiştik.) İbrahim ve İsmail'e: "Benim evimi tavaf edenler, itikafta kalanlar, rükû ve secde edenler için temizleyin." diye emretmiştik.

125. (Bi bîr bînin) Dema me Beytê/Kâ'be yê ji însanan re kir cihê civînê û herêmeke ewledar. Û me ji wan re wiha emir kir: "Hûn meqamê Îbrahîm ji xwe re bikin nimêjgeh" (da ku hûn tê de nimêj bikin). Me wiha ferman dabû Îbrahîm û Îsmaîl: "Hûn Beyta min ji bo tewafkaran û îtîkafkaran û rukûvanan û secdebiran re paqij bikin."

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰه۪يمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَداً اٰمِناً وَارْزُقْ اَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِۜ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَاُمَتِّعُهُ قَل۪يلاً ثُمَّ اَضْطَرُّهُٓ اِلٰى عَذَابِ النَّارِۜ وَبِئْسَ الْمَص۪يرُ(١٢٦)

126. (Hatırlayın!) Hani İbrahim demişti ki: "Rabbim! Burayı güvenli bir yerleşim yeri kıl ve buranın ahalisinden Allah'a ve ahirete inananları çeşitli meyvelerle rızıklandır." (Allah) dedi ki: "Kâfir olan kimseleri de az bir müddet faydalandırır sonra da ateşin azabına çaresiz katlanmak zorunda bırakırım. (Ateşin azabını barındıran cehennem) ne kötü bir varış yeridir."

126. (Bi bîr bînin) Dema Îbrahîm got: "Rabbê min! Tu vê derê bike cihekî emîn û ehlê wê yên ku bi Allah û axîretê îmân tînin, bi fêkîyên curbicur birizqîne." (Allah) got: "Ez ê yên kafir jî demeke hindik xweş bijînim û paşê di tehemûla li dij ezabê agir de wê neçar bimînin. Ew (cehennem a ku ezabê agir dihêwirîne) çi cihwareke xirab e."

وَاِذْ يَرْفَعُ اِبْرٰه۪يمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمٰع۪يلُۜ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّاۜ اِنَّكَ اَنْتَ السَّم۪يعُ الْعَل۪يمُ(١٢٧)

127. (Hatırlayın!) Hani İbrahim ve İsmail, Kâbe'nin temellerini yükseltiyor (bir yandan da şöyle dua ediyorlardı:) "Rabbimiz bu ameli bizden kabul buyur. Şüphesiz ki sen, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'sin."

(Bir yandan salih amel yapmak diğer yandan kabul olması için Allah'a (cc) içtenlikle yakarmak kulluğun özünü oluşturur. Amele güvenerek duayı, duaya güvenerek de ameli terk etmek ise Allah'ın (cc) razı olacağı bir kulluk değildir.)

127. (Bi bîr bînin!) Dema ku Îbrahîm û Îsmaîl ruknê Beytê bilind dikirin û (ji alîyekî ve jî dua dikirin) digotin: "Rabbê me! Tu vê amelê ji me qebûl bike. Bêşik tu (yê ku hemû tîştan dibihîze) Semî û (zanayê her tiştî) Alîm î."

(Ji alîyekî ve bikaranîna amelên salih û ji alîyê din ve ji bo qebûlkirina wan amelan bidilsozî duakirina ji Allah re, esasê abdîtîyê ye. Allah ji wê tiştê ne razî ye ku mirov xwe bispêre amelên salih û terka dûa bike an jî bi xwespartina duayê terka amelên qenc bike. Tevgera bi vê awayê li îndallah ne abdîtîyeke meqbûl e.)

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَٓا اُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَۖ وَاَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَاۚ اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّح۪يمُ(١٢٨)

128. Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş iki kul ve soyumuz içinden sadece sana teslim olan bir ümmet kıl! Nasıl ibadet/hac edeceğimizi bize göster! Tevbelerimizi kabul et. Şüphesiz ki sen, (tevbeye muvaffak kılan, tevbeleri çokça kabul eden) Et-Tevvâb, (kullarına karşı en merhametli olan) Er-Rahîm'sin.

128. Rabbê me! Me bike du abdên ku teslîmî te bûne û ji zurîyeta me jî bike ummeteke ku bitenê teslîmî te bûne! Hînî me bike ka em ê îbadeta xwe/hecca xwe çawa bikin! Tobeyên me qebûl bike. Bêşik tu (yê ku abdên xwe mûweffeqê tobeyê dike û tobeyan pir zêde qebûl dike) Tewwab û (li ser abdên xwe pir bi merhamet) Rahîm î.

رَبَّنَا وَابْعَثْ ف۪يهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكّ۪يهِمْۜ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُ۟(١٢٩)

129. Rabbimiz! Onların arasından kendilerine senin ayetlerini okuyan, Kitab'ı ve hikmeti öğreten ve onları arındıran bir resûl gönder. Şüphesiz ki sen, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) El-Hakîm'sin.

(Her Müslim'in vazifesi, Allah'ın (cc) ayetlerini okumak, Kitab'ı ve hikmeti öğrenmek ve nefsin fücurundan arınmak için çaba göstermek olmalıdır.)

129. Rabbê me! Pêxemberekî ji nava wan ji wan re bişîne ku; ayetên te ji wan re bixwîne û kitêb û hikmetê hînî wan bike û wan paqij bike. Bêşik tu (yê xwedî îzzet û her tiştî mexlûb dike) Azîz û (xwedî hikum û hikmet) Hakîm î.

(Wezîfeya her muslîmekî ew e ku; ji bo ayetên Allah (cc) bixwîne û kitêb û hikmetê hîn bibe û nefsa xwe ji fucûrê zelal bike, herûdaîm xebat bike.)

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ اِبْرٰه۪يمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُۜ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَاۚ وَاِنَّهُ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِح۪ينَ(١٣٠)

130. İbrahim'in milletinden sefihten başkası yüz çevirir mi? Andolsun ki biz onu dünyada seçtik ve o, ahirette de salihlerdendir.

(İbrahim'in milleti için bk. 60/Mümtehine, 4)

130. Ma ji wî kesê sefîh (hişsivik/kêmaqil) pê ve ji dînê/ji milletê Îbrahîm kî rû vedigerîne? Bi sond me ew li dinyayê hilbijartîye û ew muheqeq li axîretê jî, ji salihan e.

(Ji bo Milletê Îbrahîm bnr: 60/Mumtehîne,4)

اِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُٓ اَسْلِمْۙ قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَم۪ينَ(١٣١)

131. **Rabbi ona:** "Teslim ol!" **dediğinde:** "Âlemlerin Rabbi olan (Allah'a) teslim oldum." **dedi.**

131. **Rabbê wî jê re got:** "Teslîm bibe." **Wî jî got:** "Ez teslîmî (Allahê) Rabbê aleman bûm."

وَوَصّٰى بِهَٓا اِبْرٰه۪يمُ بَن۪يهِ وَيَعْقُوبُۜ يَا بَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدّ۪ينَ فَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَۜ(١٣٢)

132. İbrahim, (İslam'ı) oğullarına vasiyet etti. Yakub da böyle yaptı: "Ey evlatlarım! Allah sizin için (İslam) dinini seçti! Yalnızca Müslimler/şirki terk ederek tevhidle Allah'a yönelen kullar olarak can verin!"

132. Îbrahîm (îslâmê) ji zarokên xwe re wesîyet kir. Yaqûb jî wiha kir (û got:) "Zarokên min! Allah ji bo we ev dîn (ê îslâmê) hilbijartîye! Û bitenê muslîmtî bimirin!"

اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَٓاءَ اِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُۙ اِذْ قَالَ لِبَن۪يهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْد۪يۜ قَالُوا نَعْبُدُ اِلٰهَكَ وَاِلٰهَ اٰبَٓائِكَ اِبْرٰه۪يمَ وَاِسْمٰع۪يلَ وَاِسْحٰقَ اِلٰهًا وَاحِدًاۚ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ(١٣٣)

133. Yoksa siz, Yakub'a ölüm geldiğinde orada hazır mı bulunuyordunuz? O, oğullarına demişti ki: "Benden sonra neye ibadet edeceksiniz?" Demişlerdi ki: "Senin ilahına, babaların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilahı olan tek bir ilaha ibadet edeceğiz ve biz O'na teslim olanlardanız."

(Peygamberlerin en hassas oldukları konu, tevhid meselesidir. Bu sebeple ilk konuştukları ve insanları davet ettikleri hakikat tevhid olduğu gibi, son nefeslerinde de Allah'ın (cc) hakkı olan tevhidi dillendirmişlerdir. Bir babanın evlatlarına bırakacağı en değerli ve en faydalı miras, hiç şüphesiz tevhiddir.)

133. Ma qey dema ku mirin bi ser Yaqûb de hatibû hûn li cem wî bûn? Wî ji zarokên xwe re gotibû: "Hûnê di pey min de ji çi re îbadetê bikin?" Wan jî gotin: "Em ê ji îlâhê te re, ji îlâhê bapîrê te Îbrahîm û Îsmaîl û Îshaq re; ku ew îlahekî bi tenê ye û em jê re teslîm bûne."

(Mijara ku temamê pêxemberan di wê de herî zêde hessas in, tewhîd e. Ji ber vê yekê di serê dawet û teblîxê de û di dawîya nefesa jîyana xwe de jî tiştê ku însanan gazî wê dikirin aqîdeya tewhîdê bû ku ew, heqqê Allah e. Mîrasa ku bavek ji zaroyên xwe re bihêle ya herî bi qîmet û bi feyde, bawerîya tewhîd bixwe ye.)

تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْۚ وَلَا تُسْـَٔلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ(١٣٤)

134. Onlar bir ümmetti, geldi geçtiler. Onların kazandıkları onlara, sizin kazandıklarınız sizedir. Onların yaptıklarından (siz sorumlu değilsiniz ve onlardan dolayı) sorguya çekilmeyeceksiniz.

134. Ew, ummetek bûn, hatin û çûn. Tiştên ku bi dest xwe xistibûn ji wan re ye û tiştê ku we jî bi dest xistine ji we re ye. Ji kar û kirinên wan (hûn ne mesul in û ji ber vêya jî) qet tu jêpirsîn/pirsyarî li te nayê kirin.

HÜKÜM VE HİKMETLERİYLE RAMAZAN VE ORUÇ

AYIN KİTABI

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Kitabın Yazarı: Halis BAYANCUK

Yayınevi: Tevhid Basım Yayın

Basım Tarihi: 1. Baskı, 04/2021

Sayfa Sayısı: 316

Ebat: 165x235 mm

Kitap Hakkında

İnsanın en temel özelliklerinden biri, unutkan olmasıdır. Zira insan ismi bile unutmak kelimesinden türemiştir.[1] Bundandır ki insan zaman geçtikçe birçok şeyi unutur. Allah (cc) genellikle insanın özelliklerini, kendisiyle vurguladığı Âdem (as) üzerinden açıklar ve bu durumu şöyle niteler:

"Andolsun ki bundan önce Âdem'e, (ağaçtan yememesini emrederek) ahit vermiştik. O unuttu..."[2]

Evet, unutur insan. Allah'ı unutur;[3] Allah'ın ayetlerini unutur;[4] Allah'a verdiği sözü unutur;[5] Allah'ın verdiği öğüdü unutur;[6] Allah'ın, üzerindeki nimetlerini unutur;[7] Allah'a karşı daha önceki dalaletini unutur;[8] Allah'ın kendisini nasıl yarattığını unutur[9]... Çoğu zaman da Allah (cc) ile karşılaşacağı Ahiret Günü'nü unutur.[10]

İşte tam burada Rabbimiz, kullarına belli vakitlerde, unuttuklarını hatırlatmak adına bazı zamanları ve bazı ibadetleri vesile kılmıştır. İşte Ramazan ayı ve oruç ibadeti, bu zaman ve ibadetler arasındadır. Allah (cc), kulun yıl içerisinde unuttuklarını hatırlaması için bu ay ve içerisindeki ibadetlerle fırsat sunmuştur.

Örneğin; oruç ibadetiyle, her zerresiyle Rabbine muhtaç olduğunu ve en temel ihtiyaçlarına bile bazen dur diyebilmesi gerektiğini hatırlatmıştır insana. Bunu hatırlattıktan sonra zekât ibadetiyle fakirleri, yoksulları, muhtaçları da unutmaması gerektiğini hatırlatmıştır. Bunu da hatırlattık-

1. bk. Mufradatu'l Kur'ân, n-s-y maddesi
2. 20/Tâhâ, 115
3. 9/Tevbe, 67; 59/Haşr, 19
4. 20/Tâhâ, 126; 18/Kehf, 57
5. 20/Tâhâ, 115
6. 6/En'âm, 44
7. 16/Nahl, 83
8. 2/Bakara, 198; 6/En'âm, 41
9. 36/Yâsîn, 78
10. 7/A'râf, 51; 32/Secde, 14; 38/Sâd, 26; 45/Câsiye, 34

Örneğin oruçla; her zerresiyle rabbine muhtaç olduğunu ve en temel ihtiyaçlarına bile bazen dur diyebilmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Bunu hatırlattıktan sonra zekâtla; fakirleri, yoksulları, muhtaçları da unutmaması gerektiğini hatırlatmıştır. Bunu da hatırlattıktan sonra itikafla dünya ve içerisindekilerin fani olduğunu, yeri ve zamanı geldiğinde hepsinden el etek çekmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Kulun bunları hatırlayıp yerine getirdiğinde Ramazan'dan sonra bayramın gelişiyle sevindiği gibi, dünyadan sonra cennetle sevineceğini müjdelemiştir.

tan sonra itikâfla dünya ve içerisindekilerin fani olduğunu, yeri ve zamanı geldiğinde hepsinden el etek çekmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Kulun, bunları hatırlayıp yerine getirdiği takdirde Ramazan'dan sonra bayramın gelişine sevindiği gibi dünyadan sonra da cennetle sevineceğini müjdelemiştir.

Bu müjdeye nail olmayı daha çok umduğumuz şu sıralarda, Halis Bayancuk Hoca'mızın kaleme aldığı, "Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç" kitabı, yeniden hatırlamak isteyenler için rehber olacaktır.

Ramazan bizler için kıymetli bir misafirdir.[11] Bu kıymetli misafire karşı bazı sorumluluklarımız vardır. Kitap bu manada üç bölüme ayrılır. Öncelikle "1. Evre: Ramazan'a Hazırlık" bölümünde misafir gelmeden önce nasıl hazırlık yapılması gerektiğini; sonra "2. Evre: Ramazan'ı Nasıl Geçirmeliyiz?" bölümünde misafir geldiğinde nasıl ağırlanması gerektiğini; "3. Evre: Ramazan'ı Hayata Taşımak" bölümünde ise misafir giderken nasıl yolcu etmek gerektiğini bizlere anlatmıştır. Böylelikle Ramazan'dan kâmil bir şekilde istifade edilmesini hedeflemiştir.

İsminden de anlaşılacağı üzere kitapta sadece oruç ve ahkâmıyla ilgili bilgiler verilmemiş, aynı zamanda hikmetlerinden de bahsedilerek bu ay ve içerisindeki ibadetlerin kalp dünyasına da aksetmesi sağlanmıştır. Örneğin, kalbin en çok ihtiyaç duyduğu takva konusu, "Orucun En Temel Gayesi Takvadır!" başlığı altında yaklaşık otuz sayfa anlatılmıştır. Oruç ve takva bağlamında orucun nasıl takvaya ulaştırdığından bahsedilmiştir. Bu sayfaları hakkıyla okuyan bir saimin, bir nebze de olsa takvayı elde etmemesi mümkün değildir.

Tüm bunlarla birlikte bu ayda yerine getireceğimiz amellerin fıkhını da kapsayıcı bir şekilde anlatmaktadır. Oruç, teravih, itikâf... gibi amellerin sünnet üzere nasıl yerine getirilmesi gerektiğini, sahih kaynaklara dayanarak öğretmektedir. Bu yüzden zannediyorum "Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç" kitabı, Ramazan boyu baş ucumuzdan ayrılmayacaktır.

Rabbimizden temennimiz, rahmet yağmurlarının sağanak sağanak yağdığı bu mevsimde, yıl boyunca kirlenen kalplerimizi arındırmasıdır.

Kitaplarda buluşmak üzere, Allah'a ısmarladık.

11. Hüküm ve Hikmetleriyle Ramazan ve Oruç, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 21

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ | TEVHİD DERSLERİ | TEVHİD MEALİ | TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN
tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15